

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI**

**KOCAELİ KARTEPE BELEDİYESİ “ALO EVLAT HATTI”
PROJESİ’NİN SOSYAL HİZMET BAKIŞ AÇISI İLE
İNCELENMESİ**

Ebrar KALKAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi İhsan KUTLU

EKİM - 2023

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**KOCAELİ KARTEPE BELEDİYESİ “ALO EVLAT HATTI”
PROJESİ’NİN SOSYAL HİZMET BAKIŞ AÇISI İLE
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ebrar KALKAN

Enstitü Anabilim Dalı: Sosyal Hizmet

“Bu tez 12/10/2023 tarihinde online olarak savunulmuş olup aşağıdaki isimleri bulunan jüri üyeleri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ
Prof. Dr. Yusuf GENÇ	Başarılı
Doç. Dr. Dilara USTABAŞI GÜNDÜZ	Başarılı
Dr. Öğr. Üyesi İhsan KUTLU	Başarılı

ETİK BEYAN FORMU

Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve Etik Kurul Onayı gerektiği takdirde onay belgesini aldığımı beyan ederim.

Etik kurul onay belgesine ihtiyaç var mıdır?

Evet ☒

Hayır ☐

(Etik Kurul izni gerektiren araştırmalar aşağıdaki gibidir:

- Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen her türlü araştırmalar,
- İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması,
- İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar,
- Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar,
- Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışmalar.)

Ebrar KALKAN

12/10/2023

ÖN SÖZ

Bu araştırmanın yürütülmesi sırasında yönlendirmeleri ile desteğini esirgemeyen, araştırma sürecinin her aşamasında değerli görüş ve önerileri ile araştırmaya yön veren tez danışmanım sayın Dr. Öğr. Üyesi İhsan KUTLU'ya emeği ve sabrı için teşekkür ederim.

Bu araştırmanın var olmasında en büyük paya sahip olan babam Osman KALKAN'a değerli katkılarından dolayı çok teşekkür ederim.

Hayatımın en önemli anlarında daima yanımda olan annem Cemile KALKAN'a ve her pes ettiğimde devam etmeme yardımcı olan kardeşim Balahun KALKAN'a sonsuz teşekkür ederim.

Ebrar KALKAN

12/10/2023

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	iv
TABLO LİSTESİ.....	v
GRAFİK LİSTESİ.....	vi
ŞEKİL LİSTESİ	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT	ix

GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM: TEORİK ARKA PLAN	8
1.1. Devlet, Sosyal Devlet ve Refah Devleti Kavramları.....	8
1.1.1. Devlet	8
1.1.2. Sosyal Devlet ve Refah Devleti.....	8
1.2. Sosyal Devlette Yaşanan Dönüşüm: Neo-liberalizm ve Küreselleşme.....	9
1.3. Sosyal Politikalar	10
1.4. Sosyal Hizmetler	12
1.5. Türkiye'nin İdari Yapılanması	13
1.5.1. Merkezi Yönetim.....	13
1.5.1.1. Merkezi Yönetimin Özellikleri	14
1.5.2. Yerinden Yönetim	14
1.6. Belediye Kavramı	14
1.7. Türkiye'de Belediyeciliğin Tarihsel Gelişimi	15
1.7.1. Osmanlı Devletinde Belediyecilik.....	15
1.7.1.1. Klasik Dönem Osmanlı Belediyecilik Anlayışı	15
1.7.1.2. Tanzimat Sonrası Dönemde Belediye Hizmetleri ve Modernleşme	16
1.7.2. Cumhuriyet Döneminde Belediyecilik	16
1.8. Sosyal Belediyecilik	18
1.9. Sosyal Belediyeciliğin Görevleri.....	19
1.10. Sosyal Belediyecilik Hizmetlerinin Temel Fonksiyonları.....	20
1.10.1. Sosyalleştirme.....	20
1.10.2 Sosyal Çözülmenin Önlenmesi	21
1.10.3. Rehabilitasyon ve Sosyal Kontrol	22

1.10.4. Yardım Etme, Gözetme	23
1.10.5. Yatırım.....	23
1.11. Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları	23
1.11.1. Sosyal Yardımlar	24
1.11.2. Sosyal Hizmetler	24
1.11.2.1. Kadınlara Yönelik Sosyal Hizmetler	25
1.11.2.2. Çocuklara Yönelik Sosyal Hizmetler.....	25
1.11.2.3. Afetzedelere Yönelik Sosyal Hizmetler.....	25
1.11.2.4. Gençlere Yönelik Sosyal Hizmetler.....	26
1.11.2.5. Engellilere Yönelik Sosyal Hizmetler	26
1.11.2.6. Yoksul ve Kimsesizlere Yönelik Sosyal Hizmetler	27
1.11.2.7. İşsizlere Yönelik Sosyal Hizmetler.....	27
1.11.2.8. Yaşlılara Yönelik Sosyal Hizmetler.....	27
1.12. Yaşlılara Yönelik Sosyal Hizmet, Kartepe Belesiyesi Ve Alo Evlat Projesi	28
1.12.1. Yaşlanma ve Yaşlılık.....	28
1.12.1.1. Sosyal Güvenlik Hizmetleri	30
1.12.1.2. Bakım Hizmetleri	31
1.12.2. Yaşlılık İle İlgili Teoriler.....	33
1.12.2.1. Yaşamdan Geri Çekilme Teorisi.....	33
1.12.2.2. Aktivite Teorisi	34
1.12.2.3. Süreklilik Teorisi	35
1.12.2.4. Rol Bırakma Teorisi.....	35
1.12.2.5 Modernleşme Teorisi	36
1.12.2.6. Sosyal Alışveriş Teorisi	36
1.12.3. Sosyal Hizmet Kuramları	37
1.12.3.1. Ekolojik Kuram.....	37
1.12.3.2. Güçlendirme Yaklaşımı	39
1.12.3.3. Koruyucu ve Önleyici Yaklaşım.....	39
1.12.4. Kartepe Belediyesi	40
1.12.4.1. İlçenin Tarihçesi.....	40
1.12.4.2. Kuruluşu ve Genel Profili	40
1.12.4.3. Kartepe Belediyesi Sosyal Belediyecilik Vizyonu	44

1.12.5. Alo Evlat Projesi	45
1.12.5.1. “Alo Evlat” Kapsamında Sunulan Hizmetler	45
1.12.5.2. Alo Evlat Projesinin Sosyal Hizmet Bakış Açısı İle İncelenmesi ..	48
1.12.6. Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve İlgili Araştırmalar	49
2. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	53
2.1. Araştırmanın Modeli	53
2.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	54
2.3. Araştırmanın Güçlü ve Sınırlı Yönleri	55
2.4. Veri Toplama Araçları.....	55
2.5. Verilerin Analizi	56
3. BÖLÜM: BULGULAR VE YORUMLAR	58
3.1. Hizmet Alan Katılımcı Profili	58
3.1.1. Hizmet Alan Katılımcıların Sosyo-demografik Özellikleri	59
3.2. Hizmet Alan Katılımcıların Araştırma Problemine Yönelik Görüşleri.....	61
3.2.1. Sağlık Durumları	61
3.2.2. Sosyal İlişkiler	62
3.2.3. Proje ile Tanışma Aşaması ve Yararlanılan Hizmetler	64
3.2.4. Alınan Hizmetler Sonrası Değişim ve Öneriler.....	65
3.3. Hizmet Sunan Katılımcı Profili	67
3.3.1. Hizmet Sunan Katılımcıların Sosyo-demografik Özellikleri	67
3.4. Hizmet Alan Katılımcıların Araştırma Problemine Yönelik Görüşleri.....	68
3.4.1. Projeye Dahil Olma Süreci ve Görevler	69
3.4.2. Projeye Sağladıkları Katkıları ve Hizmet Vermenin Kendilerinde Uyandırdıkları Duygular	69
3.4.3. Motivasyon Kaynakları ve Öneriler	71
4. BÖLÜM: TARTIŞMA	73
SONUÇ	80
KAYNAKÇA.....	84
ÖZ GEÇMİŞ	95

KISALTMALAR

DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization)
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
SHÇEK	: Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu
BM	: Birleşmiş Milletler
TDK	: Türk Dil Kurumu
ILO	: Uluslararası Çalışma Örgütü (International Labour Organization)
IFSW	: Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu (International Federation of Social Workers)
BİT	: Belediye İktisadi Teşebbüsleri
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
SYDV	: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları
ASHB	: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Kartepe İlçesi Nüfus Bilgileri	40
Tablo 2: Kartepe İlçesi Eğitim Kurumları Adetleri	42
Tablo 3: Yıllara Göre Alo Evlat Projesi Kapsamında Sunulan Hizmet Verileri	46
Tablo 4: Hizmet Alan Katılımcı Profili	53
Tablo 5: Eğitim Durumu	54
Tablo 6: Hizmet Sunan Katılımcı Profili	62
Tablo 7: Eğitim Durumu	63



GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1: Kartepe İlçesi Yıllara Göre Nüfus Dağılımı	41
Grafik 2: Kartepe İlçesi Nüfus Artış Hızı	41
Grafik 3: Kartepe İlçesi Yaş Dağılımı	43



ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi	24
---	----



ÖZET	
Başlık: Kocaeli Kartepe Belediyesi “Alo Evlat Hattı” Projesinin Sosyal Hizmet Bakış Açısı ile İncelenmesi	
Yazar: Ebrar KALKAN	
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi İhsan KUTLU	
Kabul Tarihi: 12/10/2023	Sayfa Sayısı: ix (ön kısım) + 90 (ana kısım) + 5 (ek)
Bu araştırmada Alo Evlat Hattı projesi çeşitli yönlerden sosyal hizmet çerçevesinde incelemiştir. Projeden yararlanan yaşlıların psikolojik, sosyal, ekonomik, kültürel alanlarda ne gibi kazanımlar elde ettiği, gönüllü çalışanların ise duygusal ve motivasyonel edinimlerinin neler olduğu temaları üzerinden araştırma gerçekleştirilmiştir. Yerel yönetimler tarafından sürdürülen söz konusu projenin vatandaşların hayatlarında ne gibi değişimler yarattığı, ne tür faydalar sağladığını sosyal hizmet bakış açısıyla ortaya koymayı amaçlayan bu nitel araştırmada görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırma Kartepe’de yaşayan ve projeden yararlanan 20 yaşlı ve projede görev alan 10 gönüllü çalışan ile yarı yapılandırılmış soru formu kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Görüşmede katılımcılar hizmet alanlar ve hizmet sunanlar olarak iki kategoriye ayrılmıştır. Hizmet alanlara sağlık durumları, aile, akraba ve komşularıyla sosyal ilişkilerinin nasıl olduğu, proje kapsamına dahil olma süreçlerinin nasıl gerçekleştiği, hangi hizmetlerden yararlandıkları, olanların dışında bir hizmet beklentilerinin olup olmadığı ve projenin yaşamlarına etkilerini nasıl değerlendirdikleri sorulmuştur. Gönüllü çalışanlara ise projede yer almaya karar verme süreçleri, hangi aşamada yer aldıkları, sunulan hizmetlere katkılarının neler olduğu ve bu katkılarının kendilerinde ne tür duygu, düşünce uyandırdıkları, motivasyon kaynaklarının neler olduğu ve önerileri sorulmuştur. Elde edilen bulgular ışığında en önemli faktörün yaşlı katılımcılar açısından onlara bakacak, ziyaret edecek kimselerin olmaması gelmektedir. Yalnızlık ve unutulmuşluk hissinin olduğu görülmüştür. Sonuç olarak proje ekibi ile yaşlılar arasında bir evlatlık ilişkisi kurulmaya çalışılmış ve o yönde hizmetler sunulmaya çalışılmıştır. Yaşlıların yalnızlık hislerinin hafiflediği, aidiyet hislerinin oluştuğu ekibin de duygusal ve motivasyonel anlamda oldukça tatmin olduğu bir sosyal hizmet uygulaması olduğu görülmektedir.	
Anahtar Kelimeler: Alo Evlat Hattı, Sosyal Hizmet, Yerel Yönetimler, Kartepe Belediyesi	

ABSTRACT	
Title of Thesis: Kocaeli Kartepe Municipality "Alo Son Hotline" Project Investigation from the Perspective of Social Work	
Author of Thesis: Ebrar KALKAN	
Supervisor: Assist. Prof. İhsan KUTLU	
Accepted Date: 12/10/2023	Number of Pages: ix (pre text) + 90 (main body) + 5 (add)
This study examined the Alo Son Hotline project from various aspects within the framework of social work. In this context, research has been conducted on the themes of what kind of achievements the elderly injured by the project have achieved in psychological, social, economic, cultural fields, and what are the emotional and motivational achievements of volunteer employees. In this qualitative study, which aims to reveal from the point of view of social work what changes the project in question, which is maintained by local governments, has created in the lives of citizens, what kind of benefits it has provided, the interview technique has been used. The research was conducted using a semi-structured questionnaire with 20 elderly people living in Kartepe who benefited from the project and 10 volunteer employees who took part in the project. In the interview, the participants were divided into two categories as service recipients and service providers. The service recipients were asked about their health status, how their social relations with family, relatives and neighbors are, how the inclusion processes take place within the scope of the project, what services they use, whether they have expectations for services other than those, and how they evaluate the effects of the project on their lives. The volunteer employees were asked about the decision-making processes to participate in the project, at what stage they took part, what their contributions were to the services offered, and what kind of feelings and thoughts these contributions aroused in them, what their sources of motivation were, and whether there were any services they wanted to add to the project. In the light of the findings, the most important factor in terms of the elderly participants is the lack of anyone to take care of them and visit them. It has been observed that there is a feeling of loneliness and oblivion. Economic and health problems that restrict their socialization are also other factors. As a result, an foster a sense of companionship and connection between the elderly and services have been tried to be provided in this direction. It is observed that there is a social work application in which the feelings of loneliness of the elderly are alleviated and the team in which the feelings of belonging are formed is quite satisfied emotionally and motivationally.	
Keywords: Alo Son Hotline, Social Work, Local Governments, Kartepe Municipality	

GİRİŞ

Aile, toplumun yapısını oluşturan en küçük birimdir. Bu nedenle toplumun sahip olduğu problemlerin ana kaynağını, aile ve birey boyutunda yaşanan sorunlar oluşturmaktadır. Birey, aile ve toplum konusu ise sosyal hizmet ve sosyal politikaların ilgi alanı içerisinde yer almaktadır.

Araştırmamızın ele aldığı Alo Evlat Hattı projesi, toplumun dezavantajlı grupları- kadın, engelli, çocuk, işsiz, yaşlı vs.- içerisinde yer alan yaşlı kesimi konu edinmektedir. Yaşlı bireylerin biyopsikososyal ihtiyaçlarını gidermeyi hedefleyen bir proje olan Alo Evlat Hattı, 65 yaş ve üzeri kendisine bakım sağlayabilecek kimsesi olmayan yaşlı vatandaşlara çeşitli konularda hizmet sağlamaktadır. Proje incelenmeye başlanmadan önce yaşlı bireylerin aile ve birey boyutundaki problemlerinin ele alınmasının yararlı olacağı düşünülmüştür.

Geniş aile modelinin yaygın olduğu dönemler ele alındığında erkekler çalışır, para kazanır kadınlar ise ev işleri ile ilgilenir, çocuk büyütür ve evin büyükleri ile ilgilenirdi. Bu modelde aile büyükleri ile birlikte yaşayan çocuk ve torunlar vasıtasıyla yaşlı bireylerin bakım ihtiyaçları ve yalnız kalma problemi giderilmekteydi. Fakat sanayi devrimi ile birlikte iş yaşamına kadınların katılması, doğurganlığın azalması, iş gücünün olduğu kentlere göç ile birlikte geniş aile yapısı parçalanma yaşamış, aile büyükleri daha çok kırsal alanlarda kalmış, iş gücü yüksek olan kentlerdeki nüfus yoğunluğu sebebiyle daha küçük evlerde yaşanmaya başlanmıştır.

Geleneksel ve modern aile yapıları yaşlı bireylerin refah düzeyleri ile doğrudan ilgilidir. Modern gelişmeler yalnızca ekonomik alanda değil sosyal alanlarda da değişime neden olmuştur. Bu değişimden aile yapısı da etkilenmiş ve bu değişim yaşlı bireyler için bir dönüm noktası haline gelmiştir. Geleneksel aile yapısı içerisinde yaşlı bireylerin statü ve konumu güvence altındadır. Yaşlı bireye ailenin en bilgili ve tecrübeli kişisi olarak bakılmakta, saygı ile davranılmakta ve ihtiyaçları karşılanmaktadır (Altan, 2006, s. 270). Geleneksel modelde yaşlı erkek “karar organı”, yaşlı kadın ise ev işlerinde “otorite” mekanizması konumundadır (Demirbilek S. , 2005, s. 217-218). Dolayısıyla geleneksel ailede evin büyükleri “sorumlu yaşlı” olarak kaşımıza çıkmaktadır (Taşçı, 2013, s. 17).

Bu ve benzeri sebepler ile birlikte yaşlı bireylerin problemleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Ev işleri ile ilgilenen, yaşlı bireylerin günlük ihtiyaçlarını karşılamasına yardımcı olan, bağ bahçe işleri ile ilgilenen kadınlar artık yanlarında değildir. Büyük evlerde

yalnızlaşmaya başlayan yaşlı bireyler, yaş aldıkça yahut çeşitli sağlık problemleri sebebiyle günlük ihtiyaçlarını yerine getirememeye başlamıştır.

Dolayısıyla “sorumlu” kategorisinde yer alan yaşlıların “sorunlu” olarak değerlendirilmesine neden olmaktadır. Bu durum aynı zamanda yaşlıların sosyal dışlanmaya maruz kalmasının önünün açılması demektir. Türkiye’deki yaygın algı bunu destekler niteliktedir: “Yaşlılar, kendilerine yetersizdir, zayıf, bağımlı... kişilerdir.” (Çayır, 2012, s. 167).

Yaşlıların “sorunlu” olarak nitelendirilmeye başlanması aslında yaşlanma ile birlikte ortaya çıkan zihinsel etkinliklerde gerileme, güçten düşme, ruhsal sıkıntılar vs. fiziksel ve psikolojik değişimlerin yoğun olarak yaşandığı bir dönemdir (Arpacı, 2005). Bu da bakım ihtiyacının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Öyledir ki söz konusu bakıma ihtiyaç duyan, ileriki yaşlarda bakım ihtiyacı ortaya çıkması muhtemel olan yaşlı bireylerin sayıları azımsanmayacak kadar fazladır.

Araştırmanın Konusu

TÜİK 2022 verilerine bakıldığında, ülkemizde yaşlı nüfus şeklinde kabul gören 65 ve üzeri yaştaki nüfusun 8 milyon 451 bin 669 kişi olduğu, yaşlı olan nüfusun toplam nüfusa oranının %9,9 olduğu görülmektedir (Türkiye İstatistik Kurumu, 2022). Sosyal hizmet ve gerontolojinin uygulama, araştırma alanları arasında yer alan yaşlılık konusu sahip olduğu nüfus oranı itibarıyla azımsanmayacak düzeydedir. İlerleyen yaş ile birlikte gelen birtakım sosyal, kültürel, ekonomik, psikolojik, biyolojik sorunlar ve çözüm önerileri noktasında yine sosyal hizmet ve gerontoloji alanları kilit rol oynamaktadır.

Sosyal hizmetler, dar anlamda aile ve birey, geniş anlamda ise toplum odaklı çalışmalar yürütmektedir. İnsan ile ilgili çalışma alanları farklı boyutlar ile ele alınması gerektiğinden multidisipliner bir sahadır. Sosyal hizmet uzmanları farklı meslek gruplarıyla birlikte çeşitli çözüm önerileri geliştirmeye çalışmaktadır.

Üzerinde durulan gruplardan olan yaşlılar ile ilgili çözüm önerileri getirilirken karşımıza çıkan kavramlardan bir tanesi “yaşlı refahı” kavramıdır.

Yaşlı refahı olgusu bireylerin sağlıklı, aktif ve kendi kendine yetebilecek düzeyde nitelikli bir yaşlılık süreci geçirebilmelerini ifade etmektedir (Durmaz Bodur, 2022, s. 58).

Hablemitoğlu ve Özmete (2010, s.125) yaşlı refahına ilişkin göstergeleri; fiziksel, ekonomik, sosyal, psikolojik/duygusal, manevi ve çevresel olmak üzere altı başlıkta ele almıştır. Fiziksel refah, yaşlı bireylerin yeterli ve dengeli beslenebilme, ihtiyaç halinde

tedavi olabilme, hastalıklardan korunma düzeyleri ile ilgilidir. Ekonomik refah, yaşlı bireyin sahip olduğu ekonomik kapasite ile ilgilidir. Çalışma gücünün kaybolması sonucu gelir azalmaya ya da tamamen yok olmaya neden olmakta ve kişinin ekonomik refahı negatif yönde etkilenmektedir. Sosyal refah, bireylerarası ilişkiler ile ilgilidir. Yaşlı bireylerin toplumsal yaşama katılımları ve günlük hayat tecrübesi edinebilmeleri ile belirlenebilmektedir. Psikolojik/duygusal refah, yaşlı bireylerin mutluluk düzeyleri ve yaşam doyumları ön plana çıkmaktadır. Manevi refah, akran kayıpları ile ortaya çıkan ölüm korkusu ile ilişkilendirilebilir. Çevresel refah, yaşlı bireylerin yaşadıkları fiziki çevre koşulları ile kendilerinin fiziki yeterliliklerinin ne kadar uyumlu olduğu ile belirlenebilmektedir.

Söz konusu göstergeler içerisinde temel belirleyici olarak ekonomik refahın diğer refah çeşitleri üzerinde direkt olarak etkili bir özellik taşıdığını ifade etmek mümkündür. Diğer refah göstergelerinin düzeyini artırabilmek özellikle yaş almış kişilere yönelik kamusal hizmetler kaliteli ve yeterli değilse bireyin ekonomik gücü sayesinde mümkün olabilmektedir (Durmaz Bodur, 2022).

Ekonomik refahı arttırmaya yönelik kamusal hizmetlerden akla gelen ilk hizmet sosyal yardımlar olmaktadır. Ekonomik refahın temel gösterge olması diğer refah göstergelerinin yok sayılması anlamına gelmemeleridir. Söz konusu diğer refah göstergeleri de kamusal hizmetler aracılığıyla desteklenmeye çalışılmaktadır.

Ülkemizde belediyeler, birden fazla hedef kitleye yönelik sosyal yardım ve hizmet faaliyetlerinde bulunmaktadır. Genel olarak öne çıkan hedef kitleler yaşlılar, engelliler, çocuk ve gençler, yoksullar ve kadınlar şeklinde sıralanabilir.

Yaşlılara yönelik uygulamalara bakıldığında artan ve artması beklenen yaşlı nüfus sebebiyle yaşlı bireylerin refahının sürekliliğini sağlamaya yönelik faaliyetler önem arz etmektedir. Bu durum ise ekonomik bağımlılık oranının artmasıyla yaşlı bireylere yönelik gerçekleştirilen harcamaların artışına neden olmaktadır. Ek olarak aile yapısındaki değişim de yaşlıların aile içerisindeki rolünün gerilemesine ve aile katkısı ile elde ettikleri sosyal desteğin tehdit altında kalmasına sebep olmaktadır (Taşçı, 2010, s. 181). Bu benzeri sebeplerden dolayı ülkemizde yaşlı bireylere yönelik olarak birden fazla sosyal politika uygulaması karşımıza çıkmaktadır. Söz konusu uygulamalar içinde yerel yönetimlerin yaşlı bireylere yönelik sunmuş olduğu sosyal hizmetler önemli bir noktadadır (Şahinoğlu, 2017, s. 55). Belediyelerin görevlerini düzenleyen 5393 sayılı

kanunun 14. Maddesinde de hizmetlerin yerine getirilmesinde gözetilecek kesimler arasında yaşlıların da bulunduğu belirtilmiştir.

Belediyeler yaşlı bireylere sağlıktan kültüre kadar birçok hizmet sunmaktadır. Belediyelerin bu uygulamaları; ücretsiz sağlık hizmetleri, huzurevi yapılması ve işletilmesi, ücretsiz veya ucuz ulaşım hizmetleri sağlama, fizik tedavi ve rehabilitasyon hizmetleri, evde bakım hizmetleri, geziler ve kültürel etkinlikler düzenlenmesi, ilgili konularda eğitim faaliyetleri düzenlenmesi şeklinde sıralanabilir (Çiçek, 2012, s. 104). Söz konusu hizmetler içinde bakıma ihtiyacı olan ve kimsesiz yaşlı bireylere hizmet sunan huzurevleri oldukça önem arz etmektedir. Fakat diğer alanlarda da olduğu gibi bu sosyal politika alanında da özel sektör, merkezi yönetim gibi birçok faktör rol oynamaktadır. Belediyelerin rolü ise bu aktörler arasında sınırlı kalmaktadır (Şahinoğlu, 2017, s. 56).

Konu ile ilgili sosyal belediyeçilik kapsamında yaşlı refahına ilişkin olarak Kartepe ilçe belediyesi tarafından yürütülen, yaşlıların fiziksel, sosyal, kültürel, psikolojik/duygusal, ekonomik ihtiyaçlarının giderilmesini amaçlayan Alo Evlat Hattı projesinin, diğer refah göstergeleri göz önünde bulundurularak, sosyal etkisi araştırmanın konusunu oluşturmaktadır.

Araştırmanın Önemi

Yetişkinlik döneminin uzantısı olarak tanımlayabileceğimiz yaşlılık aynı zamanda fiziksel ve ruhsal problemlerin de görüldüğü bir evre olarak karşımıza çıkmaktadır (Durak, 2004). Yaşlanma sözcüğü ise, cansız varlıklar için zaman içerisinde geçirdikleri dönüşüm, yıpranma, eskime olarak tanımlanırken, insanlar açısından “yaşlanma” ifadesi tercih edilmektedir. Canlı olan organizmaların yaş alma süreci bozulma ve yıpranmayı içerdigi kadar onarım ve revizyon mekanizmaları da çalışmaktadır. Bu sebeple yaşlanma denilen olguyu, sonucu ölümle biten, dünyaya gelenlerin sonuca ulaşana kadar geçirdiği süreç olarak tanımlayabiliriz (Duyar, 2008).

Yaşlılık, yalnızca biyolojik yönden kişinin aktivitelerinin giderek azaldığı bir süreç değil aynı zamanda, fiziksel kabiliyetlerinin azalması hem de çalışma hayatından izole olma gibi nedenlerle psikolojik problemler yaşanması olası bir süreçtir. Yaşlılar bu ve bunun gibi birçok sebepten ötürü dezavantajlı gruplardan birisi haline gelmiştir. Bu sebeptendir ki yaşlılar, sosyal politikanın konularından bir tanesidir. Yaşlı nüfusun toplumun tüm bireyleriyle iç içe bir şekilde yaşaması, sosyalleşmenin sağlanması bakımından önem

teşkil etmektedir. Bu sebepten dolayı yaşlı nüfus toplumsal bakımdan “değerli” olarak kabul görmeli ve kapsayıcı nitelikte sosyal politikaların geliştirilmesi gerekli olmaktadır (Çolak & Özer, 2015).

Yaşlılığın ülkemiz açısından önemli bir problem olduğunu veriler ile açıklamak mümkündür. DSÖ tarafından ifade edilen “yaşlı” tanımı 65 ve üzeri yaştaki bireyleri kapsamaktadır. Bir toplumda yer alan 65 yaş ve üzeri bireylerin toplumun geri kalan nüfusuna oranına yaşlı bağımlılık oranı denir ve yaş skalasına göre kategorilere ayrılmaktadır. Söz konusu yaş skalasına göre 65 ve üzeri yaştaki bireylerin nüfusun geri kalanına oranı %7-10 arasında yer alıyorsa yaşlı, %10 oranından çok ise çok yaşlı nüfus kategorisinde yer almaktadır. TÜİK 2022 datalarına göre Türkiye’nin yaşlı nüfus oranı %9,9 olarak belirlenmiştir.

Yaşlı nüfus kategorisinde yer alan ülkemizde sağlık konusundaki harcamalar ve bakıma olan ihtiyaç hızla artmaktadır. Söz konusu artış özellikle son yıllarda ortaya konulan sayısal verilerle dikkat çekmekle beraber, sosyal güvenlik sistemleri iyi durumda olan ülkeler de kapsama dahil olacak şekilde bütün ülkeler ileriye dönük bakıldığında ciddi bir şekilde tehdit altındadır. Yaşlanan nüfusun artışıyla birlikte ortaya çıkan kronikleşen hastalıklar sağlık konusunda toplam harcamaları giderek artırmaktadır. Yaş almanın neticesi olarak ortaya çıkan kronikleşen rahatsızlıkların yanında engelli nüfus ile hali hazırda var olan engelli derecesinde de artış görülebilmektedir (Esen, 2019, s. 50). Söz konusu faktörler birleştiğinde yaşlı bireyler için sağlığa ve sosyal bakıma duyulan ihtiyaç önemli ölçüde artmaktadır. Bu ihtiyacın ileriki yıllarda daha da artacağı öngörülmektedir (Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, 2015, s. 22).

Bakım konusunda, refah düzeyi gelişmiş olan ülkelerde sosyal güvenlik sistemi dahilinde evde bakım hizmetleri, sağlık ve sosyal hizmet uygulamaları olarak aile bireyinden oluşan bakıcılar yahut profesyonel ekip tarafından sunulmaktadır. Kendi ülkemiz açısından bakıldığında ise devletin finansal desteği olmadan uzun yıllar boyunca aile bireylerinin bakımlarını üstlenmesi ile evde bakım gerçekleştirilmiştir. 2006 yılında çıkarılan bir yönetmelik ile SHÇEK tarafından “evde bakım yardımı” kapsamında maddi yardım ile yürütülmeye başlanmıştır. Evde bakım; mevcut durumu koruyucu, rehabilite edici, iyileştirici yönde verilen bakımın sürekli olmasını ve işlevsel biçimde sağlanması gerekliliğinden yola çıkarak tanımlanan mevcut sağlık hizmetlerini güçlendirici ve destekleyici gayesi olan bakım sistemini ifade eder. Bakıma olan talebi artıran nedenlerin başında; sanayileşme ile gelen aile yapısındaki değişimler, gelir dağılımında meydana

gelen dengesizlik ile doğum oranlarındaki düşüş ve doğuştan gelen yaşam beklentisindeki artıştan meydana gelen ülke nüfusunun yaşlanması gelmektedir. Ekonomik refah ve beslenme ile sağlık alanlarındaki gelişmeler neticesi artan yaşam beklentisi, doğum oranlarının düşmesi vb. nedenlerle nüfus hızla yaşlanmaktadır (Ağören, 2017, s. 7). Doğurganlık oranındaki düşüşün neticesi olarak yaşlı nüfusun toplam nüfusa oranla artmasına sebep olmaktadır. Yaşlı nüfus genç nüfusa kıyasla bakıma ihtiyaç duyma durumuna gelme olasılığının daha yüksek olduğunu göz önüne alırsak bakım hizmetlerine olan talebin artması da olağandır (Ağören, 2017).

Artan yaşlı nüfus ile birlikte bakım konusu bir bütün olarak problem haline gelmektedir. Yalnızca maddi kaynak sağlama şeklinde yürütülmesi ise bakıma ihtiyaç duyan kişilerin psikososyal ve kültürel yönlerinin yok sayılmasına neden olmakta ve bakım algısı konusunda büyük bir problem oluşturmaktadır.

Kartepe İlçe Belediyesi tarafından 2016 yılından itibaren uygulanagelen bu sosyal hizmet modeli günümüze kadar yüzlerce insanın hayatına dokunmuştur. Türkiye’de bu kapsamda gerçekleştirilen ilk proje olması sebebiyle sosyal hizmet alanına önemli katkılar sunmuştur. Sosyal belediyeçilik çerçevesinde sunulan hizmetler asıl olarak sosyal hizmet mesleğinin alanına girmektedir. “Alo Evlat Hattı” projesi gibi yaşlı refahını arttırmaya yönelik çalışmaların yaygınlaştırılması, öneminin anlaşılması bakımından önemlidir.

Yaşlı nüfusun artması ile birlikte sosyo-ekonomik yönden birçok problemler ortaya çıkmaktadır. Bakım problemi de bunlardan bir tanesidir. Bu sebeple ortaya çıkan problemlerin çözümlerini arttırmak, oluşan ve oluşabilecek sorunların çözümüne katkı sağlayabilmek için bilimsel araştırmaların yapılması, bu araştırmanın sonuçları uzmanlara, belediyelere, sosyal hizmet kurumlarına, özel bakım merkezlerine, sivil toplum kuruluşlarına, yeni planlanacak olan uygulama ve projelere fikir sağlayabilmesi, yaşlı bireylerin sorunlarının ekonomik, sosyal, psikolojik, kültürel yönleri ile ele alınması bakımından önem teşkil etmektedir.

Araştırmanın Amacı

Değişen aile yapısı ve artan yaşam süresi ile birlikte yalnızlaşan, yaş aldıkça artan morbidite ile birlikte gelen bakım ihtiyacı toplumsal açıdan önem arz etmektedir.

Araştırmamızın temel amacını yalnızlık ve bakım ihtiyacından doğan problemleri gidermek üzere geliştirilmiş ve uygulanmakta olan “Alo Evlat Hattı Projesi”nin sosyal hizmet perspektifiyle incelenmesi oluşturmaktadır.

Araştırmamızın alt amaçları ise şu şekilde sıralanabilir:

- 1- Geliştirilebilecek yeni uygulama, projelere fikir sağlamak,
- 2- Halihazırda uygulanan projenin yararlılığını araştırmak,
- 3- Araştırma sonucunda projenin varsa eksik görülen yanlarının belirlenmesi ve öneri sunulması ya da geliştirilmesine katkı sağlamak.

Araştırmanın Yöntemi

Nitel bir araştırma olarak tasarlanan bu araştırmada araştırma evrenini 65 yaş ve üzeri yalnız yaşayan bireyler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise amaçlı örnekleme tekniğiyle seçilen Alo Evlat Projesinden hizmet almış veya almakta olan 20 kişi ile gönüllü olarak araştırma ekibinde yer alan, hizmet sunan 10 kişi olmak üzere toplam 30 kişi oluşturmaktadır.

2023 Nisan ayı ile 2023 Mayıs ayı içerisinde yüz yüze gerçekleştirilen görüşmeler ile veriler toplanmış olup veri toplama aracı, yarı yapılandırılmış mülakat formundan oluşmaktadır. Mülakat formu araştırmacı tarafından araştırmanın amacına uygun olarak oluşturulmuştur.

(Daha ayrıntılı bilgi Bölüm 2’de yer almaktadır.)

1. BÖLÜM: TEORİK ARKA PLAN

Bu bölümde sosyal devlet ve sosyal politika kavramlarına ayrıntılı olarak yer verilmiştir.

1.1. Devlet, Sosyal Devlet ve Refah Devleti Kavramları

1.1.1. Devlet

Sosyal belediyecilik kavramını daha iyi kavrayabilmek için devlet, sosyal devlet ve refah devleti kavramlarını açıklamamız gerekmektedir.

Devlet kavramına baktığımızda kelime anlamı olarak TDK: “Toprak bütünlüğüne bağlı olarak siyasal bakımdan örgütlenmiş millet veya milletler topluluğunun oluşturduğu tüzel varlık” şeklinde ifade edilmektedir. İnsan unsuru, toprak unsuru ve egemenlik unsuru beraberliğinden ortaya çıkan bir siyasi örgüttür (Beki, 2008, s. 6-8).

1.1.2. Sosyal Devlet ve Refah Devleti

Refah devleti, devletin insanlara barınma, sağlık, eğitim ve asgari düzeyde gelir sağlamakla yükümlü olduğu ve başlıca sorumlulukları üstlenerek bir refah ortamı sağlamayı amaçlayan devlet şeklinde tanımlamak için ortaya atılan bir terimdir.

Sosyal devlet, toplumsal ve sosyal eşitlik, sulh sağlanması amacıyla devletin ekonomik ve sosyal yaşama etkisini yasal gören bir refah devlet modelidir.

Sosyal devlet refah harcamalarını genişleterek ve asgari düzeyde ücret garantisi sağlayarak oluşabilecek sosyal risklere karşı dezavantajlı grupları korumaktadır (Türkoğlu, 2013, s. 297).

ILO, şahıslara nakit ve ayni olarak temin edilen faydalar ve bu şahıslara temin edilen kamusal sağlık hizmetleri asgari düzeyde sosyal devletin hizmetleri şeklinde kabul görmekte ve aynı zamanda sosyal devlet, çeşitli nedenlerden oluşabilecek sağlık problemleri, sakatlık, yaşlılık vb. sosyal risklere karşı güvence oluşturan devlet şekli olarak tasvir edilmektedir (Sallan Gül, 2004, s. 151).

Sosyal devletin temel amaçlarından bir diğeri de vatandaşlarına tam istihdam sağlamayı hedeflemesidir. İşsizliği ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır. Vatandaşları iş dünyasına kazandırma politikaları ile her bir vatandaş için iş imkanları oluşturarak hayatlarını idame ettirmeleri sağlanır. Her bir vatandaş kanunlar önünde eşit haklara sahiptir (Göze, 2009, s. 117). Sosyal devlet hedeflediklerini gerçekleştirebilmek için ekonomik politika ve

sosyal politikaları kullanır. Ekonomik politikalar ile bu kararlar alınır ve hayata geçirilir (Seyyar, 2013).

Yukarıda açıklamaları verilen terimleri daha net anlayabilmemiz açısından gelişim ve tarihsel olarak bir sıralama yapmak gerekirse (Özdemir, 2007, s. 177-178):

- 1880 öncesi: toplumsal sorunların giderilmesinde aile, gönüllü kuruluşlar, devletin gelir transferlerinin olduğu görülür.
- 1880 ile 1945 arası dönemde: sanayileşme döneminde kişiler, mecburi olarak katılım sağladıkları sosyal sigortaların güvencesi altındadır.
- 1945 ile 1975 arası dönemde: refah devletinin optimum olduğu yani refah dönemidir. Bu dönemde sosyal sigortaların yanında refah devleti işlevlerinin çeşitlendiği, gelir devamlılığını temin etme ve bütün vatandaşların refah seviyelerini artırma çalışmalarının hedeflendiği dönemdir.
- 1975 sonrası dönemde: refah devletinin kriz dönemidir. Sosyal refah devletlerinin kriz yaşadığı, revize çalışmaları arayışlarına girilen bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sosyal refah devleti, sosyal, ekonomik, kültürel uygulamalar ile refahın alt katmanlara aktarılmasında, toplumun dezavantajlı kesimlerinin (kadınlar, çocuklar, yaşlılar, azınlıklar, engelliler) hukuk, demokrasi ve insan hakları kapsamında beklentilerini arttırmıştır (Şimşek, 2014, s. 129).

1.2. Sosyal Devlette Yaşanan Dönüşüm: Neo-liberalizm ve Küreselleşme

Bretton Woods sistemindeki çöküş ve 1973 yılında yaşanan stagflasyon krizi sonrasında yeni ekonomik koşullar devletin sosyal ve ekonomik hayattaki rolünde değişimler yaşanmasına sebep olmuştur (Çırakman, 2021, s. 20-23). Sosyal devlet uygulamalarının, vatandaşın devletten beklentilerinin artmasının devletin bu konudaki kaynaklarının azalmasına yol açtığı tartışılmaya başlanmıştır. Yaşanan bu ekonomik krize sebep olarak da daralan ekonomiye karşı genişleyen kamu harcamaları gösterilmektedir.

Siyasal partilerin sosyal politikalar geliştirmesi adeta yasaklanmıştır. Dolayısıyla vatandaşlık haklarının ağırlıkla siyasal ve medeni haklara dayandığı, sosyal hakların ise yeteri kadar gelişmediği görülmektedir. Kırdan kente göç, işsizlik, gelir dağılımında adaletin bozulması gibi sebeplerin varlığı sonucu söz konusu durumları azaltmaya yarayacak sosyal politikaların olmaması yahut yetersiz kalmasından kaynaklanan toplum

tarafından hoşnutsuzluklar artmış ve neoliberal partilerin temsil krizi yaşamasına neden olmuştur (Boron, 1999, s. 220).

Sosyal devletin vermiş olduğu vaatleri yerine getirememesi işçi sınıfının farklı çalışma alanlarına kaymasına ve işçi sayısının düşmesine, sosyal demokratların güç kaybetmesine ve muhafazakar partilerin güç kazanmasına yol açmıştır (Özaydın, 2008, s. 163-180). Devletin bu alanlarda yetersiz kalması sonucunda özelleştirmeye gidilmiş; konut, sağlık, eğitim ve sosyal güvenlik gibi alanlarda özel sektör görev almaya başlamıştır.

Özelleştirme ile devlet kontrol mekanizması görevini üstlenmiş ve sosyal politikalardaki kaynak harcamalarını ve hizmet alanını daraltma eğilimine gidilmiştir. Bununla birlikte neoliberal sosyal politikalarda belirlenen bir kesime yönelik sosyal hizmet götürme anlayışı etki kazanmıştır (Şenkal, 2011).

Devlet müdahalesinin azalması ve beraberinde gelen yeni dünya düzeni, küreselleşme olarak adlandırılmaktadır. Ekonomik faaliyetlerin gelişen teknoloji ve oluşturulan küresel ağlar ile dünya çapında örgütlenmesi küreselleşmenin bir diğer tanımıdır (Yüksel, 2007, s. 287). Yeni dünya düzeninde ulus devletin hakim olduğu yapıdan yerel yönetimlerin etkisinin daha ağır bastığı, merkezi yönetimin yetkilerini yerel yönetimler ile paylaştığı, yönetimde yerleşmenin sağlandığı bir yapıya geçiş yapılmıştır (Kesgin, 2016, s. 86).

Konuyu kısaca toparlamak gerekirse; neo-liberalizm anlayışının bireysel özgürlüklere önem verdiği ve dolayısıyla dezavantajlı kesimleri dışlayıcı politikalar üretmesi yönünden çeşitli eleştirilere maruz kalmıştır (Bulut, 2003, s. 190). Sosyal devlet uygulamalarında küçülmeye gidilmesi dezavantajlı kesim ile toplumun diğer kesimleri arasında sahip olunan haklar ve ekonomik durum açısından uçurumlara sebebiyet vermiştir. Lüks apartmanların yanında gecekonduların olması da bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Küreselleşmenin sınıflar arasındaki bu uçurumu genişletmesi, bu süreç boyunca ihtiyaç sahibi kesime sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin götürülmesi yerel yönetimlerce üstlenilmiştir (Kesgin, 2016, s. 87). Belediyelerin bu konudaki yetkili birim olmasında halka en yakın kurum olması ve neo-liberal anlayışta yer alan yerel yönetim vurgusu ve belediyelerin kaynak kullanımında etkin olacağı, vatandaşların karar alma sürecine katılımlarının artacağı düşüncesi yer almaktadır (Şenkal, 2011, s. 44).

1.3. Sosyal Politikalar

Sosyal politika tanım itibariyle üzerinde uzlaşamayan terimlerden bir tanesidir. Politika kelimesine baktığımızda anlam olarak bir hedef doğrultusunda izlenen yol anlamına

gelmektedir. Fakat bu doğrultuda izlenebilecek birden fazla yol olabilir. Dolayısıyla öncelikli olarak bir hedef veya hedefler belirlemek gerekir ve oluşan yolları eleme yöntemiyle en doğrusu bulunmaya çalışılır. Bu sebeple bir politikanın bahsini geçirebilmek için ilk olarak birtakım belirlenmiş amaçlar ve ilgili amaçlar doğrultusunda oluşturulan düzenli bir kalkınma planı gerekir. Buradan yola çıkarak sosyal politika, toplumdaki eşitsizlikleri minimuma indirmeye çalışan, hedef haline getiren uygulama ve fikirler bütünü şeklinde tanım yapılabilir. Bir başka ifadeyle sosyal politika toplumdaki sosyal adaleti sağlamak şeklinde tanımlanabilir (Çelik A. , 2010, s. 66).

Sosyal politika açısından önemli bir yere sahip olan Zacher sosyal politikalardaki en temel amaçları şu şekilde sıralamıştır: sosyal ve ekonomik refah arasındaki dengeyi sağlama, insan onuruna yaraşır asgari standartları sağlama, sosyal ve ekonomik yoksullukla mücadele etmektir (Zacher, 1993, s. 17-18). İhtiyaç sahiplerine yönelik geliştirilen politikalar dar anlamda sosyal politikaları, toplumun genel refah düzeyini arttırmaya yönelik geliştirilen politikalar ise geniş anlamda sosyal politikaları ifade etmektedir (Çöpoğlu, 2014, s. 227).

Yaşanan ekonomik ve sosyal krizler sosyal politikaların uygulanma şeklinde ve uygulama alanında değişimlere neden olmuştur. Ülkelerin sahip oldukları ekonomik güç sosyal politikaların uygulanması ve sosyal politika çeşitliliği konusunda oldukça etki göstermektedir. Sosyal politikaların etkin olduğu süreç 1929 krizi sonrası sosyal sorunların bireysel odaklı bakış açısı yerine toplumsal bakış açısının yer aldığı dönem olarak belirtilmektedir (Toprak & Şataf, 2017, s. 71).

Ülkemizde sosyal politikalar anlayışı belirli bir kesimi kapsayacak şekilde dar anlamda benimsenmiştir (Ersöz, 2011, s. 52). 2. Dünya Savaşı sonrasında refah devleti anlayışıyla birlikte artan ekonomik güç, gelişim ve değişim sonucunda sosyal politikalar dar anlamdan çıkarak tüm sosyal sorunları kapsayacak ve tüm topluma hitap edecek şekilde hedeflenen geniş anlamda sosyal politikalar anlayışı etkili olmaya başlamıştır (Yüksel, 2007, s. 285). Sonuç olarak sosyal politikaların etkinlik kazanmasında refah devleti etkili olmuş ve sosyal politikalar sosyal refah devleti ile bağlantılı kılınmıştır (Koçak, 2017, s. 125).

Neo-liberal politikaların etkinlik kazanması sonucunda yerel sosyal politikalar gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Fakat sadece merkezi yönetimin sosyal politikalarda başat faktör olarak rol alması katılımcı demokrasi ilkesinin gelişimini engelleyeceğinden ve tek başına sosyal politikaları gerçekleştirmesinin zor olacağı kanaatine varılmıştır

(Pektaş, 2010, s. 10). Günümüzde Avrupa Sosyal Şartı'yla birlikte sosyal sorunlara yönelik olarak idareye görevler yüklenmiş, sosyal sorumluluklar hak olarak gündeme gelmiş ve devletler arasında ortak sosyal politikalar belirlenmeye çalışılmıştır (Kesgin, 2019, s. 55-56).

1.4. Sosyal Hizmetler

Adalet, hak, eşitlik, özgürlük kavramları ile birlikte tanımlanan sosyal hizmet, ilgili kavramlar için net bir tanım bulunmadığından dolayı kendisi de net bir tanıma sahip değildir. Bunun yanında adaletli bir sosyal yapılaşmanın kurulması, insan haysiyetini korumayı ve geliştirmeyi hedefleyen, her bireyin değerli olduğu düşüncesinden yola çıkan sosyal hizmet, insan hakları mesleğidir (Zengin & Altındağ, 2016).

IFSW tanımlamasına göre ise sosyal hizmet, sosyal açıdan gelişim ve değişimi, toplumsal bağların kuvvetliliğini destekleyen, insanları özgür kılan, yetkilendiren uygulamalara dayalı bir akademik disiplin ve meslektir (IFSW, 2014).

Sosyal politikanın barındırdığı sosyal barış, sosyal denge, sosyal adalet, sosyal gelişme vb. amaçlar sosyal hizmet için de söz konusudur. Ve özüne bakacak olursak sosyal hizmetin hedefi, yoksulluk, bakıma ihtiyaçlık, işsizlik, suçluluk, dışlanma, ayrımcılık vb. toplumsal problemleri çözüme kavuşturmadır. Sosyal politikalar ise söz konusu problemlerin çözülmesine yönelik uygulama ve hizmetleri şekillendiren bir araçtır. Dolayısıyla sosyal hizmet, sosyal politikaların en önemli yapı taşlarından birisi konumundadır.

Mesleki olarak sosyal hizmetin odağını toplumsal problemlerin belirlenmesi, nedenlerinin araştırılması, çözüme ulaştırılması ve böylelikle toplumun refah düzeyini yükseltmek oluşturmaktadır. Bu süreçlerde de sosyal hizmet sosyal politika ile çift taraflı bir etkileşim içerisindedir.

Sanayi toplumunda sosyal hizmet, özel ihtiyaç sahibi bireylerin korunması ve bakımlarının kamunun himayesinde olduğu anlayışı ile yarı kamusal, gönüllü etkinlikler ile söz konusu vb. dezavantajlı grupların korunma ve bakımlarını görev edinen, toplumsal ve bireysel problemlerin çözülmesi noktasında geliştirilen bir disiplin ve profesyonel meslektir.

Sosyal hizmetler ise, bireylerin tam iyilik hallerinin sağlanmasında, geliştirilmesinde, başkalarına bağımlı yaşama durumlarının engellenmesinde, aile, birey ve grup bazında işlevlerini yerine getirebilmelerine olanak sağlamak amacıyla diğer profesyonel

elemanlar ve sosyal hizmet uzmanları tarafından gerçekleştirilen etkinlikler toplamı şeklinde ifade edilmektedir (Zengin & Altındağ, 2016, s. 52).

Ortaya çıktığı andan beri tarihsel anlamda misyon bakımından, ezilmiş, ayrımcılık yapılmış, azınlık gruplarının savunuculuğunu üstlenmiş ve söz konusu grupların refah düzeylerinin iyileştirilmesi için sosyal politikaların değiştirilmesine katkı sağlamıştır (Zengin & Altındağ, 2016, s. 58).

19. yyda Amerika’da ortaya çıkmaya başlayan toplum merkezleri, sosyal politikaların oluşmasına katkı sağlayan ilk sosyal hizmet kurumlarıdır (Turan, 1999, s. 5-6). Ücret standartlarının belirlenmesi, çalışan çocukların korunması ve sağlık programlarına yönelik kanunların hazırlanmasında toplum merkezleri kilit nokta olarak yer almıştır (Turan, 1999, s. 5-6).

20.yy başlarında Kahn, Hopkins, Perkins vb. sosyal hizmet uzmanları, sosyal refah ve güvenlik konularını kapsayan plan ve yasaların oluşumunu etkilemişlerdir. 1934’te düzenlenen konferansta sağlık, adalet, eşitsizlik, işsizlik gibi sosyal politikalara önem verilmiş ve o dönemin sosyal anlamdaki kanunlarının hazırlanması konusunda yardımcı olmuştur. 45 yılında Lindeman sosyal hizmet uzmanlarının işlev ve rolünün ne olduğu konusunu tartışmış ve tartışma neticesinde eğitim, ırk ayrımı, istihdam, sağlık bakımı gibi konularda sosyal hizmet uzmanlarına yer vermiştir (Turan, 1999, s. 5-6).

90’lı yıllarda çevresel yapıyı değerlendirmede sosyal hizmetlerin rolü daha iyi anlaşılmaya başlanmıştır. Uzmanların insani temel ihtiyaçların giderilmesi, sosyal adaletin sağlanması amacı doğrultusunda kanun ve politikaların değiştirilmesi hakkında savunuculuk yapmaları gerektiğine yer verilmiştir (Turan, 1999, s. 5-6).

1.5. Türkiye’nin İdari Yapılanması

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 123. Maddesi gereği; Türkiye idari konuda yerinden yönetim ve merkezi yönetim esaslarına dayanmaktadır.

1.5.1. Merkezi Yönetim

Yönetimsel hizmetlerin bir merkezde toplanması ve söz konusu hizmetin merkez ve merkez hiyerarşisine uygun teşkilat tarafından yürütülmesi olarak tanımlanabilir. Bu anlamda tüm yetkiler devlet tüzel kişiliğinde toplanmaktadır. Ülkemizde merkezi yönetim, yerel yönetim ile birlikte sürdürülmektedir (Çakır, 1985, s. 6).

1.5.1.1. Merkezi Yönetimin Özellikleri

Merkezden yönetimin özellikleri şu şekilde sıralanabilir (Çakır, 1985, s. 6):

- Tüm hizmetler bir elde toplanmıştır. Karar alma ve alınan kararları uygulama merkeze bağlıdır.
- Merkez yönetimin üstlendiği hizmetler merkeze bağlı görevliler tarafından yürütülür.
- Hizmetleri uygulayabilmek için gerekli olan gelir ve giderlerin sorumluluğu merkeze aittir.

1.5.2. Yerinden Yönetim

Bazı hizmetlerin merkezi yönetimin dışında yer alan, ayrı tüzel kişilikleri bulunan kuruluşlarca yürütülmesi olarak ifade edilmektedir. Bu yönetim şekli “yer bakımından”, “hizmet bakımından” ikiye ayrılmaktadır. Hizmet bakımından yerinde yönetim kuruluşlarına hizmetsel yönetim kuruluşları denilmektedir. Hizmetin niteliği ve bazı teknik nedenlerden dolayı bazı hizmetler merkezi yönetim ve yerel yönetimlerin dışında bırakılmıştır. Bu nedenle bazı kuruluşlar hizmetsel yerinden yönetim kuruluşları şeklinde yapılmışlardır (Çakır, 1985, s. 7).

Yer yönünden bakıldığında ise kuruluşlara, yerel yönetim kuruluşları denilmektedir. Ülkemizde il özel idareleri, belediyeler ve köyler yerel yönetim kuruluşlarıdır (Çakır, 1985, s. 7).

1.6. Belediye Kavramı

Belediyeler yerel yönetim kuruluşlarından ikincisidir. Belediye meclisi, belediye encümeni ve belediye başkanı olmak üzere üç çeşit yapıdan meydana gelmektedir.

Kelime anlamı olarak Arapçada, şehir anlamına gelen “belde” ya da “beled” kelimelerinden oluşmuştur. 1580 sayılı Belediye Kanunu madde 1 de belediye tanımı şu şekilde yer almaktadır; “Belde sakinlerinin ve beldenin mahalli anlamda medeni ve müşterek gereksinimlerini tanzim ve tesviye ile sorumlu hükmi bir şahsiyettir.” Yapılan tanımda bağımsız karar alma, hayata geçirme imkanları ve yerel demokrasi güvencesi olan seçime yer verilmemiştir (Yayla, 1987, s. 9). Bu sebeple belediyenin tam olarak tanımını yapmak için anayasaya bakmak yardımcı olacaktır. Anayasanın 127. maddesinde tarifi şu şekilde yapılmaktadır: köy ya da belediye ahalisinin yerel müşterek gereksinimlerini karşılamak üzere, kuruluş esasları kanunla belirlenen ve karar organları,

yine kanunda yer alan, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir. Bu tanımları maddeler şeklinde yazacak olursak;

- Belediyenin bölgesel özelliği, mahalli gereksinimleri temin eden bir idare olduğu,
- Kasaba ya da şehir bazında bir yerleşik düzeni ifade ettiği,
- Seçime bağlı olduğu,
- Bağımsızlığa sahip olduğundan dolayı kendi ayrı tüzel kişiliğinin bulunduğu, kendi karar alma organlarının olduğu ve kendisine ait bütçesinin olduğu, bunun yanında tam özerk olmayıp devlet teftişi altında bulunduğu görülmektedir (Yayla, 1987, s. 10).

1.7. Türkiye’de Belediyeciliğin Tarihsel Gelişimi

1.7.1. Osmanlı Devletinde Belediyecilik

Osmanlı devletinin belediyecilik anlayışı sistemli ve modern bir şekilde yürütülmekteydi. Nitekim Osmanlı devletinin belediyecilik anlayışı kendi dönemi içerisinde birçok ülkeye örnek niteliği taşımaktaydı. Belediyecilik anlayışında belediye hizmetleri ve yerel idari birimler farklı şekillerde yürütülmekteydi (Deniz, Akarçay, & Karakaş, 2017, s. 314).

Osmanlı devletinin geleneksel belediyecilik anlayışı Tanzimat dönemine dek sürmüştür. Tanzimat’tan sonra batılı anlamda belediyecilik anlayışları benimsenmeye başlamıştır. Dolayısıyla belediyecilik anlayışına göre Osmanlı devletini, klasik dönem Osmanlı belediyecilik anlayışı ve Tanzimat sonrası belediyecilik anlayışı olarak iki gruba ayrılmaktadır (Sunay, 2002, s. 113).

1.7.1.1. Klasik Dönem Osmanlı Belediyecilik Anlayışı

Klasik dönem Osmanlı Devleti’nde yer alan yerel hizmetlerin çoğunlukla vakıflar bünyesinde üstlenildiği görülmektedir. Vakıfları denetleme yetkisi de kadılardadır (Sunay, 2002, s. 116). Osmanlı devletinin idari sisteminde kadılık makamı belediyecilik anlamında temizlik, kazalarda imar işlerinin takibi, altyapı işleri idaresinde müeyyideci olarak görev yapan şeri hukukun uygulamasından sorumlu olarak görev yapan kurumdur (Ortaylı, 1976, s. 100).

Vakıfların toplumsal konulara göstermiş olduğu hassasiyeti İslam kültüründen gelmektedir. Nitekim İslam kültüründe toplumsal yardımlaşma ve dayanışmanın önemine dikkat çekilmiş teşvik edici söylemler mevcuttur. Birtakım vergiden muaf olma haklarının tanındığı sosyal yardım mekanizması olan vakıflar, belediyeler gibi

hizmetlerde faaliyet göstermiştir. Toplum hizmeti niteliğindeki hizmetleri vakıflar tarafından yerine getirilmiş, kentlerin altyapı ve sosyal alanında oluşan gereksinimlerinin teminini önemli bir hedef haline getirmişlerdir (Yörükoğlu, 2009, s. 135).

1.7.1.2. Tanzimat Sonrası Dönemde Belediye Hizmetleri ve Modernleşme

Osmanlı İmparatorluğu döneminde III. Selim ile başlayan II. Mahmut, Tanzimat Fermanı ile devam eden modernleşme hareketleri Kırım Savaşı'ndan sonra batılı devletler ile kurulan yakın ilişkilerle birlikte belediyeçilik anlayışı tekrardan şekillenmiştir (Aytaç, 1998, s. 22). Modern anlamdaki ilk belediye yönetiminin İstanbul'da konumlanmasının sebeplerini incelediğimizde, Kırım Savaşı esnasında İstanbul'da yaşayan pek çok gayrimüslimin bulunması ve batılı devletlerin kendilerine yaraşır bir şekilde yaşamalarını istemeleridir (Türe, 2000, s. 38). Savaştan kaynaklı sıkıntılar, Avrupa'dan birçok gazeteci, asker, sağlık görevlisi, diplomat vs. gelmesi ve İstanbul'da bu nedenlerle yaşanan belediye sıkıntılara bir de Avrupa'dan gelen nüfusun yarattığı sıkıntılar eklenmiş ve Osmanlı'da ilk belediye kurulmasının nedenlerinden birisini oluşturmuştur. Diğer bir neden olarak ise batıdaki devletlerin azınlıktaki kesimin bağımsız olabilmeleri amacıyla belediyeleri aracı şekilde kullanmak istemeleri söylenebilir (Karabulak, 2013, s. 40-41).

1.7.2. Cumhuriyet Döneminde Belediyeçilik

Yerel yönetimlerin geleneksel anlayışında hizmet verenlerin verdikleri hizmetin toplum tarafından kabul edilmesi anlayışı bulunmaktadır. Bu sebeple halk edilgen bir yapıdan öteye geçememektedir. Sonraki süreçlerde verilen hizmetlerin kendi yaşam standartlarını ne kadar yakından etkilediğini fark eden vatandaşlar hizmet sürecinde, hizmet yönetiminde ve denetiminde aktif olarak rol almak istemişlerdir (Özer, 2006, s. 158).

Cumhuriyet rejimi, Osmanlı'daki başkent yerel yönetiminin diğer yerel yönetimlerden ayrılması ve onlardan farklı bir yasa ile düzenlenmesi düşüncesini devam ettirmiş ve 16.02.1924 tarihinde 417 sayılı kanun ile Ankara Şehremaneti kurulmuştur. 1924-1930 yılları arasında Ankara Şehremaneti tarafından önemli görevler yürütülmüştür. Kamulaştırma çalışmaları yapılmış, bataklıklar kurutulmuş, çalışan işçilerin konut gereksinimleri giderilmiş, yapı malzemeleri için fabrikalar kurulmuş, un fabrikası ve fırın yaptırılmış, gaz depoları yaptırılmış, Ankara imar planı hususunda yarışma düzenlenmiştir. 1930 yılında çıkarılan 1580 sayılı Belediye Kanunu ile Osmanlı Devleti'nden çıkarılan Şehremaneti Yasası yürürlükten kaldırılmıştır (Al, 1996, s. 23).

1930-1944 yılları arasında belediyeçiliğin esas özelliği, kentsel toplum hizmeti gerçekleştiren ve birçoğu yabancı sermayeli imtiyaz şirketlerinden oluşan, birer birer, 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren başlayan Osmanlı'nın dış borçlarının ülkeyi nasıl çöküşe götürdüğünün bilinmesi ile kamulaştırılıp belediyeleştirilmesidir (Bostanoğlu, 1990, s. 82-83). Bu yıllarda yürürlüğe giren 1580 sayılı kanunun bazı maddelerinin değiştirilip bazı maddelerinin iptal olmasına rağmen 74 sene yürürlükte kalmıştır. Yaşanılan kaynakların yetersiz olması nedeniyle belediyeler birtakım görevlerini merkezi yönetime devretmiş, etkili bir belediyeçilik anlayışının oluşamadığı kanaatine varılmıştır. Çok partili hayata geçiş sürecinin öncesinde 13.07.1945 tarihinde “Belediyeçilik Derneği” kurulmuştur. 1948’de 5237 sayılı “Belediye Gelirleri Kanunu” çıkarılmıştır. Söz konusu kanun belediyenin gelirlerini düzenlemekle birlikte uygulamalarda merkezi iktidarlar gelirleri merkezde toplayıp sonrasında dağıtmayı tercih etmesinden dolayı yerel yönetimler gerek duydukları kaynakları hiçbir zaman kontrol edememiştir. Merkezi hükümete bağımlı hale gelmiştir. Bu sebeple de sürekli borçlanma yolu tercih edilmiş ve borçların birikmesi sonucu belediyeler lehine mali reformlar yapmak yerine belediyelerin borçlarının devlet tarafından üstlenilmesi veya ertelenmesi yoluna gidilmiştir (Gökaçtı, 1996, s. 10).

1973 senesinden itibaren yarı politik yönden başkan ve bakanın kişisel özelliklerinin yine etkili olduğu “İkinci Belediyeçilik” anlayışının yerine “Tekno-politik” akım geçmiştir. Başkanların siyasi görüşlerinin önemli olduğu, siyasi kadrolar ile beraber belediye yönetimini ele alma vb. sakıncaları olan bir gelenek oluşumu başlamıştır. Bu nedenlerden dolayı başkanların kentsel olaylara ve kente olan bakış açılarında siyasi tutumlar öne çıkmaya başlamıştır (Çevikbaş, 1995, s. 84). 1977 yıllarına doğru halkın yönetime katılma isteğinin artması yerel yönetimler üzerine daha ciddi bir şekilde eğilme zorunluluğu kılmıştır. Bunun sonucunda 1978’de Ecevit hükümeti içerisinde “Yerel Yönetim Bakanlığı” kurulmuştur. Bu bakanlık ile belediyelerin daha özerk bir yapı haline gelerek sahip oldukları kaynakları geliştirmeleri ve merkezi yönetimin denetiminin azaltılmasına yönelik çalışmalar hedeflenmiştir. Lakin yerel yönetim bakanlığının bazı yetkilerini diğer bakanlıklardan zamanında devralamaması sebebiyle aciliyet durumundaki sorunlar hızlıca çözülememiş ve beklenen performans gösterilememiştir (Çevikbaş, 1995, s. 85).

2004 yılında yürürlüğe giren 5393 sayılı kanunun 4. Maddesinde il ve ilçe merkezlerinde belediye teşkilatı kurulması mecburi kılınarak nüfus şartı 5.000 ve üzeri olarak

belirlenmiştir. Bu kanunla belediyelere sosyal politikalar çerçevesinde yetkiler verilmiş ve sosyal belediyeçilik bazı alanlarda bir nevi zorunlu hale getirilmiştir.

1.8. Sosyal Belediyeçilik

Vatandaşların refah düzeyleriyle ve sosyal durumu ile ilgilenen, asgari yaşam standartları sunmayı hedefleyen bir devlet şekli olarak sosyal devlet yukarıda tanımlanmıştır. Diğer bir deyişle manevi ve maddi kapsamda ihmal edilmiş bireylerin devletten sosyal destek talebinde bulunabilme yetkisine sahip olmasıdır. İnsan onuruna yaraşır bir yaşam standardını tüm vatandaşlara ulaştırmak sosyal devletin vazgeçilemez parçası olarak karşımıza çıkmaktadır (Beki, 2008, s. 31).

Günümüzde geleneksel belediyeçilik anlayışında olduğu gibi belediyeler yalnızca temizlik, kent planlaması, altyapı çalışmaları ile yetinmeyip vatandaşların sosyal sorunlarına eğilim göstermektedir. Geliştirilen politikalarla dezavantajlı gruplara ve toplumun geri kalan kesimine yönelik yaşam standartlarını geliştirici uygulamalar yerel yönetimlerin görev alanlarına sunulmaktadır. Gelişmiş ülkelerin çoğunda da sosyal hizmetler yerel yönetimler bünyesinde gerçekleştirilmektedir. Bu durumun başlıca nedeni olarak doğan sosyal sorunların coğrafi koşullara, kentin erişilebilirlik durumuna, kültürüne göre değişiklik göstermesi ve bunlara bağlı olarak söz konusu durumlardan en doğru ve yakın şekilde haberdar olabilecek yetkili mercinin yerel yönetimler olması gösterilebilir.

Sosyal belediyeçilik ile ilgili yapılan bir diğer tanım da; “Toplumsal özellikteki harcamaları, kültür, çevre koruması, sağlık, eğitim, vb. alanlara yönelten, kimsesiz, engelli ve yaşlıların korunmasını maddi olarak desteklenmesini gerektiren, istihdam ile ilgili sorunlara yönelik politikalar uygulayan ve geliştiren, yerel olarak sağlık ve eğitim ile ilgili imkanların geliştirilmesine katkı sunan, sosyal adaletin sağlanmasında yardımcı olan bir model (Kaya, 2003, s. 68) ”şeklindedir. Bu tanımla belediyelere oldukça kapsamlı bir görev tanımı yapılmıştır.

Neo-liberal ve küreselleşme hareketlerinin etkinlik kazanması beraberinde yoksulluğu çözmeye yönelik olarak geliştirilen politikaları, yoksulluğu yönetmeye yönelik olarak evrimleştirmiştir. Bunun sonucunda da yerel yönetimler sosyal sorunlara yönelik olarak sorumlu hale getirilmiştir (Seçkiner Bingöl, 2017, s. 137).

Sosyal belediyeçiliğin hizmetleri konusunda standartları belirten Avrupa Kentsel Şartı metni büyük önem taşımaktadır (Balcılar, 2020, s. 112). Avrupa’da sosyal belediyeçilik

kapsamında gerçekleştirilen hizmetler; engelli ve yaşlıların ihtiyaçlarına yönelik hizmetler, aile ve çocuk koruma hizmetleri, göçmenlere yönelik hizmetler, iktisadi kalkınmayı sağlayacak eğitim programları, bireysel ve aile içi şiddete önlemeye yönelik hizmetler, ilaç yardımı, nakdi yardımlar, sağlık, eğitim, eğlence ve kültür hizmetleri şeklindedir (Es, 2007, s.50).

Ülkemizde yerel yönetim denilince aklımıza ilk olarak belediyelerin gelmesinin nedeni olarak sivil toplum kuruluşlarının yeterince gelişmemiş olması (Mermer, Şataf, & Negiz, 2016, s. 1302) ve belediyelerin sivil toplum kuruluşlarına göre sahip olduğu imkan ve hizmet alanının genişliği gösterilebilir (Çelik A. , 2014, s. 6). Türkiye’de sosyal belediyeçilik kavramı sosyal devletin yerel yönetime yansıması şeklinde tanımlanabilir (Toprak & Şataf, 2017, s. 64).

1.9. Sosyal Belediyeçiliğin Görevleri

Devlet, vatandaşlarına refah, huzur ve güven içinde insan onuruna yaraşır bir asgari yaşam sağlamakla yükümlüdür. Söz konusu görevini yerine getirirken vatandaşları arasında hiçbir ayırım gözetmemeli ve hizmetleri eşit şekilde ulaştırmalıdır. T.C. Anayasası Madde 2’de yer alan “Türkiye Cumhuriyeti; toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devletidir.” ibaresinden de anlaşılacağı üzere devletin vatandaşlarına kişisel hak ve özgürlüklerini korumak şartıyla uygun ortamı yaratmak ve maddi, manevi ihtiyaçlarını karşılamak sorumluluğu sosyal devletin olmazsa olmaz şartıdır.

Sosyal belediyeçilikle ilgili belediyeleri bağlayan en önemli unsur bahsi geçen 5393 sayılı kanundur. Sosyal belediyeçilikle ilgili belediyelere yüklenen görevler şunlardır:

- Çocuklar ve kadınlar için koruma evleri açma
- Nikah
- Beceri ve meslek kazandırma
- Okul öncesi eğitim kurumları açma
- Sosyal hizmet ve yardım
- Turizm ve tanıtım
- Kültür ve sanat
- Konut
- Gençlik ve spor

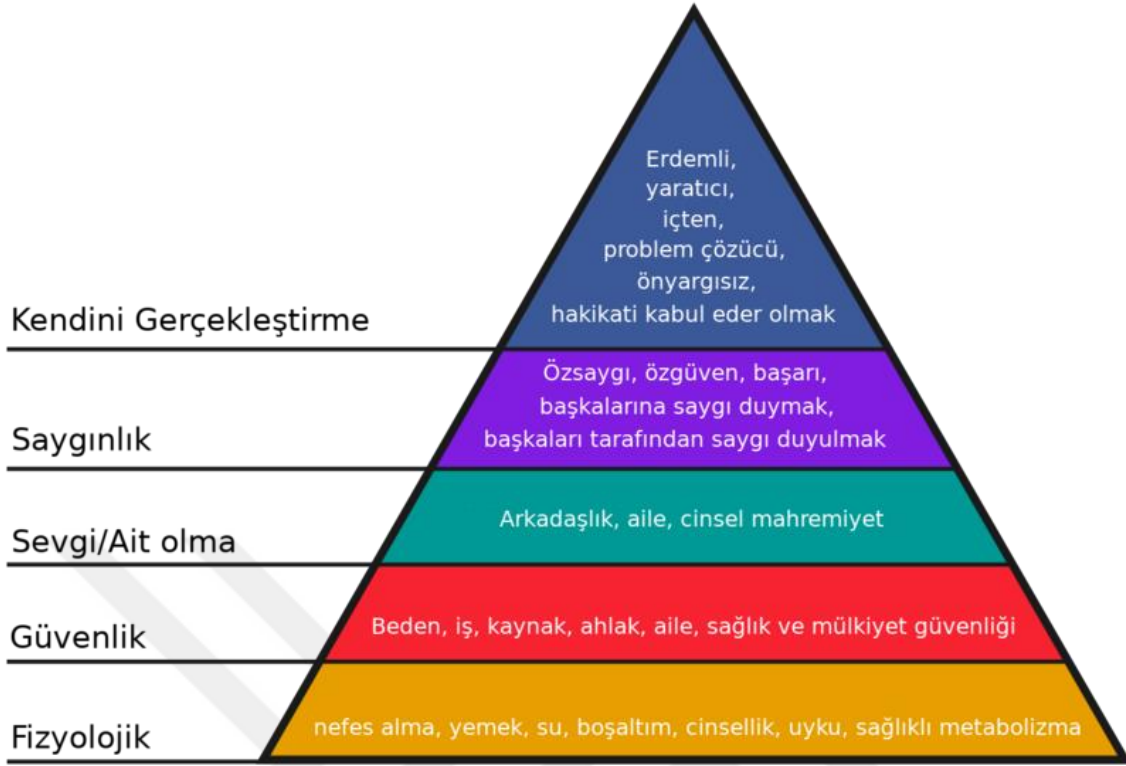
- Gerekli olması halinde amatör kulüplere, öğrencilere gerekli desteği sağlama ve malzeme verme
- Sağlık ile ilgili her çeşit tesisi işletme, açma, kurtarma ve ambulans, acil yardım hizmetleri sunma
- Devlete bünyesinde yer alan her kategorideki okul binalarının bakımı ile inşaat yapma veya yaptırma, gereksinim duyulan her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılama
- Hizmet sağlanmasında yaşlı, düşkün, engelli ve dar gelirlilerin içinde bulundukları duruma uygun metodlar uygulama hizmetlerini yerine getirmekle yükümlüdür.

1.10. Sosyal Belediyecilik Hizmetlerinin Temel Fonksiyonları

Ülkemizde sosyal belediyecilik kapsamında belediyelerin işlevlerine bakıldığında şu şekilde gruplanabilir:

1.10.1. Sosyalleştirme

İnsanın doğduğu andan ölünceye kadar süren sosyalleşme sürecinde “biyolojik merkezli bir yapıdan sosyal bir varlık haline gelme” şeklinde tanımlanabilir (Arslantürk & Amman, 2009, s. 224). Daha açık bir ifade ile kişinin kültürünü öğrenerek içinde yaşadığı toplum ile entegre olduğu sosyal bir süreçtir (Kızılçelik & Erjem, 1994, s. 383). Sosyalleşme ömür boyunca devam eden bir süreçtir. Rollerini içselleştiremeyen veya sapma davranışı gösteren bireyler olduğu gibi göç gibi nedenlerle bulunduğu toplumun kültürüne, yaşam şartlarına uyum sağlama güçlüğü çeken bireyler de mevcut olabilir. Bu gibi durumlarda “yeniden sosyalleştirme” adını verdiğimiz eğitim programları bulunmaktadır (Schaeffer, 1986, s. 93). Ülkemizde yerel yönetimler yeniden sosyalleştirme ile ilgili çalışmalar yapmaktadır. Yerel yönetimler tarafınca yürütülen çalışmalar sonucunda beldelerinde bulunan bireylerin kentle bütünleşmelerine ve kentleşmelerine katkıda bulunmaktadır (Abay, 2004, s. 424).



Şekil 1: Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi

Kaynak: <https://www.mevampsikoloji.com/maslow-ihtiyaclar-hiyerarşisi-nedir/> E.T. 08/05/2023

Yukarıdaki piramide bakıldığında aslında her basamakta yerel yönetimlerin yardım çalışmalarını kapsar nitelikte konu başlıkları olduğunu görülmektedir. Bir üst basamağa geçiş sağlayabilmek için önceki basamaklardaki ihtiyaçların giderilmesi gerekmektedir. Sosyalleşme bir süreçtir ve elbette ki her aşamada mevcuttur. Fizyolojik, güvenlik, sevgi ve saygınlık ihtiyaçları giderildiğinde kalan kendini gerçekleştirme ihtiyacı, yapılan kültürel, sportif faaliyet çalışmaları ile anlam kazanmaktadır.

Bu gibi aktiviteler ile sosyalleşme olgusunun iki temel görevinden olan kültürün kuşaklar arasında aktarımı ve toplumsal alanda kişiliğin gelişimi konularına katkı sağlanmış bulunmaktadır. Sosyalleşmeyle bireyin toplum ile entegre olmasını ve içerisinde yaşam sürdürdüğü topluma uyum sağlayabilmesini olası hale getiren bir yapı karşımıza çıkmaktadır (Arslantürk & Amman, 2009, s. 172).

1.10.2 Sosyal Çözülmenin Önlenmesi

Sosyal belediyeçilik uygulamalarının, sosyal bir sorun olan sosyal çözümleri önleme işlevi de mevcuttur. Kültürler arası anlaşmazlık, işsizlik, yoksulluk, yabancılaşma gibi sebeplerden doğabilecek sosyal çözümleri önlemede sosyal belediyeçilik kilit noktada

bulunmaktadır. Bunlar ve benzerleri sosyal sorunların aşılammaması durumunda doğabilecek sosyal çözölme dediğimiz durumlar engellenemez ise çeşitli sosyal problemleri de beraberinde getirir.

Durkheim'ın çalışmalarında önem verdiği, madde bağımlılığı, intihar, dini veya etnik anlamdaki kavgalar, gayri meşru doğumlar (Erkal, 1995, s. 289) söz konusu sosyal çözölmelerin sonucunda karşımıza çıkan problemlerdir. Konuyla ilgili 1959-1962 arasında çoğu 1910'dan sonra Amerika'ya yerleşmiş Malakanlar üzerine Orhan Türkdoğan'ın yaptığı bir araştırmada sosyal çözölmelerin ne kadar tehlikeye düşürdüğünü anlatması da olayın önemini vurgulamak bakımından önem arz etmektedir (Türkdoğan, 1996, s. 181).

Belediyeler tarafından sunulan istihdam alanlarının oluşturulması, kültürel faaliyetler gibi çalışmalar sosyal çözölmeleri engelleyici niteliktedir.

1.10.3. Rehabilitasyon ve Sosyal Kontrol

Toplumun kendi birlik, varlık, işleyiş ve devamının sağlanması, sürdürülebilmesi maksadıyla üyeler üzerinde bulunan her türlü denetim ve etki tedbirlerine sosyal kontrol denilmektedir (Kızılçelik & Erjem, 1994, s. 378). Sosyal kontrol işlevini yerine getirebilmek için ise otorite gerekir. Ülkemizde bu kapsamda yerel yönetimlerin halka yakınlığı, halkla iç içe olması ve seçimle göreve gelmelerinden kaynaklı olarak halk üzerinde bir otoriteye sahiptirler.

Halkın sosyalleşmesinin söz konusu olmadığı durumlarda elbette ki sosyal kontrole ihtiyaç duyulmayacaktır. Sosyalleştirme görevi ifa edildiği vakit sosyal kontrol mekanizması otomatik olarak devreye girmiş bulunmaktadır. Yönetim konusunda gerçekleştirilen halk meclisleri, kent konseyi toplantıları, demokratik katılım platformu, esnaf ziyaretleri, vb. iletişim şekilleriyle halkla bütünleşme, mesaj iletip sosyal kontrolü sağlama belediyelerin imkanları dahilinde bulunmaktadır. Diğer yönden bahsi geçen işlev sosyolojide ilk kez Oscar Lewis tarafından kullanılan “yoksulluk alt kültürü” şeklinde ifade edilen, alkol kullanım oranının yüksek oluşu, kentsel alanların gecekondu bölümlerinde yaşam sürdürenlerin kalabalık yerde yaşamak erkeklerin eşlerine şiddet uygulamaları, nikahsız yaşama gibi kendileri tarafından oluşturdukları kültürlerini bir ölçüde iyileştirmektedir (Kızılçelik & Erjem, 1994, s. 461).

1.10.4. Yardım Etme, Gözetme

Yerel yönetimler beldelerindeki dar gelirli, yoksul, muhtaç durumdaki kişilerin sosyoekonomik durumlarını izleyebilmekte, bilgilerine kolaylıkla ulaşabilmekte, asgari yaşam sınırında olan bireylere kömür, gıda, kırtasiye malzemesi, ilaç, tekerlekli sandalye vb. yardımlarda bulunmaktadır (Pektaş, 2010, s. 14).

Toplumun yoksul kesimlerine yönelik yapılan iyileştirici çalışmaların yerel yönetimler tarafından düzenlenip organize edilmesi, toplumdaki duyarlı kişilerin bu anlamda dayanışma ve yardımlaşma duygularını arttırmasına yardımcı olmaya çalışmaktadır (Uslu, 2013, s. 99). Yerel idareler aynı zamanda yardım etme isteğinde bulunan ve maddi durumu elverişli olan kişileri de bu tip etkinliklere sponsor şeklinde dahil etmektedir. Örnek olarak belediyelerin Ramazan ayında verdikleri iftar yemeklerinin birçoğu bu şekilde katkı sağlamak isteyen vatandaşların yardımlarıyla gerçekleştirilmektedir. Bu gibi planlamalar kuruluşun yükünün hafifletilmesine, yoksulluğun geciktirilmesine ve giderilmesine katkı sağlamaktadır.

1.10.5. Yatırım

Yerel yönetimler vatandaşların geçim sıkıntılarını tamamen ortadan kaldıramamakla birlikte ancak yatıştırıcı birtakım hizmetler sunabilmektedir. Ekmek fabrikaları, sığınma evleri, sağlık ocakları, aševleri, tanzim satış mağazaları, mahalle kütüphaneleri bu hizmetlerden birkaçıdır (Toprak & Şataf, 2009, s. 11).

1.11. Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları

Yerel yönetimler, sınırları içinde yaşayan aile, birey ve toplulukların problemleriyle ilgilenmek durumundadır. Temel düzeyde toplumsal sistemin yapı ve işleme şekline kaynaklanan, özellikle büyükşehirlerde acil müdahale etmeyi gerektirecek düzeylere erişen işsizlik, yoksulluk, suçluluk dilencilik vb. problemler, idarenin hizmet alanı içinde oluşan afetler neticesinde zarar gören kişi ve ailelerin yüz yüze kaldıkları problemler, çevresel koşullar ve insan doğasıyla birlikte gelen yaşlı, çocuk ve engellilerin karşılaştıkları problemler, yerel yönetimler tarafından sunulan sosyal yardımlar ve hizmetlerle azaltılmaya çalışılmaktadır (Ateş, 2009, s. 88). Ülkemizde sosyal belediyecilik kapsamında yürütülen faaliyetler literatürde kadınlara, çocuklara, yaşlılara, afetzedelere, gençlere, engellilere, yoksul ve kimsesizlere ve işsizlere yönelik uygulamalar şeklinde yer almaktadır.

1.11.1. Sosyal Yardımlar

Sosyal yardım denildiğinde minimum seviyede dahi bakmakla yükümlü olduğu kişileri ve kendisini geçindirme olanağı olmayan kişilere muhtaç olma durumları ile orantılı olarak gerçekleştirilen, kendilerine yeterli duruma getirmek hedefini taşıyan nakdi ve aynı olarak yapılan yardımlar anlaşılır (Aydın, 2008, s. 153). Söz konusu yapılan yardımlar, süreli ya da geçici olabilmektedir. Ucuz kredi veya hibe şeklinde uygulama da yer almaktadır. Sosyal yardımlardaki esas hedef, yoksul kişilerin korunması yolu ile toplumun huzurunun sağlanması ve olası sosyal problemlerin engellenmesidir (Sezik, 2016, s. 181).

Sosyal yardımların özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz:

- * Maddi sosyal gelirler sunabileceği gibi, bakım, rehabilite etme, tedavi aynı yardımlar gibi hizmet ağırlıklı objektif sosyal gelir şeklinde de sunulabilmektedir.
- * Kural olarak bireylerin muhtaçlık sebeplerinin, kontrol edilmesine ve araştırılmasına bağlı olarak, gereksinimlerin şiddetini ve şeklini ölçü alarak sağlamaktadır.
- * Bireyleri özellikleri ve durumlarına göre, mümkün olan en kısa zamanda kendi kendilerine yetebilir duruma getirmek ve muhtaçlık durumundan kurtarmak hedefini taşımaktadır.
- *Sosyal yardımlarda yerel yönetimlere bağlı asgari geçim düzeyinin tespit edilmesi, yardım sağlama aşamalarında muhtaçlık araştırması dikkat edilmesi gereken bir kural olmaktadır (Zengin E. , 2009, s. 23).

Belediyelerin büyük kısmının eğilim gösterdiği sosyal yardım çeşitlerinin başında, aşevleri oluşturularak muhtaç kimselere gıda ve sıcak yemek yardımı yapılması gelmektedir. Aşevlerinin açılması sosyal yardım çeşidi olarak ilk 1970’lerde görülmüştür. Günümüzde birden çok belediye aşevi kapsamında erzak ve sıcak yemek hizmetini muhtaç kimselerin evlerine ulaştırmaktadır (Ersöz, 2011, s. 165).

1.11.2. Sosyal Hizmetler

Ülkenin olanakları dahilinde, toplumda bulunan engelli, yoksul, yaşlı gibi dezavantajlı grupların üyelerine, çevreleriyle uyumlu bir yaşam sürdürebilmeleri amacıyla nakdi ya da aynı yardımlar ise sosyal hizmet olarak adlandırılmaktadır. Sosyal hizmetlerin gayesi, toplumda mevcut dezavantajlı gruplara insanlık onuruna yakışan bir sosyal ortam sunmaktır. Yerel yönetimlerin uyguladığı sosyal hizmetlerin, etkinlik ve kalitesi,

yoğunluğu belediyenin kapasitesine, kaynaklarının ve personelinin özelliklerine, hizmet götördükleri toplumun gelişmişlik düzeyine göre farklılaşmaktadır (Sezik, 2016, s. 182). Yerel yönetimlerce sunulan sosyal hizmetlerden faydalanan kesimleri aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür.

1.11.2.1. Kadınlara Yönelik Sosyal Hizmetler

5393 sayılı kanun madde 14te, 6360 sayılı kanunda yapılan değişiklik ile kadınlar ve çocuklar için sığınma evlerinin kurulması büyükşehir belediyelerinde ve 100.000 üzeri nüfuslu belediyelerde zorunlu hale getirilmiştir. Ancak 100.000 üzeri nüfusa sahip her belediye ne yazık ki bu zorunluluğu yerine getirmemektedir. Buna ek olarak kadınların meslek hayatına katılımını destekleyici kurslar ve eğitimlerle, sosyal yaşantılarında aktif olmalarını sağlayıcı etkinliklere de belediyeler bu kapsamda imkan sağlamaktadır.

1.11.2.2. Çocuklara Yönelik Sosyal Hizmetler

5393 sayılı Kanunun 14. maddesinin a bendinin sonunda büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000 in üzerinde olan belediyelerin çocuk sığınma evleri açmalarının zorunlu olduğu belirtilmiştir. 100.000 nüfusun altındaki belediyelerin ise mali olanakları doğrultusunda çocuk konukevleri açabileceği belirtilmiştir (5393, m14/a).

Belediyeler çocuklar için özellikler eğitim konusunda önemli bir yere sahiptir (Şahinoğlu, 2017, s. 57).

Belediyeler; çocuk yuvası, kreş, çocuk kulüpleri, çocuklar için park, bahçe ve oyun alanları, sosyal ve kültürel aktivite oluşturma hizmeti vermektedir. Belediyeler, çocukların beslenmesi ve sağlığını korumaya yönelik faaliyetler ve başarılı öğrencileri ödüllendirmeye yönelik teşviklerde bulunmaktadır. Çocuk meclisleri ve toplu sünnet faaliyetleri ise belediyenin çocuklara yönelik diğer hizmetleridir (Yıldırım & Göktürk, 2008, s. 250).

Çocuklara yönelik olarak yapılan çalışmalara örnek olarak İSMEM verilebilir. İstanbul'da sokak çocukları problemini minimuma indirmek maksadıyla İSMEM projesi hayata geçirilmiştir (İBB, 2009, s.189)

1.11.2.3. Afetzedelere Yönelik Sosyal Hizmetler

5393 sayılı Kanunumuzun 53. maddesinde şu hüküm yer almıştır:

“Belediye; sanayi kazaları, yangın, deprem ve diğer doğal afetlerden korunmak ya da bunların hasarlarını en aza indirmek amacıyla beldenin özelliklerini de dikkate alarak ihtiyaç duyulan acil durum ve afet planlarını yapar, donanım ve ekipmanları hazırlar. Acil durum planlarının hazırlanmasında varsa il düzeyindeki diğer acil durum planları ile koordinasyon sağlanır ve kamu kuruluşları, ilgili bakanlık, meslek teşekkülleri ile üniversitelerin ve diğer mahallî idarelerin görüşleri alınır.”

Afet durumunda tüm vatandaşlara yönelik olarak giyecek, ısınma, gıda, gezici ekmek, gezici aşevi ve geçici barınma hizmetleri sunmaktadır. Bu hizmetlerin yanı sıra teknik makinalarını ve personelini afet bölgesinin kullanıma sunmaktadır (Yıldırım & Göktürk, 2008, s. 251).

1.11.2.4. Gençlere Yönelik Sosyal Hizmetler

Gençlere yönelik olarak 5393 sayılı Belediye Kanunu’nda belediyelere gençlik ve spor hizmetleri verilmiştir (md.14/a). 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu’nda ise gençlere yönelik olarak sosyal ve kültürel hizmetleri gerçekleştirmek amacıyla tesisler kurmak, yürütmek ve geliştirmek, mesleki ve beceri kursları açmak ve bu hizmetleri bölgesindeki eğitim kurumları, sivil toplum kuruluşları ve kamu kuruluşları ile iş birliğinde gerçekleştirme görevleri verilmiştir (md.7/v). Belediyeler gençlere yönelik olarak oluşturacağı merkezlerde gençleri eğitici seminer ve sempozyum düzenlemektedir. Bunun yanı sıra belediyeler üniversite yurtları, spor ve sosyal tesisler, ücretsiz yemek dağıtımı, ücretsiz çamaşırhaneler, paso uygulamaları ve kütüphaneler açabilmektedir (Yıldırım & Göktürk, 2008, s. 250). Gençlerin toplumsal yaşama uyum sağlayabilmeleri ve kötü alışkanlıkları engellemek amaçlı rehberlik merkezleri oluşturulmaktadır.

1.11.2.5. Engellilere Yönelik Sosyal Hizmetler

Belediyelerin sosyal hizmet yelpazesinde engellilere yönelik hizmetleri öneme sahiptir. Engelli bireylere yönelik hem fiziki hem de sosyal şartlardan kaynaklı sorunlara yönelik gerçekleştirilecek hizmetler ile çözüm üretmek amaçlanmaktadır. 5393 sayılı Belediye Kanunu’nda hizmet götürülecek sınıflar arasında engelliler de yer alırken 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu’na eklenen 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun ile engelli hizmet birimlerinin kurulması, bu hizmetleri gerçekleştirilmesinde dernek, vakıf ve kamu kuruluşları ile iş birliği sağlanması belirtilmiştir (Çiçek, 2012, s. 106). Buna ek olarak 26261 sayılı yönetmelik çıkarılarak engellilerin toplumsal hayata katılımı ve fırsat eşitliğinin sağlanabilmesi amaçlanmıştır (Resmi Gazete, 15.08.2006) Belediyelerde

engelli bireylere yönelik olarak rehabilitasyon merkezleri kurmak, fiziki şartları uygun hale getirici düzenlemeler yapmak, ulaşım şartlarını kolaylaştırmak, ücretsiz ve indirimli otobüs ulaşımı sağlamak, evde bakım hizmetleri sağlamak, eğitim hizmetleri sunmak, sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlemek, rehberlik ve danışmanlık hizmetleri düzenlemek ve istihdam olanaklarını artırmak gibi hizmetleri bulunmaktadır (Ersöz, 2011, s. 176).

1.11.2.6. Yoksul ve Kimsesizlere Yönelik Sosyal Hizmetler

Belediyeler bölgesinde bulunan yoksullara ve kimsesizlere yönelik olarak sosyal hizmet ve sosyal yardım inisiyatifinde bulunmaktadır. Belediyeler muhtaç kesimlere yönelik olarak ayni ve nakdi yardımlarda bulunmaktadır. Özellikle bölgede kurulan aşevleri vatandaşların günlük yemek ihtiyaçlarını karşılamada önemli yere sahiptir (Yıldırım & Göktürk, 2008, s. 249). Bunun dışında 4109 sayılı kanun ile bölgesinde vatan görevini gerçekleştiren askerlerin maddi durumu olmayan ailelerine yönelik olarak sosyal yardım görevi belediyelere verilmiştir.

1.11.2.7. İşsizlere Yönelik Sosyal Hizmetler

İşsizlere yönelik belediyelerin uygulamaları ne yazık ki sınırlı kalmaktadır. Meslek edindirme kursları bu alanda gerçekleştirilen uygulamalara örnek olarak verilebilir. Kadınlar hobi kurslarında öğrendiklerini belediyelerin sosyal alanlarında satma fırsatı yakaladıkları ve ekonomik kazanç elde ettikleri bu kapsamda gerçekleştirilen uygulamaların neticesindedir.

1.11.2.8. Yaşlılara Yönelik Sosyal Hizmetler

Yaşlı nüfusunun oranın gittikçe artması hizmetlerde yaşlıların ihtiyacının genişlemesine neden olmuştur. 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nda yaşlılara yönelik olarak durumuna uygun hizmetlerin gerçekleştirilmesi görevi yüklenmiştir. Belediyeler yaşlılara yönelik olarak huzurevi ve gündüz bakımevi yapımı ve işletilmesi, evde bakım hizmetleri, uygun veya ücretsiz ulaşım hizmetleri, , ücretsiz sağlık hizmetleri, mekânsal düzenlemeler, kültürel geziler ile etkinlikler düzenleme, eğitici faaliyetler gerçekleştirme gibi hizmetlerde bulunmaktadır.

İhtiyaca yönelik sağlık, gıda, mekânsal düzenlemeler, yakacak, giyecek ve ulaşım hizmetlerinden faydalanmaya yönelik nakdi ve ayni yardımlar, çeşitli sosyokültürel etkinlikler yapılması sayılabilir.

Yaşlılara yönelik hizmetlerde huzurevleri önemli bir yere sahiptir. Ancak huzurevi hizmetinde merkezi yönetim, özel sektör gibi birçok aktörün bulunduğu çemberde belediyelerin huzurevi hizmetleri sınırlı kalmaktadır (Şahinoğlu, 2017, s. 56). Belediyelerin sahip olduğu olanaklara istinaden sorumlu bulunduğu bölgede yaş almış insanların refahını yükseltici uygulamalar büyük önem arz etmektedir.

1.12. Yaşlılara Yönelik Sosyal Hizmet, Kartepe Belesiyesi Ve Alo Evlat Projesi

1.12.1. Yaşlanma ve Yaşlılık

Yaşlılık, yetişkinlik döneminin uzantısıdır ve yaşamın ileriki evrelerinde fiziksel, ruhsal değişikliklerin görüldüğü bir dönem olarak tanımlanmaktadır (Durak, 2004)

Yaşlılığı tanımlamada kullanılan kriterlere bakmak gerekirse;

Biyolojik/Fizyolojik Yaşlılık: Yaşlanma döneminde meydana gelen deride incelleme ve esnekliğin yitirilmesi, boyun kısalması, kaslardaki kuvvetin azalması, kalsiyum kaybı ile ortaya çıkan kemik yoğunluğundaki azalma, görme ve işitmede kayıplar vb. fizyolojik değişikliklere yaşlanmanın biyolojik/fizyolojik boyutu denilmektedir (Durak, 2004).

Psikolojik Yaşlılık: Birçok psikolojik ve sosyal etken de yaşlılık dönemini etkilemektedir. Örneğin: ekonomik sıkıntılar, çocukların evden ayrılması, emeklilik, sosyal rollerde azalma ve yakınların kaybı gibi farklı yaşam alanlarını kapsayan bir boyuttur (Durak, 2004).

Kronolojik Yaşlılık: gelişmiş ülkelerin pek çoğunda 65 yaş, yaşlılık döneminin başlangıç noktası olarak kabul edilirken BM'in yaşlılık ile ilgili sunduğu çalışmalarda kronolojik yaşlanmanın sınırının 60 yaş olarak baz alındığı görülmektedir. Pek çok ülkede kişinin yaşantısındaki işlevselliğin azaldığı dilim şeklinde yorumlanan 60 veya 65 yaş, sağlık ve sosyal hizmetlerden ücretsiz faydalanma, emeklilik yönünden sınır olarak kabul edilmektedir (Durak, 2004).

Yaşlanma sözcüğü ise, cansız varlıklar için zaman içerisinde geçirdikleri dönüşüm, yıpranma, eskime olarak tanımlanırken, insanlar açısından “yaşlanma” ifadesi tercih edilmektedir. Canlı olan organizmaların yaş alma süreci bozulma ve yıpranmayı içerdiği kadar onarım ve revizyon mekanizmaları da çalışmaktadır. Bu sebeple yaşlanma denilen

olguyu, sonucu ölümle biten, dünyaya gelenlerin sonuca ulaşana kadar geçirdiği süreç olarak tanımlayabiliriz (Duyar, 2008, s. 9).

Aktif Yaşlanma ve Gümüş Ekonomi

Yaş alma özellikle bilişsel, sosyal ve psikososyal olarak çeşitli şekillerde, olanak ve kapasitelerde ilerlemenin gerilemeden daha az olduğu bir dönem şeklinde tanımlanmaktadır (Aiken, 1995, s. 2). Aktif yaşlanma kavramı ise bireylerin sağlıklı olmalarının mevcut durumunun korunması ile birlikte zihinsel ve fiziksel olarak aktif olma, yeterli beslenme, güvenli bir çevrede yaşama, çalışma ve sosyal çevre içerisinde yer alma koşullarını ifa edebilen kişilerin yaş alma süreçlerine verilen addır. DSÖ’de aktif yaşlanmayı; bireyler yaş aldıkça hayat kalitelerinin bozulmaması için topluma katılım, sağlık ve güvenlik fırsatlarının optimum düzeyde gerçekleştirilmesi süreci şeklinde tanımlamakta ve herkes için bir hak olarak savunmaktadır.

Ek olarak aktif yaşlanma kişiden kişiye değişmektedir. Bireyin yaşadığı ortama, fiziksel durumuna, psikolojik durumuna, kişiliğine ve sosyal çevresine göre şekillenmektedir.

Beklenen yaşam süresinin uzaması ile birlikte yaşamlarımıza sonradan eklenmiş gibi duran bu “fazladan” senelerin olabilecek en iyi şekilde yaşanabilmesidir (Ünalın, 2012, s. 16).

Gümüş ekonomi, bireylerin, yaşlılık dönemlerinde içinde bulundukları toplumda yararlı şekilde çalışmaya devam edebilmeleri, sağlıklı olmaları amacıyla gerçekleştirilen çalışmalar bütünüdür. Gümüş ekonomiyle yaşlı bireylerin kamusal yaşama ve ekonomiye dahil edilerek, hayat standartlarının iyileştirilmesinin sağlanmasına yönelik istihdam olanaklarının oluşturulması ile birlikte hayat boyu öğrenme, güvenli çalışma ortamlarının sağlanması, aktif yaşlanma ve sağlıklı yaşamın sağlanması hedeflenmektedir. Yaşlı bireylerin yaşam koşullarının iyileştirilmesi ve ihtiyaçlarının tedarik edilebilmesi amacıyla politikaların oluşturulması ve aktif yaşlanmanın oluşması amaçlanmaktadır (Demirbilek & Özgür, 2017, s. 16).

Gümüş ekonomi, 50 yaş ve üzeri kişilerin özel ihtiyaçları ve yaşlanan nüfus özelinde yapılan harcamalar ile oluşan ekonomik fırsatlardır. Yaşlı nüfus, aktif, bağımlı ve kırılgan olarak sınıflandırılmaktadır. Onlar için istihdamın oluşturulması, onların daha rahat yaşayabileceği ortamların oluşturulması, sağlık ve eğitim alanlarında da yeniliklerin yapılması gibi çalışmaları içermektedir (Gürlük, 2021, s. 18). Yaşlanma ile ilgili tüm

fırsatlara bir bütün olarak yaklaşmakta ve aktif ve sağlıklı yaşamayı teşvik etmek amacı ile farklı iş alanlarının bir arada yeni politikalar üretmesini hedeflemektedir.

Kişiler özellikle emeklilikle beraber kendilerine ayırabilecekleri bolca zamana sahip olmakta fakat daha önceleri böyle büyük bir zamanları olmadığından çoğunlukla bu zamanı nasıl değerlendirecekleri konusunda bir boşluğa düşmektedirler. İşte burada da aktif yaşlanma işin içine girmektedir. Eğer birey kendisini bu boşluğa bırakmayıp kendisini iyi hissedebileceği işlerle uğraşır, iletişimini komşularıyla, akrabalarıyla, arkadaşlarıyla devam ettirirse yaşam kalitesi yükselmiş ve aktif yaşlanmış olur.

Bunlarla birlikte kendilerine aktif yaşlanma imkanları dahilinde bir takım hizmetlere erişim imkanı verilmeli ve olanak sağlanmalıdır.

BM yaşlılara yönelik gerçekleştirilen hizmetlerin birçoğunun devlet tarafından sağlanması gerektiğini söylemektedir (Fadıloğlu, 2006, s. 55).

Ekonomik yönden bakıldığında ise kurum bakımı, evde bakıma kıyasla maliyet bakımından daha fazla yük getirmektedir. Sosyal hizmetlerin amaçlarından birisi de yaşlılara kendi evlerinde süre bakımından oldukça uzun, rahat ve bağımsız yaşayabilmelerine yardımcı olacak, gerektiğinde en uygun sağlık hizmetlerini sunmaktır. Diğer yandan yaşlı bireylere yönelik sunulan sosyal hizmetler, sosyal güvenlik ve bakım hizmetleri olmak üzere iki kategoride değerlendirilebilir.

1.12.1.1. Sosyal Güvenlik Hizmetleri

SGK'na bağlı çalışıp sonrasında emekli olan yaşlı kişilerin sosyal güvenceleri kuruma bağlı olarak devam ederken, ilgili kapsamın dışında kalan 65 yaşını doldurmuş kimsesiz ve muhtaç vatandaşlar ise 1 Temmuz 1976 tarihinde yürürlüğe giren 2022 sayılı kanun kapsamında devlet tarafından desteklenmektedir. İlgili kanun kapsamında aylıktan yararlanma talebi olan muhtaç durumdaki yaşlı bireylerin sürekli gelirinin bulunmaması ve herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşundan maaş almaması gibi birtakım şartlar mevcuttur.

SGK tarafından 2022 sayılı kanun kapsamında yürütülen yardımlara ek olarak, 5263 sayılı kanunla düzenlenen, kendisini ve bakmakla yükümlü olduğu kişileri asgari düzeyde geçindirme imkanından, genellikle ellerinde olmayan sebeplerden kaynaklı olarak, yoksun kalmış kişilere yaşadıkları durumun hafifletilmesi, geciktirilmesi, ve giderilmesi maksadıyla sosyal yardımlar sunulmaktadır. Günümüzdeki toplumsal yapı ile direkt olarak ilişkili şekilde meydana gelen bu yoksunlaşma durumuna karşın 5263 sayılı kanun

kapsamında sunulan bu hizmet, kanuni uygunluğu olan ya da resmi kuruluşlar ile gönüllü veya yarı resmi kuruluşlar tarafından ihtiyaç kontrolüne ve tespitine bağlı şekilde gerçekleştirilir. Geniş anlamda sosyal yardım, bireyleri mümkün olan en kısa zamanda kendilerine yetecek duruma getirme gayesi içerisinde bulunan maddi ve somut sosyal gelirden meydana gelen bir sosyal hizmet alanı ve sosyal güvenlik yöntemi şeklinde değerlendirilmektedir (Çengelci, 1993, s. 35). Bu vb. sebeplerle kendisi ve bakmakla yükümlü olduğu kişileri minimum düzeyde geçindirme imkanından genel anlamda ellerinde olmayan sebeplerden ötürü yoksun kalmış bireylere söz konusu hizmetlerin sunulması gerekli görülmektedir. Türkiye’de sayılan hizmetlerin sunulması için sosyal yardım sistemi 5263 sayılı kanun ile düzenlenmiştir. Bu hizmetlerin yürütülmesi için kaymakamlıklar bünyesinde SYDV’ler kurulmuştur. Tüm bu faaliyetler ASHB’na bağlı olarak yürütülmektedir.

1.12.1.2. Bakım Hizmetleri

Türkiye’de ekonomik yoksulluk içinde bulunan ve/veya sosyal bakımdan yoksun kalan yaşlı kimselerin hayat standartlarını yükseltme ve koruma amacıyla bütün hizmetleri düzenlemek, planlamak, koordine etmek, izlemek ve denetlemek yükümlülüğü ASHB tarafından yürütülmektedir. Bakım hizmetleri kurum bakımı ve evde bakım olmak üzere iki kategoride incelenebilir.

Evde Bakım Hizmetleri

Ortalama yaşam süresinin uzaması DSÖ’ne göre hızlı artış gösteren yaşlı nüfus sebebiyle ileriki senelerde çok az sayıdaki ülke bu denli yaşlı nüfusa bakabilecek yeterlilikte olacaktır. Seval Güven ve Azize Karahan’a göre yaşlı bireyler gelişmiş ülkelerde daha sağlıklı ve daha iyi eğitilidir. Bu sebeple de gelişmiş ülkelerde yaşamakta olan yaşlı bireylerin %65’lik kısmı kendi kendilerine yetebilir durumda ve günlük aktivitelerini kimsenin yardımı olmadan yerine getirebilmekteledir. Diğer yandan gelişmekteki ülkelerde yaşamlarını sürdüren yaşlı bireyler ise ekonomi, eğitim ve sosyal kapsamda yeterli durumda değildir. Ülkelerinde sosyal hizmet alt yapısının yeterli düzeyde olmaması sebebiyle zorluk çekmektedir. Bu vb. sebeplerle bu tarz ülkelerde hayatlarına devam eden yaşlı bireyler kendi ayakları üzerinde hayatlarını sürdürme konusunda gelişmiş ülkelere nazaran daha geride kalmaktadır (Karahan & Güven, 2002, s. 155-159). Her geçen gün artmakta olan yaşlı nüfus sebebiyle ülke bazında evde bakım hizmetlerine

gereksinim duyan vatandaş sayısı da artış göstermektedir. Mümkün mertebe bakım hizmetlerine gereksinim duyan yaşlı bireylerin bakımlarının evlerinde gerçekleştirilmesi, hastane sürecini geciktireceğinden dolayı ülke ekonomisindeki mali yüklerini de azaltacaktır (Karahan & Güven, 2002, s. 155-159). Bu sebeple SHÇEK tarafından 1994'te yaşlılara evde bakım projesi yeni bir hizmet modeli olarak karşımıza çıkmıştır. Evde bakım projesi yaşlı bireylerin ihtiyaç duydukları fakat yalnız başlarına yapamadıkları veya aile fertlerinin şartları sebebiyle gideremedikleri ihtiyaçlarının farklı hizmetlerle destek sağlanarak yaşlı bireyleri sosyal çevrelerinden uzaklaştırmadan hayatlarını evlerinde devam ettirmelerini sağlayan öz bakım hizmetlerini kapsayan bir modeldir (Gürer & Ateş, 2013, s. 216). Sağlık bakım gereksinimlerini sağlamada yardıma ihtiyacı bulunan bireyler için, evde destek hizmeti veren sağlık bakım alanı şeklinde evde bakım hizmetleri tanımlanabilir. Evde sunulan hizmetler genel olarak fizik terapi, hemşirelik becerisi, konuşma terapisi, meşguliyet terapisi, beslenme danışmanlığı, sosyal hizmet ve bazı tıbbi bakım hizmetlerini kapsamaktadır. Bu sebeple evde bakım fazlasıyla düzenli ekip çalışmasına ihtiyaç duymaktadır (Gürer & Ateş, 2013, s. 216).

Evde bakım hizmetlerinin yaşlılık döneminde, sağlık, bağımsızlık düzeyi, psikolojik durum, sosyal katılım, kendi potansiyelini gerçekleştirme, kişilerarası ilişkiler ve entelektüel gelişim süreçlerinde olumlu etkiler bıraktığı gözlenmiştir. Ek olarak aile bireylerinin birbirleri ile olan ilişkisinin korunmasına, kişinin alışık olduğu ortamda hayatını devam ettirmesine, stresini azaltılmasına, bireyin kendini gerçekleştirebilmesine imkan sağlamaktadır (Karahan & Güven, 2002).

Kurum Bakım Hizmetleri

Türkiye'de kurum bakımına yönelik hizmetler yaşlıların bakımı, huzurevleri ve rehabilitasyon merkezleri aracılığıyla sağlanmaktadır.

Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri: Yaşlı bireylere uzun süreli hizmet sunan bakım üniteleridir. Burada yaşlı bireylerin sosyal ve kişisel bakım hizmetleri devamlıdır. Bakım evlerinde yaşayan yaşlı bireyler genel olarak, işitme sorunu olan, demans hastası ve eşi vefat eden yaşlılardır. Çoğu yaşlı bireyin günlük faaliyetlerinin farklı düzeylerde yardım ihtiyaçları bulunmaktadır (Potter & Perry, 1997).

Huzurevleri: Ekonomik yoksunluk içerisinde bulunan, kendine bakacak bir yakını ve gücü bulunmayan yaşlı kişilere ücretsiz şekilde; ekonomik gücü olmasına rağmen sosyal gücü bulunmayan yaşlı kişilere ise sunulan hizmetlerde ücret talep edilmektedir.

Türkiye’de yaşlı kişilere barınma hizmeti, psikolojik hizmetler, sağlık hizmeti, beslenme, temizlik hizmeti, sosyal hizmetler ve serbest zaman değerlendirme hizmetleri kurum tarafından sunulmaktadır (Gürer & Ateş, 2013, s. 216). Kamu kurum ve kuruluşları kapsamında kurulan huzurevleri ile özel huzurevleri ve yaşlı bakım merkezleri tarafından 55 yaş ve üzeri yaşlarda olup ekonomik ve sosyal açıdan gücü bulunmayan, kurum bakımına ihtiyaç duyan yaşlıların yaşlı bakım merkezlerinde ya da özel huzurevlerinde bakım ve korunma ihtiyaçları giderilmektedir. Ek olarak 04.04.2012 tarihli ve 28254 sayılı resmi gazetede yayınlanan yönetmeliğin 27. maddesinin 7. fıkrasında ise “her kurum kapasitesinin asgari %5’i oranında ücretsiz şekilde bakım sağlamakla yükümlüdür. Ücretsiz olarak bakım sağlanacak yaşlı bireyler ASHB’ na bağlı İl Müdürlükleri tarafından belirlenir” denilmektedir.

Yaşlanma süreci de yaşlılık kriterlerinde olduğu gibi biyolojik yaşlanma ve sosyolojik yaşlanma olarak gerçekleşmektedir. Araştırma konusuyla bağlantılı olarak sosyal olarak yaşlanma durumuna baktığımızda bu duruma ilişkin pek çok teori literatürde yer almaktadır.

Bu teoriler yaşlıların toplumdaki davranışlarını ve toplumla olan ilişkilerini açıklamaya yöneliktir.

1.12.2. Yaşlılık İle İlgili Teoriler

1.12.2.1. Yaşamdan Geri Çekilme Teorisi

Yaşlılık dönemi içerisinde yer alınmak istemeyen, muhtaçlık ve güçsüzlük ile bağdaştırılan bir durumdur. Ek olarak yaşlılığa ve yaşlı bireye olumsuz önyargılarla bakılmaktadır (Harwood, 2007).

Baktığımızda yaşlılık toplumdan yavaş yavaş geri çekilme olarak görülmektedir. Temelini fonksiyonalist teoriden alan “Yaşamdan Geri Çekilme Teorisi” toplumsal gerontologların kullandığı ilk teorilerdendir. İlk olarak 1961 yılında Elaine Cumming ve William E. Henry tarafından geliştirilen bu kuram, yaşlıların sosyal ilişkiler kurma ve sürdürebilmeleri için gerekli olan enerjinin azalması veya yok olması durumundan bahseder. Hatta bazı fonksiyonalistler tarafından bu durumunun toplumu kesintiye uğratabilme ihtimalinin olduğu öne sürülmüştür (Demirbilek S. , 2005)

Yaşlılığa karşı olan bu olumsuz yorum sonucunda oluşan toplumsal tutum ve değerler nedeniyle toplumun da yaşlı bireylerden uzaklaşmaya başlaması toplumsal olarak bir sorun oluşmasına zemin hazırlamaktadır. İleri boyutta bu durum yaşlıların kurumsal

hizmet alımında kısıtlanmasına, yaşlının sosyal destekten yoksun olmasına, psikolojik olarak çöküş içerisinde girmesine yol açabilme tehlikesini yaratmaktadır (Alptekin, 2011). Teori, yaşlının geri çekilerek ölümünü beklemesini normal karşılarlarken aslında bu etik olmayan bir durum olduğundan eleştirilmektedir (Durak, 2015). Ayrıca teori, bireylerin geri çekilmesine sebep olabilecek etkenleri ve bireylerin kendi istekleri dışında geri çekilmek zorunda bırakılmaları durumunu da göz ardı etmesi bakımından eleştirilmektedir (Akçay, 2015).

Yaşamın diğer dönemlerindeki insanların aynı olmadığı gibi yaşlılık dönemindeki insanlar da aynı değildir. Aynı düşüncelere, isteklere, ekonomik duruma, dinamiğe sahip değildirler. Dolayısıyla bakıldığı zaman geri çekilme teorisi kimi yaşlılar için doğru olarak görülse de kimileri için değildir. Şöyle ki; bu döneme girmiş bir birey hayatının diğer dönemlerinde yaşadığı yorgunluktan, yoğunluktan sıkılmış ve artık evinde dinlenmek isteyebilir. Kendisini istemli olarak sosyal hayattan geri çekebilir. Öte yandan bir başkası önceki dönemlerde yapamadıklarını yapmak daha aktif bir yaşlılık dönemi geçirmek isteyebilir. Baktığımızda teori yaşlılık dönemindeki herkesi homojen bir grup olarak görmekte ve diğer durumları göz ardı etmektedir.

1.12.2.2. Aktivite Teorisi

Yaşamdan geri çekilme teorisine eleştiri olarak Havighurst tarafından ortaya atılmıştır (Yazıcı, 2014)

“Bu kurama göre Yaşlıların psikolojik ve sosyal ihtiyaçları orta yaşlılarla aynıdır. Yetişkinlik davranışları yaşlılık davranışlarını belirler ve yaşlılıkların etkinliğinin azalması, toplumdan kaynaklanır. Bu kuramı savunanlar 65 yaşından sonra yaşlı etkinliklerinin azaldığı ve kişinin doyum ve mutluluk seviyesinin azalma gösterdiğini ileri sürmüşlerdir. Aslında bireyin toplumdan kopma düzeyi onun önceki yaşam, sağlık, sosyo-ekonomik durumu gibi bazı faktörlere bağlıdır. Fakat bunların tamamlanması bile bazen olumlu bir yaşam sürmeye yetmeyebilir (Duyan, Arsan, & Yolcuoğlu, 2014)”

Daha geniş anlamda Aktivite Teorisi günümüz toplumunun çalışma ve üretime dayanan değer yargılarıyla ilgilidir. Bu teorinin öne sürdüğü ana fikir insanları birbirinden ayıran temel unsur yaş farkı değil yararlılık ve etkinlikleridir. Pasiflik bireyleri toplumdan soyutlayan istenmeyen bir durumdur ve dolayısıyla engellenmelidir (Oğuz, 2007).

Aktivite Teorisine göre “yasal” yaşlılık döneminde mutsuz olmamak için emeklilik sonrası dönemde aktif olmak gerekir. Çalışma hayatının dışında kalmasıyla pasifliğe

büründüğü kabul edilen yaşlıya, bu durumun mutsuzluk getirdiği görüşünden hareket eden aktivite teorisi, her insanın emeklilik döneminde de aktif kalmayı istediğini ve ancak bu şekilde mutlu bir yaşlılık dönemi geçirebileceklerini ileri sürer (Oğuz, 2007).

Teori, yaşlıların sosyal hayatları üzerinde büyük etkileri olduğunu varsayması yönünden eleştirilmektedir (Akçay, 2015). Ayrıca kuram, yaşlılığı sadece etkinlik ile değerlendirdiği için de eleştirilmektedir (Durak, 2015).

Yaşamdan Geri Çekilme Teorisine eleştiri getirmek için yazılan bir teori olmasına rağmen Aktivite Teorisi de özünde aynı olumsuzlukları barındırmaktadır. Şöyle ki; nasıl geri çekilme teorisi yaşlı grubu homojen olarak görmekteyse aktivite teorisi de aynı şekilde görmektedir. Herkes yaşamında bir aktivite yaparak mutlu olmaz. Veya bir aktivite yapmaması kişinin hayattan zevk almadığını, mutsuz olduğunu göstermez. Dolayısıyla yaşlılığı aktivite ile ölçmek ve ancak toplumda aktif rol almasıyla yaşlılık dönemini verimli geçireceğini söylemek doğru bir tabir değildir.

1.12.2.3. Süreklilik Teorisi

1989 yılında Atchley tarafından ortaya atılan teoriye göre, kişiler zaman ilerledikçe karakterlerinin bir parçası haline gelen yetişkinlik döneminde elde ettiği, becerileri, alışkanlıkları, ve tercihleri yaşlılık dönemlerinde de sürdürme eğilimindedirler (Onur, 2006).

Diğer iki teoriye istinaden daha fazla destek gören bu teori, kişinin orta yaş döneminde edindiği alışkanlıklarını, becerilerini yaşlılık döneminde de kullanmaya devam etmesi durumunda yaşlanmanın olumsuz etkilerinden koruyacağı görüşünü savunmaktadır (Yazıcı, 2014)

Teori, yaşlı bireylerin yaşantılarından memnun olmadıkları kısımlarının farklılaşan yönlerinden faydalanabileceklerini, başarısızlıkların kullanılmasını göz ardı etmesi ve tüm insanların süreklilik istediklerini savunması yönünden eleştirilmektedir (Akçay, 2015)

1.12.2.4. Rol Bırakma Teorisi

Bireylerin yaşa göre neleri yapabilip neleri yapamayacaklarını toplum tarafından belirlenmesi yaş normları şeklinde ifade edilir ve toplum bunu sosyalleşme aracılığıyla iletmektedir (Akçay, 2015). Yaşlılar yaşlanma ile birlikte yeni roller kazanıp sosyalleşirken birtakım rollerini de kaybederler (Akçay, 2015).

Sosyolog Blau tarafından geliştirilen bu teoriye göre, emeklilik, dulluk gibi rol kaybına sebep olan söz konusu durumlar yaşlı bireylerin toplumun çeşitli alanlarına katılmalarına engel olmaktadır (Onur, 1995)

Kuram, yaşlı bireylerin toplumsal yitimler hissettiğini abartması konusunda eleştirilirken, yaşlıların iş, anne-baba gibi rol kayıpları durumunda özgürleşerek yapmak istediklerini daha rahat yapabileceklerini dile getirmektedir (Onur, 1995)

1.12.2.5 Modernleşme Teorisi

Modernleşme teorisi gerontolojik bağlamda teknolojik ve sosyal değişimlerin zamanla yaşlı kişiler üzerindeki etkisini açıklamaya çalışmaktadır (Akçay, 2015).

Geleneksel tarım ve el işçiliği üretiminden fabrikalardaki endüstriyel üretime geçilmesi sonucunda el emeği ve becerilerin değersizleşmiş ve yaşlı bireylerin statülerinin artmasına yardımcı olan geleneksel bilgi ve beceriler, bilim ve teknolojinin gelişmesiyle önemini yitirmiştir (Harwood, 2007).

Yani modernleşme, toplumsal yapıyı yaşlıları olumsuz etkileyecek şekilde değiştirmiştir (Akçay, 2015).

Teoriye baktığımız zaman evet belki teknolojik hayata ilk geçiş döneminde bu tarz problemlere neden olmuştur fakat günümüzde bu ayrım keskin bir şekilde kendini göstermemektedir. Teknolojinin yaşamın her dönemine girmesiyle birlikte artık yaşlılar da teknolojiden faydalanmaktadırlar. Ve şuan gençlik ve orta yaş döneminde bulunan insanlar ileride yaşlılık dönemine girdiklerinde hepsi olmasa bile kısmen de olsa teknolojiye ayak uyduran, uydurmuş yaşlılar olacaklar. Dolayısıyla teori işlevini yitirmeye başlayacaktır.

1.12.2.6. Sosyal Alışveriş Teorisi

Teoriye göre statü, kişilerin topluma sağladıkları katkılar ve bunların maliyet ile olan dengesiyle belirlenmektedir (Akçay, 2015). Kuramın temel varsayımları şunlardır; bireyler diğer bireyler ile olan ilişkilerini devamlı olarak yenilerler, başkaları ile yeni sosyal ilişkiler kurarlar çünkü bireyler kurulan yeni sosyal ilişkilerin ödüllendirici olduğunu düşünmektedirler (Blau, 1968).

Sosyal yaşamın birçok boyutu sosyal etkileşimden faydalanır ve bunlar sosyal alışveriş teorisinin odak noktasıdır. Alışveriş süreci olarak sosyal etkileşim kavramı insanların sosyal ilişkilerinde ödül elde etme arayışı içerisinde olduklarını anlatmaktadır (Blau,

1968). Toplumsal ilişkilerin karşılıklı olarak alışveriş üzerine kurulduğunu belirtmektedir (Yazıcı, 2014).

Gençler ile yaşlılar arasındaki etkileşimin azalmasının sebebi yaşlı bireylerin maddi ve fiziki kapasitelerinin azalmasıyla açıklanmaktadır (Akçay, 2015).

Yani yaşlı bireylerin artık gençlere verebilecekleri bir şeylerinin kalmaması gençler ile olan etkileşimlerini azalttığı öne sürülmektedir. Oysaki insan hayatının her döneminde tabiri caizse beşikten mezara kadar öğrenmeye devam eder. Dolayısıyla “yaşlıların gençlere verebilecekleri bir şeyler kalmadı ondan iletişimleri azaldı” şeklinde bir şey söz konusu olamaz.

1.12.3. Sosyal Hizmet Kuramları

1.12.3.1. Ekolojik Kuram

İçinde bulunulan durumdan ziyade süreci ele alan bir teoridir. Sosyal hizmetin odak noktası sosyal çevredir. Kuramın anahtar kavramı ise “çevresi içinde birey”dir.

Ekolojik kuram; iç ve dış kuvvetlerin karşılıklı etkileşimi üzerinde duran, birey davranışına etki eden, çevre içerisinde yer alan diğer sistem ve insanların birbirleri üzerinde meydana getirdikleri etkileri açıklayan, bireylerin farklı durumlara uyumlarını sağlayan geçerli davranış kalıplarını tanımlayan bir teoridir (Akt: Danış, 2006: s. 46, (O’Melia, Miley ve DuBois 1998).

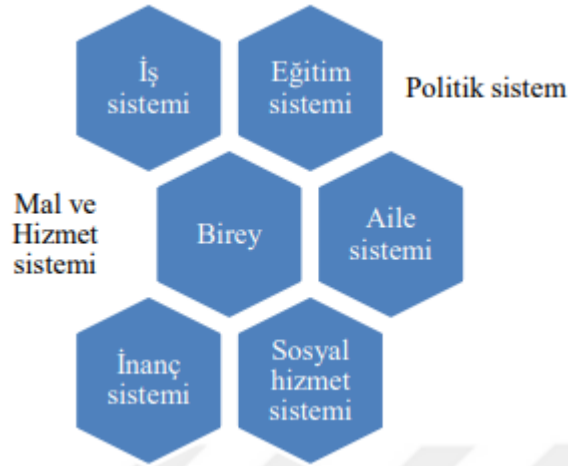
Kurama göre birey tarafından karşılaşılan sorun yalnızca kendisinden kaynaklı olarak meydana gelemez. Kişinin çevresi, müdahale teknikleri, iletişimi, sorunları, kaynakları çözüm seçeneklerini belirler. Aşağıdaki şekilde de görüleceği üzere birey ve bireyin sosyal çevresini oluşturan diğer öğelerle birlikte bireyin mevcut durumunu göstermektedir.



Şekil 2: Çevresi İçinde Birey

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Bronfenbrenner (1977), mikrosistem olarak okul, ev gibi yerleri; mezosistem olarak mikrosistemlerin oluşturduğu sistemi (toplum, komşuluk vb.); ekzosistem olarak direkt olarak bireyi içermeyen sosyal yapıları, profesyonel kuruluşları, kamu kurumlarını; makrosistem olarak ise kültür, siyasal ya da ekonomik ideolojiler, baskın inançlar olarak açıklamıştır (Paslı, 2017, s. 41).



Şekil 3: Bireyi Oluşturan Sistemler

Kaynak: Damış,2006, s. 48

Bireyin ekzosistemi içerisinde belediyeler de yer almaktadır. Dolayısıyla yerel yönetimlerin göstermiş oldukları sosyal belediyecilik özellikleri bireylerin refahını

doğrudan etkilemektedir. Ekolojik kuram sosyal belediyecilik faaliyetlerini açıklamakta kullanılmaktadır.

1.12.3.2. Güçlendirme Yaklaşımı

Bu yaklaşım gücü; sosyal, kişisel ve politik güç olarak ele almaktadır (Erbay, 2019, s.49). Bu anlamda gücü var olan potansiyeli kullanmak olarak değerlendirmek gerekmektedir. Bireylerin, grupların ve toplumların güçlendirilmesi belirtildiği üzere potansiyelin fark edilmesi ve amaca uyum şeklinde kullanılmasını mümkün kılmakla başlamaktadır. Güçlendirmeyi bu anlamda bir kuram olarak değil bir yaklaşım olarak ele alan yazarlar güçlendirmenin bir müdahale yöntemi olduğunu ifade etmektedirler (Erbay, 2019: 49).

Müdahale sırasında kullanılan temel prensipleri;

1. Her bireyin, toplumun, ailenin ve grubun güçleri vardır.
2. Yaşanılan olumsuz deneyimler elbette yıkıcı olabilir. Ama aynı zamanda bunlar mücadele ve fırsatların kaynağı da olabilir.
3. Değişme ve gelişme kapasitesinin üst sınırlarını bilmediğinizi varsayarak ve bireyin, grubun ve toplumun istekleri dikkate alınmalıdır.
4. Hedef kişi ve kitle ile iş birliği yaparak en iyi şekilde yardımcı olabiliriz.
5. Bütün sosyal çevreler kaynaklarla doludur (Kayim, 2021).

Bireylerin güçlü yönlerinin ortaya çıkartılması adına sosyal belediyelerin sağlamış olduğu meslek edindirme kursları gibi hizmetler özellikle sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerde hane gelirinin arttırılmasını sağlayacaktır. Bakıldığında sadece bireyin refahını arttırmakla kalmayan bu hizmet bir ailenin refahını doğrudan etkilemiş olacaktır. Sonuç olarak güçlendirme yaklaşımı sosyal belediyeciliğin ayrılmaz bir unsuru olarak görülmelidir. Verilen ve sunulması planlanan tüm hizmetler güçlendirme yaklaşımı ile oluşturulursa sosyal belediyeye uyum faaliyetlerin gerçekleştirilmesi mümkün olacaktır.

1.12.3.3. Koruyucu ve Önleyici Yaklaşım

Sosyal belediyeciliğin sosyal politika yönü içerisinde koruyucu ve önleyici politikalar üreterek sorunlar oluşmadan risklerin önüne geçmek yer almakta ve bu durumda sosyal eylem modeli de uygulamada hayata geçmektedir (Genç, Çavuşoğlu, & Çöpoğlu, 2020, s. 241). Koruyucu-önleyici faaliyetler, sosyal hizmete ihtiyaç duyan bireylerin olumsuz yaşam olayları gerçekleşmeden önce uygulamaya konulan faaliyetlere verilmiş isimdir.

Sosyal belediyecilik uygulamaları çerçevesinde değerlendirilen kadın danışma hatları, mahalle evleri, psikolojik danışmanlık merkezleri ve temelde sosyal yardımlar, evde bakım hizmetleri genel itibariyle koruyucu-önleyici faaliyetler olarak sayılabilir.

1.12.4. Kartepe Belediyesi

1.12.4.1. İlçenin Tarihçesi

Yerleşim yeri olan Köseköy mevkiinin kuruluş yılı 1600'lere ulaşmaktadır. Fakat, gerçekleştirilmiş olan kazı çalışmalarında karşımıza çıkan Roma dönemine ait mezarlar ve tarihi eserler incelendiğinde, kuruluş yılının 1600'lerden daha eski tarihlere uzandığı söylenebilir.

1925 senesinde Yunanistan ile varılan mutabakat sonucunda nüfus mübadelesi gerçekleştirilmiş ve ülkemize gelen vatandaşların yerleşmeleriyle Köseköy göç almaya başlamıştır. İlçe sonraki senelerde, Karadeniz Bölgesi başta olmak üzere, çeşitli yerlerden de göç almıştır.

Köseköy, Suadiye, Balaban, Sarımeşe, Nusretiye, Maşukiye, Derbent gibi yerleşim yerlerinin, Yavuz Sultan Selim vasıtasıyla Arabistan'ın fethedilmesi amacıyla yaptırılan ve Samanlı Dağları'ndan geçen "Bağdat Yolu" üzerinde yer aldığı bilinmektedir. Bağdat yolu Osmanlı Devlet Postası tarafından da kullanılmıştır (Kartepe Belediyesi, 2021, s. 35).

1.12.4.2. Kuruluşu ve Genel Profili

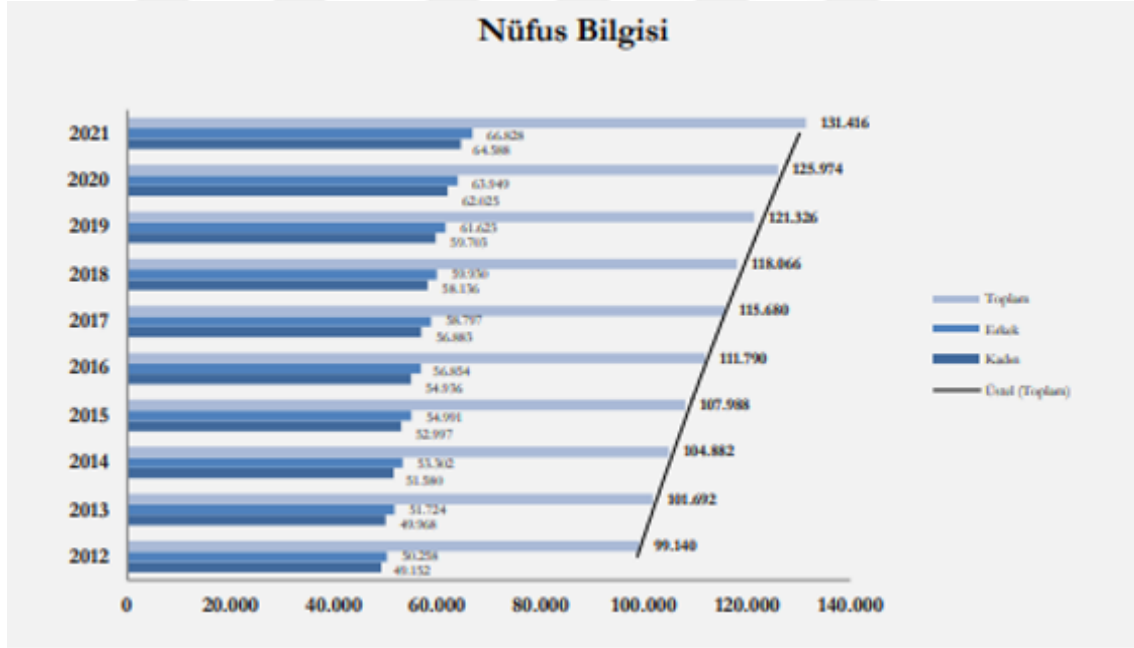
26824 sayılı 22/03/2008 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5747 sayılı kanun ile Uzunçiftlik, Eşme, Acısu, Uzuntarla, Maşukiye, Arslanbey, Sarımeşe ve Büyükderbent, Suadiye ilk kademe belediyelerinin tüzel kişilikleri ortadan kaldırılmış ve mahalleleri ile birlikte Köseköy İlk Kademe Belediyesine dahil edilmiştir. Köseköy Belediyesi merkez olmak üzere Kartepe ilçesi kurulmuştur (Kartepe Belediyesi, 2021, s. 35).

İlçenin alanı 269 km² olup, nüfusu 131.416 kişidir. İlçenin nüfus yoğunluğuna oranlama yapıldığında 488 kişi/ km² 'dir. Aşağıdaki tablo incelendiğinde ilçenin nüfusunda meydana gelen artış görülebilir (Kartepe Belediyesi, 2021, s. 36).

YIL	ERKEK	ERKEK(%)	KADIN	KADIN(%)	TOPLAM
2018	59.930	%50,75	58.136	%49,25	118.066
2019	61.623	%50,79	59.703	%49,21	121.326
2020	63.949	%50,76	62.025	%49,24	125.976
2021	66.828	%50,85	64.588	%49,15	131.416

Tablo 1: Kartepe İlçesi Nüfus Bilgiler

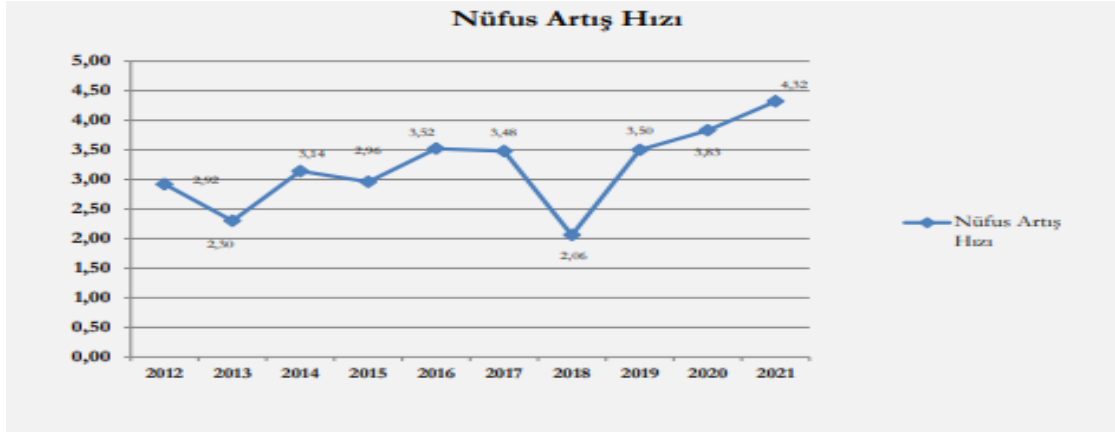
Kaynak: Kartepe Belediyesi Faaliyet Raporu, 2021



Grafik 1: Kartepe İlçesi Yıllara Göre Nüfus Dağılımı

Kaynak: Kartepe Belediyesi Faaliyet Raporu, 2021

Yukarıda verilen tablo ve grafikten de anlaşılacağı gibi erkek ve kadın nüfusunun orantılı şekilde gelişim gösterdiği neticesine ulaşılabılır. Nüfus artış hızını gösteren tablo ise artan eğilimde bir nüfustan bahsedilebileceği gibi artış hızının dönem dönem dalgalanmalar gösterdiği de ilgili grafikten anlaşılmaktadır.



Grafik 2: Kartepe İlçesi Nüfus Artış Hızı

Kaynak: Kartepe Belediyesi Faaliyet Raporu, 2021

İlçe, coğrafi olarak Sapanca Gölü ile İzmit Körfezi arasında konumlanmaktadır. Konumu ile bir taraftan ticaret ve sanayinin gelişmiş olduğu bölgeye komşuluk ederken, diğer taraftan da doğa turizminin gelişmiş olduğu bölgeye komşuluk yapmaktadır. Doğuda Sapanca Gölü ve Sakarya ile sınır komşusu olan ilçenin güneyinde ve güneydoğusunda ise Samanlı Dağlarını kapsayacak şekilde yine Sakarya iline sınır komşuluğu bulunmaktadır. İlçe, Marmara Bölgesinin ulaşım ağında önemli bir yeri olan geçiş güzergâhlarına yakınlığı ve Kocaeli'nin önemli ilçelerinden Başiskele ve İzmit'e ulaşım kolaylığı açısından Köseköy ve Sarımeşe'yi merkez olarak tercih etmiştir.

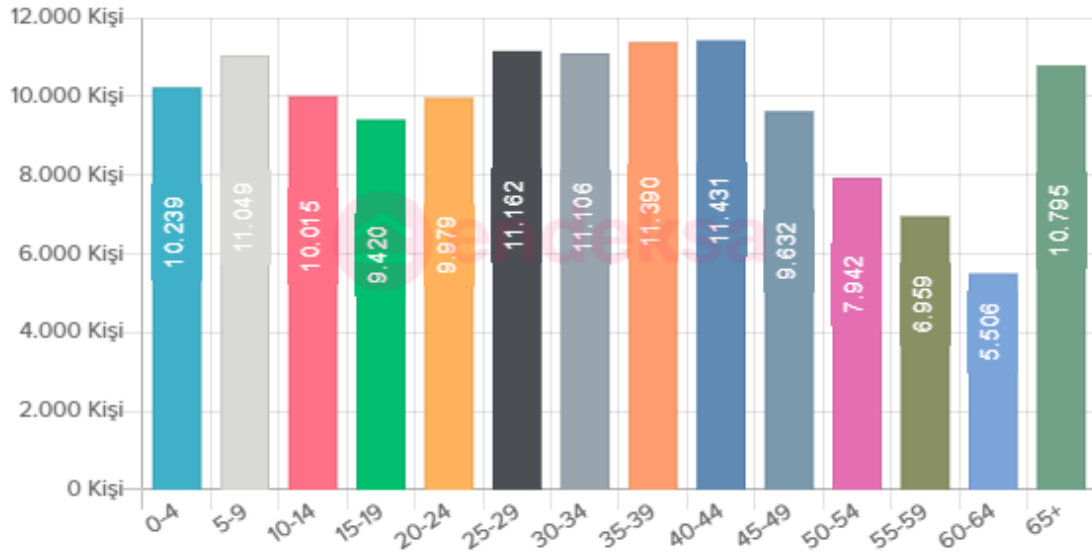
Bin altı yüz iki rakımlı Kartepe, ilçe sınırlarında bulunan ve Kocaeli'nin de en yüksek tepesidir. Kocaeli'nin Samanlı Dağları kesimi, ormanlarla kaplıdır. İlçenin coğrafi yapısı doğa sporlarının yapılmasına olanak sağlamaktadır. İlçenin sağlık olanaklarının yeterli düzeyde olduğu söylenemez. Bölge içerisinde devlet hastanesinin bir polikliniği bulunmakta olup, bunun haricinde aile sağlığı merkezleri dışında herhangi bir özel sağlık tesisi veya kamuya ait herhangi bir sağlık birimi bulunmamaktadır. Bununla beraber ilçe içerisinde ilk ve orta öğretim veren çeşitli eğitim kurumları bulunmakta olup, Kocaeli Üniversitesi'nin çeşitli meslek yüksekokulları ve fakülteleri de ilçe sınırları içerisinde eğitim faaliyetlerini yerine getirmektedir (Kartepe Belediyesi, 2021, s. 40).

EĞİTİM KURUMLARI	ADET
Anaokulu	12
İlkokul	34
Ortaokul	31
Ortaöğretim	25
Meslek Yüksek Okulu	4
Fakülte	3
Yüksek Okul	1
Rehabilitasyon Merkezi	2
Motorlu Taşıtlar Sürücü Kursu	5

Tablo 2: Kartepe İlçesi Eğitim Kurumları Adetleri

Kaynak: Kartepe Belediyesi Faaliyet Raporu, 2021

Genel profili bu şekilde olan Kartepe ilçesi; potansiyel olarak gelişmekte olan bir bölge konumunda bulunmaktadır. Hemen hemen her alanda gerçekleştirilen yatırımlar ile bölgenin gelişen profili desteklenmekte, özellikle sosyal ve ekonomik olarak geri kalmış bölgelerine daha fazla yatırım yapılarak aradaki fark en aza indirilmeye çalışılmaktadır. Bölge içerisinde bulunan Organize Sanayi Bölgesi ekonomik kalkınmanın lokomotifleri olarak görülmekle birlikte, eğitim, sağlık, güvenlik, sosyal ve kültürel alanlarda ihtiyaç duyulan kalkınma da Kartepe Belediyesi ve diğer kuruluşların destekleri ile yerine getirilmeye çalışılmaktadır (Kartepe Belediyesi, 2021, s. 40).



Grafik 3: Kartepe İlçesi Yaş Dağılımı

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu 2022

İlçe nüfusunun yaşlara göre dağılımı yukarıdaki grafikte görülmektedir. 2022 verilerine göre 65 yaş ve üzeri nüfusu 10.795 kişiden oluşmaktadır.

1.12.4.3. Kartepe Belediyesi Sosyal Belediyecilik Vizyonu

Belediye ilçe sınırları içerisinde yaşamakta olan, dar gelirli, sosyolojik yönden dezavantajlı, yardıma ihtiyacı olan, dul, yaşlı, öksüz, engelli, yetim ve kimsesiz ihtiyaç sahibi kişi veya ailelere yönelik sosyal ve sağlık destek hizmetlerini sunmaktadır (Kartepe Belediyesi, 2021).

Sosyal Yardım Hizmetleri

İlçe sınırları içerisinde yaşamını sürdüren ihtiyaç sahibi ailelere, ayni yardım yapılarak vatandaşların sosyal refah seviyesinin artırılmasına destek olunmaya çalışılmaktadır. İhtiyaç sahiplerinin yaptığı başvurular neticesinde tahkikat ekipleri "sosyal inceleme raporları" düzenleyerek bu raporlar sonucunda değerlendirmeler yapılmaktadır. Bu kapsamda Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü, ilçe içerisinde yaşayan ihtiyaç sahibi vatandaşları tespit etmekte ve bu vatandaşlara yardım yapılmaktadır (Kartepe Belediyesi, 2021).

Cenaze Destek Hizmetleri

Cenaze evlerine; sandalye, masa ve tabure, çadır, sıcak yemek, çay semaveri, yıkama, defin ve nakil hizmetleri verilmektedir. 2021 yılında cenaze evlerine 21724 kişilik yemek hizmeti verilmiştir. Mezarlıklardaki onarım, bakım, temizlik ve budama işleri yapılmıştır. Ayrıca talep olması halinde Belediye tarafından otobüs veya minibüsler de halkın hizmetine sunulmaktadır (Kartepe Belediyesi, 2021).

1.12.5. Alo Evlat Projesi

Kartepe ilçesinde ikamet etmekte olan 65 yaş üstü bakıma ihtiyaç duyan vatandaşların ve ilgiye muhtaç engelli vatandaşlara hizmet vermektedir. Proje kapsamında 240 vatandaşa düzenli, aylık ise ortalama 650 kişiye hizmet vermektedir. Projenin temel amacı; ilgi yoksunluğundan şikâyet eden 65 yaş üstü bakıma ihtiyaç duyan yaşlılara, engelli kişilere, hastalara değer verildiği düşüncesini vermek, toplum içindeki konumlarını iyileştirmek, onları onore etmek, yaşlı ve engelli vatandaşlara devletin sahip çıktığı olgusunu yerleştirmektir. Bu duygu ve düşünceleri vatandaşlara hissettirebilmek için “7 Gün/24 Saat” çalışmalar devam etmektedir.

1.12.5.1. “Alo Evlat” Kapsamında Sunulan Hizmetler

Proje kapsamında vatandaşlara sunulan hizmetleri maddeler halinde sıralamak gerekirse:

- Günlük yaşam aktiviteleri desteklenmekte,
- Çeşitli moral organizasyonları düzenlenmekte,
- Düzenli olarak ziyaret edilmekte,
- Hastane randevuları takip edilmekte,
- Elektrik ve su tesisatı arızaları giderilmekte,
- Ev temizlikleri yapılmakta,
- İhtiyaç duyulan bakım, onarım ve tadilat işleri yapılmakta,
- Kişisel bakımları giderilmekte,
- Aışverişleri yapılmakta,
- Erzak yardımı yapılmakta, sıcak yemek hizmeti sunulmakta ve
- Faturaları ödenmektedir (Kartepe Belediyesi, 2021).

İhtiyaç sahiplerine erzak yardımı yapılmaktadır. Gelemeyen ihtiyaç sahiplerinin erzakları adreslerine teslim edilmektedir. Ayrıca düzenli olarak ziyaretler gerçekleştirilmekte ve

erzak harici ihtiyaç duydukları Şeyler temin edilerek, ihtiyaç sahiplerine teslim edilmektedir. Bu kapsamında 12052 vatandaşa ulaşılmıştır. Bununla beraber, 2500 vatandaşa, Ramazan Ayı boyunca düzenli erzak yardımı yapılmıştır. Ayrıca ihtiyaç sahibi elli vatandaşa soba yardımı, yüz vatandaşa ise yakacak yardımı yapılmıştır.

Bir aileye barınacak yer temini ve beş vatandaşa da inşaat malzemesi yardımı yapılmıştır. Ayrıca evindeki tamirat işlerini yapamayacak durumda olan on vatandaşın evinde çatı onarımı, musluk tamirati, elektrik arızası gibi ihtiyaçları karŐılanmıŐtır.

İhtiyaç sahibi on vatandaşa komisyon kararı ile mobilya ve beyaz eŐya yardımı yapılmıştır.

Yardıma muhtaç olan ve yemek yapamayacak durumda olan yaşlı ve engelli vatandaşlara 7 gün boyunca, günde 2 öğün-4 kap sıcak yemek hizmeti sunulmaktadır. Bu kapsamda 84744 öğün yemek vatandaşlara ulaŐtırılmıştır.

Hizmet verilen 639 vatandaşın market ihtiyaı, pazar alıŐveriŐleri, resmi kurum ve kuruluŐlardaki tüm işlemleri, bir *evlat* hassasiyetiyle karşılanmaktadır. Yine 269 vatandaşın ev temizliği bu proje kapsamında yerine getirilmektedir. Bunlarla beraber, kişisel bakımlarını yapmakta zorlanan 72 vatandaşın kişisel bakımları yapılmıştır.

FAALİYETLER	2019	2020	2021
Hoş Geldin Bebek	50 Bebek	383 Bebek	1540 Bebek
Sıcak Yemek	43852 Öğün	74870 Öğün	84744 Öğün
Yaş-bak	5388 kişi	4546 Kişi	11378 Kişi
Hasta Yatağı	105 kişi	20 Kişi	8 Kişi
Erzak	4780 kişi	8467 Kişi	12052 Kişi
Tekerlekli Sandalye	28 kişi	30 Kişi	48 Kişi
Gönül Bağı Mağazası	2500 kişi	857 Kişi	2410 Kişi
Sağlık Merkezi	14139 kişi	14646 Kişi	11378 Kişi
Psikolojik Danışma Merkezi	434 kişi	249 Kişi	391 Kişi
Hijyen Paketi	-	149 Kişi	66 Kişi
Kırtasiye	24 öğrenci	670 Öğrenci	420 Öğrenci
Ramazan Erzağı	1000 koli	687 Koli	2500 Kişi
Medikal Malzeme	100 çocuk	104 Kişi	44 Kişi
Alo Evlat	1103 işlem	1516 İşlem	1551 İşlem
Akülü Tekerlekli Sandalye	3 adet	5 Adet	7 Adet

Tablo 3: Yıllara Göre Alo Evlat Projesi Kapsamında Sunulan Hizmet Verileri

Kaynak: Kartepe Belediyesi Faaliyet Raporu, 2021

Yukarıda verilen bilgiler ve tablonun ışığında Kartepe Belediyesi tarafından sunulan “Sosyal Hizmetler”, “Sosyal Belediyecilik” kapsamında gerçekleştirilmiş olup önemli faydalar sağlamıştır.

1.12.5.2. Alo Evlat Projesinin Sosyal Hizmet Bakış Açısı İle İncelenmesi

Projenin amacını ilgi yoksunluğundan şikayet eden 65 yaş üzeri bakıma ihtiyaç duyan yaşlılar ve engelli vatandaşlara değer verildiği olgusunu ortaya koyarak onları onore etmek, toplum içerisindeki konumlarını iyileştirmek oluşturmaktadır. Proje her ne kadar sosyal belediyeçilik adı altında yer alsada aslında sosyal hizmetin direkt olarak ana konusunu oluşturmaktadır. Bireylerin yaşam standartlarını yükseltmek ise temel amaçtır. Bu kapsamda sunulan hizmetlere bakıldığında ise bireylerin evde bakımını destekleyici olduğu görülmektedir. Sosyal hizmetlerdeki temel düşüncelerden olan evde bakım, gerek ekonomik gerekse de psikososyal açıdan kurum bakımından önce gelmektedir. Kurum bakımı, bireyleri yaşadıkları yerden uzaklaştırdığı ve yatak kapasitesinin ihtiyaç grubuna nazaran yetersiz kaldığı ek olarak da maliyetli olması bakımından zaruri haller dışında tercih edilmemektedir. Evde bakım ise devletin bakım parası vb. teşvikleriyle desteklenmektedir. Fakat çocuk, akraba, komşu gibi informal bakım sağlayıcılara sahip olmayan ve kurum bakımına gerek duyulmayan yaşlıların vaziyetleri söz konusu durumda oldukça büyük önem arz etmektedir. Dolayısıyla Alo Evlat projesi ilgili konu çerçevesinde incelendiğinde sosyal hizmet olarak asgari düzeyde ihtiyaçları karşıladığı görülmektedir. Ev temizliği, kişisel bakım, sıcak yemek gibi fiziksel ihtiyaçların yanı sıra, toplu etkinlikler, bireysel ev ziyaretleri, birlikte yaşlının evinde yemek hazırlayıp yemek ve sohbet etmek gibi psikolojik ihtiyaçları da gidermeye çalışmaktadır.

Sosyal hizmetler yerel yönetimlerle birlikte daha fazla haneye nüfuz edebilmektedir. Örneğin bir sosyal hizmet kurumunu ele aldığımızda yalnızca kurum içerisindekilere gerekli hizmetler sağlanırken, yerel yönetimlerle birlikte çalışıldığında evlerinde yaşayan ve başvuru sağlayan birçok kişiye ulaşılabilir. Sahadan elde edilen bilgiler ışığında bireylerin maddi anlamda desteklenmelerinin önemli olduğu aşıkardır fakat asıl önem verdiklerinin manevi boyut olduğu görülmüştür. Proje kapsamında da manevi boyuta odaklanılmıştır. Örnek vermek gerekirse, ramazan ayında her akşam proje ekipleri tarafından üçer dörder hanede yemeklik malzemeler alınarak iftar hazırlanmış ve yaşlı ile birlikte yaşlının kendi evinde iftar yapılmıştır. Hastanede kalması gereken yaşlıların yanında refakatçi olarak kalınmış, bayram ziyaretleri yapılmış, yürüme zorluğu yaşayan yaşlılara walker, akülü araba temin edilmiş, ihtiyaç oluşması halinde talep ile birlikte ekipler tarafından badana yapılmış, toplu olarak umre ziyareti gerçekleştirilmiş, kalacak yeri olmayan yaşlılara ev inşa edilmiştir. Verilen örnekleri ele aldığımızda kişinin

insan onuruna yakışır bir hayat sürmesinin sağlanmaya çalışılmasının yanı sıra onlara birer evlat olunmaya çalışılmış, toplu etkinlikler yapılarak sosyalleşme süreci yönetilmeye çalışılmıştır. Söz konusu hizmetler sunulurken her bireyin ihtiyacı farklı olduğundan kişisel olarak hangi ihtiyaç tespit edildiyse ve talep hangi yöndeysse o hedef alınarak çözülmeye çalışılmıştır. Sosyal devletin gerektirdiği sosyal belediyeçilik kapsamında sunulan yukarıda yer alan hizmetler, sosyal hizmetlerdir. Bu nedenle sunulan hizmetler “sosyal hizmet” bakış açısıyla incelenmiştir.

1.12.6. Sosyal Belediyeçilik Uygulamaları ve İlgili Araştırmalar

Yerel yönetimler tarafından sunulan hizmetler sosyal belediyeçilik alanına yönelik yoğun çalışmalar bulunmasına rağmen sosyal hizmet kapsamında değerlendirilmesine yönelik yeteri kadar araştırma bulunmamaktadır. Sunulan hizmetlerin sosyal hizmet anlamında değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışmaların evrenin yer aldığı coğrafya ve grup bakımından araştırmamızla karşılaştırılması maksadıyla bu alanda yapılan diğer araştırmalar hakkında literatür çalışması gerçekleştirilmiştir. Aşağıda bazı araştırmaların sonuçlarına yer verilmiştir.

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi’nin sosyal belediyeçilik anlayışı üzerine gerçekleştirilen araştırmada ilgili belediyenin bu alandaki görevleri, sosyal yardım ve sosyal hizmetler incelenmiştir. Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi tarafından sunulan hizmetler kadınlara yönelik sosyal hizmet projeleri, gençler için geliştirilen projeler, sosyal hizmet kapsamında sabahları sunulan ücretsiz çorba ikramı ile yoksullara yapılan ayni ve nakdi yardımlar olmak üzere üç grupta toplanmıştır. Sonuç olarak belediye tarafından sunulan ayni ve nakdi sosyal yardımların yeterli düzeyde olmadığı ve sosyal politika alanında çalışan uzman elemanın eksik olduğu kanaatine varılmıştır (Çelik A. , 2014).

Elazığ Belediyesi’nin sosyal belediyeçilik anlayışı üzerine gerçekleştirilen araştırmada ilgili belediyenin bu alandaki görevleri, sosyal yardım ve sosyal hizmetler incelenmiştir. Yapılan incelemeler neticesinde mahalli idarelerin merkezi yönetim karşısındaki yetki ve özerkliğinin genişletilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır (Aygen, 2014).

Ümraniye Belediyesi’nin sosyal belediyeçilik anlayışı üzerine bir araştırma yapılmıştır. Araştırma sonucunda özellikle nakdi yardım, gıda yardımı, ekmek yardımı ilk sırada gelmekte olduğu görülmüştür. İkinci sırada ise sağlık yardımı talebi gelmektedir (Beki, 2008).

Kocaeli Büyükşehir ve İzmit Belediyeleri'nin sosyal belediyecilik alanında sundukları hizmetler üzerine bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi bünyesinde yaşlılara yönelik sunulan hizmetler kapsamında:

Tedbir-i mekan: 65 yaş ve üzeri bireylerin evlerinde bulunan eşyalar sabitlenmektedir.

Evde Bakım Hizmeti: Hasta, engelli, yaşlı, kimsesiz vb vatandaşlara evde bakım hizmeti sağlanmaktadır.

İzmit Belediyesi bünyesinde yaşlılara yönelik sunulan hizmetler kapsamında:

Alzheimer Yaşam Evi: Yaşlıların yaşam kalitesini arttırmak, sosyal yaşam uyumunu arttırmak, hasta yakınlarının bilinçli olmasını sağlamak vb. için yapılmaktadır.

Araştırmanın sonucunda çalışmanın konusu olan Kocaeli Büyükşehir ve İzmit Belediyesi incelendiğinde; Kocaeli Büyükşehir Belediyesi ve İzmit Belediyesi'nin sosyal belediyecilik konusuna önem verdiği görülmektedir. Yaşlılar, engelli vatandaşlar, kadınlar, çocuklar ve diğer dezavantajlı grupların ihtiyaçları ile ilgilenmektedir. Tüm bunlara ek olarak iki belediyenin aynı konu üzerinde ortak çalışma yaptığı da görülmektedir (Kabasakal, 2023).

2022 yılında sosyal belediyecilik kapsamında Konya Büyükşehir Belediyesi incelenmiştir. Yaşlılara yönelik sunulan hizmetler arasında; felçli ve hastaneye gidecek durumu olmayan yaşlı vatandaşların ücretsiz bir şekilde hastaneye götürülüp evlerine geri bırakılması, evde bakım hizmeti kapsamında tıbbi hizmet, yemek, banyo, tuvalet, ev işleri, alışveriş gibi hizmetler, fon yardımları, ekmek yardımı, konaklama yeri (Şefkat Evi, Kimsesizler Evi Projeleri) sağlama yer almaktadır.

Araştırma sonucunda ulaşılan bilgiler neticesinde Belediye'nin sağlık, ayni nakdi yardım ve eğitim alanında performans ölçütü belli olduğu için yorumlanabilen gerçekleştirmeyi hedeflediği 25 faaliyetinden 9 faaliyetini gerçekleştirmiş olduğu ve bu hedeflerin %36 oranında gerçekleştiği hesaplanmıştır (Çuhadar, 2022).

2022 yılında gerçekleştirilen sosyal belediyecilik uygulamalarının sosyal hizmet açısından karşılaştırılmasında Sultanbeyli ve Bakırköy Belediyeleri örnek olarak seçilmiştir. Yaşlılara yönelik sunulan hizmetler kapsamında; ayni ve nakdi yardımlar, ev temizliği, 60 yaşında üzerinde bakıma ihtiyaç duyan veya sosyal güvencesi olmayan, kimsesiz, engelli yaşlılara barınma hizmeti, huzurevinde konaklama ve yemek hizmeti, sağlık kontrolleri, el sanatları, geziler, hobi kursları vb. sosyal ve kültürel hizmetler yer almaktadır.

Araştırma sonucunda; Sultanbeyli Belediyesi, daha çok sosyo-kültürel faaliyetler ile sosyal belediyeciliği sürdürmeye çalışırken Bakırköy Belediyesi sosyal hizmet müdahale yöntemlerini kullandığı bu durumda Bakırköy Belediyesi'nin belirlenen amaçları ile uygun bir hizmet şekli olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca Bakırköy Belediyesi'nin hizmetlerinin daha sürdürülebilir olduğu anlaşılmakta olup uzun dönem bir müdahale öngörülmüştür (Köse, 2022).

2021 yılında gerçekleştirilen çalışmada Türkiye'de sosyal belediyecilik kapsamında Konyaaltı Belediyesi örnek olarak seçilmiştir. Çalışma kapsamında Konyaaltı Belediyesi'nin 2015-2019 / 2020-2024 yılları stratejik plan ve hedefleri sosyal belediyecilik kapsamında incelenmiştir.

Araştırmanın sonucunda, sunulan hizmetler “Engelli ve Yaşlı Ulaşım Aracı Hizmeti”, “Evde Bakım Hizmeti”, “Aile Danışmanlığı ve Pedagog Hizmeti”, “Diyetisyenlik Hizmeti”, “Psikolog Hizmeti”, “Toplu Sünnet Töreni Hizmeti” ve “Pansuman, Enjeksiyon ve Küçük Müdahale Gerektiren Sağlık Hizmetleri” şeklinde sıralanmış ve 2015-2019 ve 2020-2024 Yılları Stratejik Planları incelendiğinde sosyal yardım ve sosyal hizmetlere yönelik hedeflerin yıllar boyunca artırıldığı ve ancak faaliyet raporu incelemelerinde hedeflerin bazı yıllar gerçekleştirilemediği görülmüştür. Belirtilen hedeflere rağmen hedeflerin tutturulamamasına ve sapmalar yaşanmasına neden olarak talebin bulunmaması gösterilmiştir. Yapılan yardımlar temel ihtiyaçlar olarak önem arz ederken sosyal yardımlara ve sosyal hizmetlere yönelik hizmet yelpazesinin genişletilmesi dezavantajlı gruplar açısından önem teşkil ettiği sonucuna varılmıştır (Çırakman, 2021).

2019 yılında gerçekleştirilen büyükşehir belediyelerinin faaliyet raporları üzerinden aktif yaşlanma stratejilerinin incelenmesine yönelik araştırmada sonuç olarak ülkemizde yaşlıların nüfusunun artmasıyla birlikte yaşlıların insan onuruna yaraşır şekilde aktif ve kaliteli yaş almasını destekleyecek fırsatların yeteri kadar sunulamadığı görülmektedir (Uyral, 2019).

2021 yılında gerçekleştirilen Ağrı ilini konu alan aktif yaşlanma ve yerel yönetim uygulamaları araştırmasının sonucu olarak yaşlıların en çok sosyal olma istekleri göze çarpmıştır. Belediye tarafından düzenlenecek kurs, gezi vb. etkinliklerin arkadaşlarıyla birlikte geçirilecek güzel vakitlerin kendilerinin sosyal olarak toplumda olmalarına neden olacağını düşünmekte ve çözüm olarak fikir üretilemese de belediyenin daha fazla çalışmalar yapması gerektiğini belirtmişlerdir (Salman, 2021).

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından yaşlı destek programı (YADES) kapsamında desteklenen Evim Dünyalara Bedel Birimi 2021 yılı itibariyle faaliyet göstermeye başlamıştır. Proje kapsamında hizmete ihtiyaç duyan 65 yaş ve üstü yaşlıların korunması ve desteklenmesi ile biyopsikososyal bakıma ihtiyacı olanların yaşadıkları mekanlarda gerekli olan bakımlarının yapılarak ve bu yönde desteklenmelerini içeren, yaşamlarının kolaylaştırılması amacıyla; ev temizliği, kişisel bakım, medikal malzeme yardımı, psikososyal destek, tadilat, onarım, acil ulaşım destek, iş- uğraş meşguliyet terapisi, ev kazalarının önlenmesine yönelik evlerinde yeni düzenlemeler şeklinde hizmetler sunulmaktadır. Proje için kurulan çağrı merkezine iletilen talepler, sosyal inceleme ekiplerince değerlendirilerek talepler doğrultusunda hizmet programı oluşturulmaktadır (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2022, s. 184).

Antalya Büyükşehir Belediyesi tarafından desteklenen Mavi Ev Alzheimer Hasta ve Hasta Yakınları Buluşma Merkezi 2016 yılında faaliyete geçmiştir. Alzheimer hastalarının merkezde gündüz bakımları sağlanarak hasta yakınlarının bir nebze olsun nefes almaları ve hastalığın ilerleme hızının yavaşlatılması hedeflenmektedir. Merkez ile hasta yakınları hastalarını güvenilir ellere teslim ederek günlük işlerini gönül rahatlığı ile yapabilmekte ve sosyal yaşantılarını sürdürebilmektedir. Ayrı bir fayda da aynı hastalıkla uğraşan hasta yakınlarını bir araya getirilerek kendi aralarında paylaşımlar yapmaları ve tecrübelerini aktarmalarını sağlamaktır. Merkezde Alzheimer hastaları için yürütülen tüm faaliyetler, Akdeniz Üniversitesi Gerontoloji Bölümünün bilimsel desteği alınarak uygulanmaktadır. Hastaların seviyelerine göre faaliyetlerin uygulama yöntemlerinde değişiklikler yapılmaktadır. Birinci seviye Alzheimer hastaları için 20 kişi, ikinci seviye hastalar için de 20 kişi olmak üzere toplam 40 kişilik kapasite bulunmaktadır. Haftada 3 gün (Pazartesi – ÇarşambaCuma) birinci seviye hastalara, haftada 2 gün (Salı- Perşembe) ikinci seviye hastalara hizmet verilmektedir (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2022, s. 249).

Kadıköy Belediyesi tarafından 65 yaş üstü, engelli bireylere veya kronik sağlık sorunu olan bireylere yönelik evde gerçekleştirilen yerinde yaşlı bakım (evde sıcak yemek, refakatçi desteği, evde temizlik, evde kuaförlük, tadilat vb.) ve psiko-sosyal destek hizmetler sunulmaktadır (Kadıköy Belediyesi, 2022, s. 68).

2. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmanın ikinci bölümünde, Alo Evlat Projesinin sosyal hizmet bakış açısı ile incelenmesi amacıyla projeden yararlanan bireyler ile çalışılmış ve bulgular elde edilmiştir. Bu bölümde araştırmanın yöntemi yer almaktadır.

2.1. Araştırmanın Modeli

Nitel Yöntem: Determinist yaklaşımın ön planda olmadığı, neden-sonuç ilişkisinin kurulmadığı, sayısal veri ve istatistiklere daha az yer verildiği, sözlü ve nitel analizlerin daha yoğun olduğu bir araştırma türüdür. Nitel araştırmacılar olayları kendi bağlamları içerisinde incelemektedir. Olaylara hakim olan ilişkiler ağını doğal ortamlarında bunların anlamlarını ortaya çıkarmaya veya yorumlamaya çalışmaktadır (Neuman, 2012, s. 224)

Betimsel Analiz:

Bu yaklaşımda amaç görüşme ve gözlem sonucu elde edilen verilerin düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde okuyucuya sunulmasıdır. Veriler daha önceden belirlenmiş temalara göre sınıflandırılır, özetlenir ve yorumlanır. Bulgular arasında neden-sonuç ilişkisi kurulur ve gerekirse olgular arasında karşılaştırmalar yapılır. Betimsel analiz dört aşamadan oluşur (Yıldırım & Şimşek, 2011):

“1. Betimsel Analiz İçin Bir Çerçeve Oluşturma: Araştırma sorularından, araştırmanın kavramsal çerçevesinden ya da görüşme ve/veya gözlemde yer alan boyutlardan yola çıkarak veri analizi için bir çerçeve oluşturulur. Bu çerçeveye göre verilerin hangi temalar altında düzenleneceği ve sunulacağı belirlenir. Eğer daha önceden belirlenmiş bir kavramsal çerçeve yoksa, betimsel analizi kullanmak güçtür. Böyle bir durumda belirlenecek temalar, veri kaybına ve yanlış veri düzenlenmesine neden olabilir.

2. Tematik Çerçeveye Göre Verilerin İşlenmesi: Bu aşamada, daha önce oluşturulan çerçeveye göre elde edilen veriler okunur ve düzenlenir. Buna göre bazı veriler dışarıda kalabilir ya da önemli olmayabilir. Ayrıca bu aşamada, daha sonra sonuçlar yazılırken kullanılacak doğrudan alıntılar da seçilir.

3. Bulguların Tanımlanması: Düzenlenen veriler tanımlanır ve gerekli yerlerde doğrudan alıntılarla desteklenir.

4. Bulguların Yorumlanması: Tanımlanan bulguların açıklanması, ilişkilendirilmesi ve anlamlandırılması bu aşamada yapılır.”

Alo Evlat Projesinin sosyal hizmet bakış açısı ile incelenmesi için bu araştırmada temel olarak nitel yöntem benimsenmiştir. Araştırma modeli betimsel analiz yöntemi ile

gerçekleştirilmiştir. Araştırmada Kocaeli'nin Kartepe ilçesinde yaşayan ve Alo Evlat Projesinden hizmet almış veya almakta olanlar ile proje dahilinde hizmet sunanlar ele alınmıştır. Bu bağlamda hizmet alan katılımcıların sosyoekonomik durumları, aile yapıları, sağlık problemleri, projenin kendilerine sağladıkları ve önerileri ile hizmet sunan katılımcıların projeye sağladıkları katkılar, aldıkları görevlerin kendilerinde uyandırdığı duygular ve motivasyon kaynaklarının neler olduğuna yönelik söylemleri ya da anlatılarından hareketle konuya yönelik tanımlamaları ele alınmış, analiz edilmiştir. Araştırmada yaşlılara yönelik hizmetlerin yalnızca maddi boyutta yürütüldüğü hipotezi temel alınarak herhangi bir yönlendirme yapılmadan değerlendirilmeye çalışılmıştır. Araştırma soru formu kullanılarak hazırlanmıştır.

2.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Bu araştırmanın kapsamını 65 ve üzeri yaştaki yalnız yaşayan kişiler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi, amaçlı örnekleme tekniği ile seçilen Kocaeli ili Kartepe ilçesinde yaşayan Alo Evlat Projesi'nden hizmet almış veya almakta olan 20 kişi ile yine amaçlı örnekleme tekniği ile seçilen gönüllü olarak araştırma ekibinde yer alan, hizmet sunan 10 kişi, toplam 30 kişi oluşturmaktadır.

Hizmet alan katılımcılar araştırma ekibi ile birlikte araştırmanın amacına uygun olarak alınan hizmet çeşitliliğini oluşturmak adına seçilmiştir. Örneğin A kişisi sıcak yemek ve kişisel temizlik hizmeti alıyorsa B kişisi refakat hizmetinden yararlanacak şekilde örneklem oluşturulmuştur. Bu şekilde sunulan hizmetlerin ekonomik, sosyal, psikolojik, fiziksel, kültürel boyutlarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Hizmet sunan katılımcılar ise ile ilgili belediyenin Alo Evlat Hattı Biriminde görev alanlar ile sahaya çıkılan ve sahada karşılaşılan kişilerden seçilmiştir.

Her iki katılımcı grubu ile derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Amaçlı örnekleme tekniği:

“Nitel araştırmalar genellikle amaçlı bir şekilde belirlenmiş az sayıda örneklemle yürütülür. Nitel örneklem bazen tek bir birey veya küçük bir grubu kapsayabilirken, nicel araştırmalar ise genellikle rastgele belirlenmiş daha geniş örneklemi kapsamaktadır (Strauss & Corbin, 2014).”

Araştırmanın örneklemi Kartepe Belediyesi Alo Evlat Hattı projesinden hizmet almış veya almakta olan 65 yaş ve üzeri yaşlı bireyler ile Kartepe Belediyesi Alo Evlat Hattı

projesinde hizmet sunan kişiler nitel ve az sayıda örneklem ile gerçekleştirilmiş olmasından kaynaklı olarak amaçlı örnekleme tekniği kullanılmıştır.

2.3. Araştırmanın Güçlü ve Sınırlı Yönleri

Bugün dünyanın birçok yerinde yaşlılar hak ve kaynaklardan eşit şekilde faydalanamamaktadır. Yaşlıların maruz kaldığı sosyoekonomik eşitsizlik ve bakım ihtiyacı yaşlı konusunda çözülmesi gereken problemlerdendir. Bu problem; akademik olarak sempozyumlar düzenlenerek ve bilimsel çalışmalar gerçekleştirilerek, sosyal yaşamda sivil toplum kuruluşları, dernek ve medya yoluyla gündeme getirilerek, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve yerel yönetimler aracılığıyla tartışılarak mevcut problem aşılma çalışılmıştır. Araştırmanın güçlü yönlerinden biri derinlemesine mülakat tekniğinin uygulanmasıdır. Bu sayede gerçekleştirilen mülakatlarda daha detaylı verilere ulaşmak kolay olmuştur. Ayrıca mülakatların katılımcılarla kendi evlerinde yüz yüze gerçekleştirilmesi; tepkilerini, jest ve mimiklerini anında görebilmek açısından büyük bir kolaylık sağlamıştır. Mülakatların yüz yüze gerçekleştirilmesi aynı zamanda olası yanlış anlaşılmanın hemen düzeltilmesine olanak sağlamıştır. Araştırmanın sınırlı yönleri olarak, hizmet alan katılımcıların tamamının eğitim seviyesinin düşük olmasından kaynaklı olarak bazı terimlerin açıklanması gerekmiştir. Görüşülen kitlenin yaşları büyük olmasına rağmen işitmeden kaynaklı herhangi bir iletişim güçlüğü yaşanmamıştır. Bununla birlikte katılımcılardan bazıları sohbet etmeyi çok sevdiğinden konu bölünmüş, konu dışına çok kez çıkmış, toparlamakta güçlük çekilmiş ve mülakat uzun zaman almıştır. Aynı zamanda hizmet alan katılımcıların yaşam ile ilgili beklentilerinin az olmasından dolayı almış oldukları hizmetlere ek herhangi bir istek veya önerilerinin olup olmadığı sorulduğunda çoğunluğu olmadığını ifade etmiştir. Dolayısıyla projenin geliştirilmesine yönelik bir sınırlılık olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.4. Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanması aşamasında veri toplama araçlarından olan yarı yapılandırılmış mülakat ve derinlemesine mülakat teknikleri kullanılmıştır. Mülakatlarda araştırmanın konusuna ve problemine ilişkin sorular hazırlanmıştır. Ek No. (3) Etik Kurul iznini göstermektedir.

Veri toplama aracı olarak kullanılan yarı yapılandırılmış soru formu hizmet alanlara ve hizmet sunanlara olmak üzere iki farklı kategoriden oluşmaktadır. Kendi içlerinde ilk

kısımda demografik bilgiler yer almakta iken, sağlık durumları, sosyal ilişkileri ve projeye yönelik sorular diğer kısımda yer almaktadır (EK1, s.79).

Katılımcılar ile yapılan görüşmeler, hizmet sağlayıcılar ile birlikte katılımcıların kendi evlerinde gerçekleştirilmiştir. Mülakat gerçekleştirilmeden önce katılımcılara bilgilerin gizliliğinin korunacağına dair aydınlatılmış onam sunulmuştur. Tüm görüşmelerin neticelendirilmesi sorulara verilen yanıtların uzunluğuna göre değişirken ortalama yirmi dakika sürmüştür.

Katılımcılar ile yapılan görüşmelerde ön deneme yapılmamıştır. Yaşlı katılımcılara ve gönüllü çalışanlara yönelik ayrı hazırlanan soru formları kullanılmıştır.

Yaşlı katılımcılar için hazırlanan soru formunda; yaş, eğitim, medeni durum, çocuk sayısı gibi sosyodemografik bilgiler, sağlık durumları, sosyal ilişkileri, proje ile tanışma aşaması ve yararlanılan hizmetler, alınan hizmetler sonrası değişim ve öneriler temaları üzerinde durulmuştur.

Gönüllü çalışanlar için hazırlanan soru formunda; yaş, eğitim, medeni durum, çocuk sayısı gibi sosyodemografik bilgiler, projeye dahil olma süreçleri ve projede hangi alanda görev aldıkları, projeye sağladıkları katkılar ve hizmet sunmanın kendilerinde uyandırdıkları duygular, motivasyon kaynakları ve öneriler olmak üzere ilgili temalar üzerinde durulmuştur.

2.5. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında öncelikle ilgili belediyeye gidilmiş Kartepe’de yaşayan yaşlı bireyler hakkında edinilmiştir. Proje kapsamında sunulan hizmetler, bütçe, personel vb. konularda ön bilgi alınmıştır. Sonrasında yerel yönetimler tarafından uygulanan sosyal hizmetler, sosyal belediyecilik konuları kapsamında makale, lisansüstü tez ve çalışmalardan literatür taraması gerçekleştirilmiştir.

Ses kayıt cihazı ile kaydedilen veriler bilgisayar ortamında deşifre edilmiş ve görüşmeler sonucunda görüşmecilerin yanıtlarına göre ortaya çıkan önemli noktalar belirlenen temalar ile sınıflandırılıp betimsel analiz kullanılarak analiz edilmiştir. Yazıya dökülen veriler; yaşlı katılımcıların, demografik bilgileri, sağlık durumları, sosyal ilişkileri, yararlanılan hizmetler ve alınan hizmetler sonucunda yaşamlarındaki değişiklikler olmak üzere beş, hizmet sunucular bakımından ise; demografik bilgiler, projeye dahil olma süreci ve görevleri, sunulan hizmetlere sağladıkları katkılar ve kendilerinde

uyandırdıkları duygular, motivasyon kaynakları olmak üzere üç ana başlık altında incelenmiştir.



3. BÖLÜM: BULGULAR VE YORUMLAR

Bu kısım katılımcılarla gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış mülakat sorularının değerlendirmelerini içermektedir. İlk 6 soru katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine ulaşmak amacıyla sorulmuştur. İkinci kısım için değerlendirilen sorular; hizmet alanlar için hazırlanan formda, katılımcıların projeye katılmış olmalarındaki sebepler, faydalandıkları hizmetler, sağlık durumları, sosyal ilişkileri projenin ilgili konularda bir değişim gerçekleştirip gerçekleştirmediğini çözümlemeye yöneliktir.

Kocaeli İli Kartepe İlçesinde yaşayan ve “Alo Evlat” projesi kapsamında faydalanan 20 yaşlı ve gönüllü olarak hizmet veren 10 personel ile yapılan mülakatlar neticesinde katılımcılar hakkında bilgi edinilmiştir.

3.1. Hizmet Alan Katılımcı Profili

Hizmet alan kategorisinde yer alan katılımcıların sosyo-demografik bilgileri aşağıdaki gibidir.

3.1.1. Hizmet Alan Katılımcıların Sosyo-demografik Özellikleri

Katılımcılar	Yaş	Cinsiyet	Meslek	Çocuk Sayısı	Eğitim Durumu	Medeni Durum
K1	77	Kadın	Ev	2	Okuryazar değil	Evli
K2	86	Kadın	Ev	1	İlkokul	Eşi vefat etmiş
K3	90	Erkek	Emekli	0	İlkokul	Evli
K4	71	Kadın	Ev	0	İlkokul	Eşi vefat etmiş
K5	63	Kadın	Ev	1	İlkokul	Eşi vefat etmiş
K6	72	Kadın	Ev	3	Okuryazar değil	Evli
K7	88	Kadın	Ev	0	Okuryazar değil	Eşiyle ayrı
K8	89	Kadın	Ev	3	İlkokul terk	Eşi vefat etmiş
K9	82	Kadın	Ev	5	Okuryazar değil	Eşi vefat etmiş
K10	82	Kadın	Ev	4	İlkokul	Eşi vefat etmiş
K11	62	Kadın	Ev	1	İlkokul	Eşi vefat etmiş
K12	84	Kadın	Ev	2	Okuryazar değil	Eşi vefat etmiş
K13	94	Kadın	Ev	6	İlkokul terk	Eşi vefat etmiş
K14	70	Kadın	Ev	7	Okuryazar değil	Eşi vefat etmiş
K15	75	Erkek	Emekli	2	Okuryazar değil	Eşi vefat etmiş
K16	72	Erkek	Emekli	1	Okuryazar değil	Evli
K17	87	Erkek	Emekli	0	İlkokul	Evli
K18	81	Erkek	Emekli	3	Okuryazar değil	Evli
K19	77	Erkek	Emekli	0	Okuryazar değil	Eşi vefat etmiş
K20	81	Erkek	Emekli	4	İlkokul terk	Evli

Tablo 4: Hizmet Alan Katılımcı Profili

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri; yaş, cinsiyet, eğitim, medeni durum, aile yapısı ve meslek bilgilerini kapsamaktadır. Hizmet alan katılımcıların genel yaş ortalaması 79,15 olarak belirlenmiştir. En küçük yaşa sahip katılımcı 62 yaşında iken en büyük katılımcı 94 yaşındadır.

Katılımcıların eğitim durumu incelendiğinde en az okur yazar olmayan kişilerle görüşme yapılmıştır.

Eğitim Durumu	Kişi Sayısı	Oran %
Okuryazar Değil	10	55,0
İlkokul Terk	3	15,0
İlkokul	7	30,0

Tablo 5: Eğitim Durumu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların eğitim durumunun en yoğun olduğu grubu okuryazar olmayanlar oluşturmaktadır. Eğitim durumu en az yoğun olan grup ise 3 kişi ile ilkokul terk grubudur.

Tüm katılımcıların eğitim durumları incelendiğinde ise eğitim durumu çok düşük kişilerle görüşme gerçekleştirildiği genellemesi yapılabilir. Okuryazar olmayan 6 kişinin ailesinden dolayı, geri kalan 4 kişinin ise toplumsal normlardan dolayı okuyamadığı bilgisine ulaşılmıştır. Üç kişi benzer sebeplerden ilkokulu yarıda bırakmak durumunda kalmıştır.

“Ben devam etmek çok istedim. Öğretmen olmak isterdim hocamız çok güzel bi kadındı. Ona özenmişim demek ki. Ama olmadı işte napıcan. Tarlamız vardı ora giderdik. E mecbur kaldı okul işte yavrum be. Böyle.”(K1). İlkokul mezunu olan K2:

“Benim zamanımda ilkokul mezunu bulmak zordur. Başarılı bir öğrenciydim. Yunanistan göçmeni babamlar belki ondan mı bilmem ama hiç karışmazdı öyle gitme etme diye. Sonra hemşirelik yaptım bir süre. Evlenince çocuk falan oldu amcan da istemezdi zaten öyle bıraktım. Ama iyiydim yani kimse okumazken ben okudum.”

Şeklinde yanıt vermiştir. İlkokul mezunu olmayanların geneline bakıldığında, çevre ve ailesel nedenlerden dolayı okuyamadıkları sonucuna varılmıştır.

Katılımcıların meslekleri incelendiğinde 13 kişinin ev hanımı, 7 kişinin ise emekli olduğu görülmektedir. Emekli kişilerden ikisi bağkur emeklisi, üçü emekli sandığı, ikisi ise SGK dan emekli olduklarını belirtmişlerdir. Eşleri vefat edenler eşlerinin maaşları ile geçinmeye çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılardan bir kişi hiçbir gelirin olmadığını ifade etmiştir. K7 “Ölmedi geberesice başka kadınla buraya yakın bi yerde yaşıyorlar. Para vermez bana. Bunlar gelirse bi şeyler yiyorum gelmezlerse yok işte. Evin haline bak zaten...” bu örnekteki katılımcının hiçbir geliri bulunmamaktadır. Ek olarak ev hanımı kategorisinde yer alan katılımcıların hiçbir tanesinin kendine ait geliri bulunmamaktadır. Evli veya eşi vefat etmiş olanlar eşlerinin maaşları ile geçimlerini sürdürmektedir. En düşük gelire sahip kişi 0 TL iken en yüksek gelire sahip kişi 5500 TLdir. Evli olan kişilerin eşlerinin maaşları yani hane içerisine giren para hesaplanmıştır. Katılımcıların ortalama geliri 3.907,89 TL olarak hesaplanmıştır. Hesaplanan rakam asgari ücretin oldukça altında kalmaktadır.

Katılımcılar genel olarak incelendiğinde 13 kişinin ekonomik hayatta yer almadıkları ve bu katılımcıların ihtiyaçlarının evliyse eşleri, eşleri vefat etmişse yine eşlerinin emekli maaşları tarafından giderildiği anlaşılmaktadır. Katılımcıların 12 tanesi evlerinin kendilerinin olduğunu belirtmiştir. 2 kişi çocuklarına ait olan bir evde kaldığını, 6 kişi ise

kirada oturduğunu ifade etmiştir. Gelir durumlarına bakıldığında günlük temel ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kaldıkları sonucuna varılmıştır.

3.2. Hizmet Alan Katılımcıların Araştırma Problemine Yönelik Görüşleri

Bu bölüm kendi içerisinde beş alt başlıkta incelenmektedir. İlk alt başlık katılımcıların sağlık konusundaki problemleri doğrultusundaki yanıtları içermektedir. İkinci alt başlık aile, komşu, akraba, arkadaş vs. ile olan sosyal ilişkilerini çözümlemeye ilişkin sorulara yanıt aranmıştır. Üçüncü alt başlıkta proje ile tanışma süreçleri ve aldıkları hizmetlerin neler olduğuna yönelik sorular yöneltmiştir. Dördüncü başlıkta alınan hizmetlerin yaşamlarında bir değişiklik yaratıp yaratmadığı, bireylerden projeden öncesi ve sonrası şeklinde sosyal, psikolojik, maddi, kültürel, duygusal vs. boyutlarda değerlendirme yapmaları istenmiştir. Beşinci ve son başlıkta ise katılımcıların herhangi bir hizmet beklentilerinin ya da önerilerinin olup olmadığı ile ilgili görüşleri bulunmaktadır.

3.2.1. Sağlık Durumları

Sağlık durumunuzdan bahsedebilir misiniz? Herhangi bir hastalığınız/ engel durumunuz var mı? Soruları temel alınarak katılımcıların sağlık durumları incelenmiştir. Fiziksel ihtiyaçların başında gelen sağlık, hizmet götürülecek olan kitle ilgili olarak ihtiyaç düzeyinde önemli bir role sahiptir. İhtiyaçlarının en çok hangi yönde olduğunu saptamak amacıyla katılımcıların sağlık durumları ve en çok nereye harcama yaptıkları sorulmuştur.

Alınan yanıtlar neticesinde en çok harcamanın ilaçlar ve hastane masrafları olduğu görülmüştür. Çoğunluğu tek yaşayan katılımcıların yemek ile ilgili çok fazla harcama yapmadıkları bilgisine ulaşılmıştır. Ek olarak aile evlat tarafından her gün sıcak yemek hizmeti sunulmakta olduğundan, katılımcılar gelen yemeğin kendilerine yettiğini ifade etmişlerdir. Diğer taraftan sağlık problemleri yaşayan katılımcılar evlerinde çeşit çeşit malzeme olsa dahi yemek pişirecek güçlerinin olmadıklarını da eklemişlerdir.

“Bende fil hastalığı var o yüzden 10 senedir evden çıkamıyorum, yürüyemiyorum. Pandemide telefon istedim amcandan aldı Allah razı olsun. Telefon kullanmayı öğrendim kendi kendime internete girmeyi falan. Amcanın ayağını kestiler. Belediyenin numarasını buldum internetten mecbur belediyeyi aradım.... En çok hastaneye gidiyor sanırım. Aklıma o geldi. İlaçlar falan tutuyor yani. Sürekli alıyoruz bitince... Yemeğe o kadar gitmiyor tek kişiyim zaten ne yiyim. Ayakta duramıyorum çok fazla. Kızlar da getiriyor zaten sağ olsunlar yemek tamam işte ” (K4).

“... ilaçlara gidiyordur ya. Ev bizim. kışın yakacak getiriyorlar zaten. Yemeğe de çok gitmiyor. 2 kişiyiz ne yiyelim. Komşulardan rica ediyoruz bazen bazen de hele bu çocukları arıyoruz Pazar yapsınlar bize diye. Yemek getiriyorlar zaten çoğu gün. Teyzenin de var yaşı. Onun hastalıkları benimkiler derken en çok ora harcanıyo tabi....”(K20).

Bazı katılımcılar sağlık harcamalarına ek olarak özel sağlık durumlarından dolayı veya aile durumlarından dolayı yemek giderlerinin çok olduğu bilgisini vermişlerdir.

“Kanser hastasıyım. Tedavi görüyorum hala. Belediye meclis üyesi tanıdığım. O söyledi ara diye. Evi temizleyemiyorum çünkü... hastalığımın dolayı zaten ilaç ve tedavi masraflarım çok fazla. Kan yapması için de kırmızı et daha fazla tüketmem gerekiyor ama fiyatlarını söylememe gerek yok sanırım. Kurban bayramını bekliyorum ne yazık ki. Getiren olursa onları tüketmeye çalışıyorum yoksa mecbur kendim almaya çalışıyorum.” (K11).

“Kızım benim kalça çıkıklığım var. Yürüyemiyorum. Aha evim de 4. Katta nasıl gideyim çarşıya pazara. Merdivenlerden iniyorum yine bir şekilde ama sonrasına ayakta duramıyordum uzun süre. İki ay önce eşim öldü onun cenazesi için belediye geldi onlara söyledim. Tekerlekli sandalye getirdiler sağ olsunlar... bir tane torunum var oğlumla eşi ayrıldı. Oğlum da arada bana gelir kalmaya ama torunumu genelde bana bırakır. Sağlık için şuan çok şükür ilaçlar dışında fazla bir giderim yok ama torun gelince okul harçlığı, yemek vs harcanıyor tabi.” (K5).

Araştırmaya katılan bireyler ile yapılan görüşmelerden elde edilen bulgulara göre katılımcılarının hepsinde sağlık problemi olduğu görülmektedir. Kimilerinde doğuştan gelen sebeplerden ileri gelmekte iken kimilerinde yaşlanma sonucu ortaya çıkan sağlık problemleri görülmektedir. Sahip oldukları sağlık problemleri neticesinde hayat kaliteleri azalmış, günlük aktivitelerini yerine getirmekte zorlandıkları bilgilerine ulaşılmıştır. Söz konusu sebeplerden dolayı ortaya çıkan bakım ihtiyaçlarını gidermek amacıyla belediyeye başvurdıkları sonucuna ulaşılmıştır.

3.2.2. Sosyal İlişkiler

Literatür kısmında da bahsedildiği üzere evde bakım yalnızca fiziksel bakımı kapsamamaktadır. Dolayısıyla bireylerin sosyal ilişkileri konu kapsamında incelenmeli ve eksiklik halinde iyileştirme çalışmaları yapılmalıdır. Bundan yola çıkarak katılımcılara sosyal ilişkileri hakkında sorular sorulmuş ve aşağıdaki bulgular elde edilmiştir.

Konuya ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıda yer almaktadır:

“Oğlum şizofreni hastası. Onunla birlikte yaşıyorum. Komşular da e çekiniyorlar tabi ama aslında zarar vermiyor da işte gelmiyorlar. E onlar gelmeyince ben de gitmiyorum valla. Yaşlıyım ben.”(K9).

“Kızım ben Rizeliyim. Bütün akrabalarım orda. Buraya iş için gelmişim sene 74’te. Arkadaşlarım vardı ama öldü çoğu. Komşular da herkes kendi halinde gelim gidim olmaz buralarda. Görüşmüyorum kimseyle. Çocuklar yakın oturuyorlar aslında bu evde onların. Ben yaptım zamanında ama işte. Kira istiyorlar bide. Geleni gideni de pek sevmezler. Bize gelsin istemezler. Bu çocukların gelmesini de istemiyorlar mesela. O yüzden sessiz konuşun biraz. Evi temizlemeye gelmişlerdi mesela geçen hafta oğlan gördü kovdu bunları. Yani ne diyim. Çocuklarım var diyemiyorum. Yengenle öyle geçiniyoruz bir şekilde”(K20).

Katılımcılardan bazıları sosyal ilişkilerinin aileleri yahut çevresi yüzünden kısıtlandığını belirtmiştir. Yukarıda yer alan örneklerden birisi ailesi tarafından engellenmekteyken diğeri ise çocuğunun rahatsızlığından kaynaklı olarak çevresinin çekindiğinden dolayı gelmek istemediğini belirtmiştir.

“Kızım buraya yakın oturuyor, arada torunlarımı getirir. Komşularımla da iyiyiz çok şükür. Akrabalarla görüşmüyorum ben. Komşularım iyidir ama. Çok sık görüşmeyiz ama yine çalarlar kapımı oturur iki sohbet ederiz yetiyor da sonuçta şükür.”(K12).

“Akraba Allah muhafaza. Benim durumum iyiydi. 15 20 sene önce kadın başıma araba alım satımı yapardım. Her zaman bir arabam olurdu kapının önünde. Sonraları ordan burdan borç oldu kendi arabamı satmak zorunda kaldım kötü bir araba aldım. Ama kimse ya bu kadın tek başına yardım edelim demedi. Aksine arabası bile var oldu. Kanser hastası oldum bir Allah’ın kulu aramadı. O yüzden benden uzak olsunlar. Komşular yine idare eder. Arada gelirler kapıdan bir ihtiyacın var mı diye sorarlar. İçeri alamam zaten mikrop bulaşabilir bağışıklığım düşük...”(K11).

Yukarıda görüşlerinden bazılarına yer verilen katılımcılara bakıldığında ise genel olarak sosyal ilişkilerini komşuları üzerinden devam ettirdikleri sonucuna ulaşılmaktadır. Çeşitli aile içi problemler ya da uzaklıktan dolayı akrabalar ile bağların zayıflamış veya kopmuş olduğu görülmektedir. Arkadaş çevreleri ile ilişkilerinin nasıl olduğu sorulduğunda:

“Ben tek yaşıyorum. Teyzen vefat etti. Evime yakın cami var oraya gidiyorum. Sonrasında altında bir kahvehane var oraya giderim. Cemaatten arkadaşlarım var öyle işte. Çay içeriz, oyun oynarız bazen. İmamla aram iyidir...”(K19).

“Var burda yakın oturuyoruz sayılır. Mahallenin başındalar onlar. Kışın kimseyle görüşmem de havalar iyi olunca kahveye ineriz. Bazen evlerinin orda banklar var orda otururuz. Arada esnafa çaya giderim.”(K15).

“Yok kızım ne arkadaşı. Komşuları diyosan tamam ama arkadaşlarım kızken vardı. Şimdi kim nerde napyo bilmem. Haberim yok. Belki de ölmüşlerdir.”(K10).

Arkadaşlık ilişkilerine bakıldığında erkeklerin kadınlara oranla arkadaş ortamlarının daha iyi olduğu, görüşüp aktivite yapabildikleri (kahve oyunları gibi) gözlenmiştir. Kadınların arkadaş gruplarını daha çok komşuları oluşturmaktadır.

Yapılan görüşmeler sonucunda konuya ilişkin olarak sosyal ilişki içerisinde yer alan yaşlı bireylerin konuşmalarının sosyal ilişkisi olmayan katılımcılara oranla daha neşeli olduğu, kimseyle görüşmeyenlerin ise daha içine kapanık ve daha mutsuz, sitemkar şekilde konuştuğu gözlemlenmiştir.

3.2.3. Proje ile Tanışma Aşaması ve Yararlanılan Hizmetler

Alo Evlat projesine nasıl ulaştıkları sorulmuş ve proje kapsamında hangi hizmetlerden faydalandıkları sorulmuştur. Konuya ilişkin katılımcı görüşlerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

“Kızım ben 70 yaşındayım. Hacca gidemedim umreye gitmeyi çok istiyordum. Sonra bu kızlar geldiler dediler bana umreye götürelim mi seni. O kadar mutlu oldum ki herhalde bi 30 kişi falandık umreye götördüler bizi. Allah onlardan razı olsun. Yine yemeğimi getirirler. Saçlarımı keserler, tırnaklarımı keserler, evimi temizlerler. Bazen de arayıp halimi hatırları sorarlar daha ne yapsınlar. Çocuklarım onlar benim... benim çocuklardan birisi aramış belediyeyi duymuş nereden duyduysa bilir o böyle şeyleri onlar da geldiler sağ olsunlar...”(K14).

“Amcanın arkadaşlarından birisi de burdan yardım alıyormuş. O söylemiş. Amcan da tamam bizi de söyle dedi. Söylemiş sonra geldiler... Yemek getirirler, evimi temizlerler. Ama bir şey yaptılar ki o çok başka. Benim annem burada Karamürsel’de oturuyor. Ama o da gelemiyor ben de gidemiyorum. 10 seneye yakındır görüşemiyoruz. Ona gitmek istedim. Götürdüler beni. Onu hiç unutmam. Ben gittim 1 hafta sonra annem vefat etti. Gitmeseydim son son göremeyecektim bile. Allah bin kere razı olsun.”(K1).

“Valla bilmem komşular söylemiştir herhalde... Bana tekerlekli sandalye getirdiler. Ama evim 3. katta görüyorsun. Tamam asansör var ama apartman girişinde rampa yok nasıl çıkayım ben oradan. Apartman yöneticimiz var ona söyledim şuraya bir rampa yaptır diye umursamadı. Aradım sonra kızları dedim bana rampa yapmıyor

bunlar siz yapın. Ertesi gün geldiler hemen 5 dakikada girişe görmüşsündür beton attılar merdivenin yarısını rampa yaptılar bana. Demek ki yapılabiliyormuş. Kendimi önemli biri gibi hissettim.”(K12).

“Bende fil hastalığı var o yüzden 10 senedir evden çıkamıyorum, yürüyemiyorum. Pandemide telefon istedim amcandan aldı Allah razı olsun. Telefon kullanmayı öğrendim kendi kendime internete girmeyi falan. Amcanın ayağını kestiler. Belediyenin numarasını buldum internetten mecbur belediyeyi aradım...”(K4).

Alınan yanıtlar neticesinde katılımcıların belediyeye başvurularının 12 tanesi komşuları, 2 tanesi kendi, 1 tanesi arkadaş, 5 tanesi ise çocukları aracılığıyla gerçekleştirilmiştir.

Verilen yanıtlar ele alındığında bireylerin maddi olanaklardan çok manevi boyuttaki isteklerinin yerlerine getirildiğinde daha mutlu oldukları gözlemlenmiştir. Maddi olanaklar elbette bireylerin yaşam standartlarını, kalitelerini artırıcı yönde imkan sağlamaktadır. Fakat diğer yandan manevi boyutuna bakıldığında ise kişilerin kendilerini iyi hissetmelerine olanak tanıdığı görülmektedir. Sosyal anlamda ne çeşit hizmetler sundukları sorulduğunda:

“Evi temizlerler, sıcak yemek getirirler, hemşire gelir arada kontrol yapar, ilaçlarımızı getirirler... Geçen sene pikniğe falan gitmiştik, her hafta sinemaya giderdik. Yani güzel de teyzen daha çok seviyor böyle antin kuntin şeyleri. İstiyor diye gidiyoruz işte sağ olsun götürüyorlar. İki kişiyle arkadaş olduk orda ben bazen onlarla kahveye gidiyorum yakın oturuyormuşuz zaten. Öyle işte”(K16).

“Umreye gittik, İstanbul’a geziye götürdüler, pikniklere gidiyoruz havalar ısınsın yine gitmek isterim. Yürüyemiyorum çok fazla arabaya kadar kucağında götürüyor şu çocuğum. Tabi zahmet vermek istemem ama gitmek de isterim götürürlerse...”(K1).

Sunulan hizmetlerin aktivite kısımları ise katılımcıları sosyal anlamda aktif tutup psikolojik yönden de rahatlatma, yalnızlık hislerini gidermeye yönelik olarak gerçekleştirilen önemli hizmetlerdendir. Bir araya gelerek bu durumdaki kişilerin yalnızca kendileri olmadığını görmek, kendilerini anlayabilecek kişiler ile bir araya gelip sohbet etmek, eğlenmek katılımcılar için oldukça faydalı bir durumdur.

3.2.4. Alınan Hizmetler Sonrası Değişim ve Öneriler

Katılımcılara proje ile tanışmadan önceki yaşamları ve proje ile tanıştıktan sonraki aldıkları veya almakta oldukları hizmetler sonucunda yaşamlarında bir değişim olup olmadığı, olduysa nasıl olduğu sorulmuş, ek olarak olmasını istedikleri hizmetler, bunlara yönelik önerilerinin neler olduğu sorulmuş ve aşağıdaki yanıtlar alınmıştır.

Konuyla ilgili olarak katılımcı görüşlerinden birkaçına aşağıda yer verilmiştir:

“E tabi değişiklik var olmaz olur mu. Tek yaşıyorum ben. Amcan vefat ettiğinden beri komşularla da iyi değiliz söyledim zaten. İnsan sıkılıyor. Konuşacak birisini arıyor. Müge izliyorum sonra uyuyorum birazcık. Sıkılınca kaydettiler telefonuma onları arıyorum. Dün aradım mesela şu kızımız evlenecek onu soruyorum ne yaptın ne ettin diye. Konuşuyoruz öyle yetiyor bana... İstediğim başka bir şey yok. Bir tek şu dizlerim normal olsa da yürüyebilsem güzelce ama buna da şükür”(K4).

“Erzurum’dan geldik biz. Teyzenin halini görüyorsun. Ben 87 o 82 yaşında. Yardım etmeye çalışıyorum ama olmuyor. Tek başıma yapamıyorum. Markete, pazara gitsem aklım burada bir şey ister mi lazım olur mu diye. Sağ olsunlar geliyorlar pazarımızı yapıyorlar, ilaçları alıp getiriyorlar. Yemek bazen ben yapıyorum bazen onlar getiriyorlar. Çocuğumuz yok bizim olmadı hiç. E tabi ki fark var ama keşke bir yatılı bakıcı getseler. Çok pahalı ben karşılayamam.” (K17).

“İyi oldu tabi. İnsan tek olunca tembelleşiyor iyice. Bir şeyler yapmak istesen de e kimse olmayınca yapmıyorsun. Kolay kolay çıkmam ben evden. Ama bunlar pikniğe, geziye götürüyorlar. Hatta umreye gittik. Birkaçıyla görüşüyoruz aramız birbirimizi. Bir tanesi yakın oturuyor çıkıyoruz bazen gündüz kahveye gidiyoruz. İyi yani... Evlendirin beni diyorum gülüyorlar ama napayım zor kızım tek. Çocuk falan da yok. Tek isteğim bu başka her şeyi yapıyorlar zaten” (K19).

“Valla beni bir yerlere götüren yok bunlardan başka. İnsan değişiklik istiyor. Tamam yaşıyım ama içim genç benim. Geçen senelerde korona yüzünden çok gelip gidemediler mikrop kapmayalım diye belki bu sene piknik falan yapılır. Başka öyle istediğim bir şey yok. olunca söylüyorum yapıyorlar hemen zaten. İyi var benim kuzularım...”(K2).

“...Bahçedeki otları yolsunlar. Onun dışında başka bir şey istemem. Yapıyorlar zaten daha ne yapsınlar.” (K10).

Katılımcıların yanıtları incelendiğinde istekleri olan 4 katılımcının görüşleri yukarıda yer almaktadır. Geri kalan 16 kişi herhangi bir isteklerinin olmadığını belirtmiştir. Katılımcıların tamamı projeye dahil olmadan önceki yaşamları ile dahil olduktan sonrasını karşılaştırdığında daha iyi olduklarını belirtmişlerdir.

Bununla birlikte isteklerine bakıldığında daha çok sosyal anlamda isteklerde bulundukları görülmektedir. Diğer katılımcıların herhangi bir isteklerinin olmaması ise, toplum olarak “şükürcü” bir yapıda olmamızdan kaynaklı olabilir. Öyle ki her katılımcı bu halimize de şükür şeklinde yorumlarda bulunmuştur. Fakat yapılan gözlemler neticesinde de sunulan

hizmetlerin kişilerin yaşam kalitesini yükselttiği görülse de halen yeterli düzeyde olmadığı kanaatine varılmıştır.

3.3. Hizmet Sunan Katılımcı Profili

Hizmet sunan kategorisinde yer alan katılımcıların sosyo-demografik bilgileri aşağıdaki gibidir.

Katılımcılar	Yaş	Cinsiyet	Meslek	Çocuk Sayısı	Medeni Durum	Eğitim Durumu
K21	27	Kadın	Hemşire	0	Bekar	Lise
K22	41	Kadın	Hemşire	2	Evli	Lise
K23	35	Kadın	Çocuk Gelişim	2	Evli	Lisans
K24	42	Erkek	Büro	3	Evli	Ön lisans
K25	24	Kadın	Hemşire	0	Bekar	Lise
K26	30	Kadın	Büro	0	Bekar	Ön Lisans
K27	31	Kadın	Büro	2	Evli	Lisans
K28	27	Erkek	Şoför	0	Bekar	Lise
K29	26	Kadın	Büro	0	Bekar	Ön Lisans
K30	33	Kadın	Büro	1	Evli	Ön Lisans

Tablo 6: Hizmet Sunan Katılımcı Profili

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.3.1. Hizmet Sunan Katılımcıların Sosyo-demografik Özellikleri

Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri; yaş, cinsiyet, meslek, medeni durum ve çocuk sayılarını kapsamaktadır. Katılımcıların genel yaş ortalaması 31,6 olarak belirlenmiştir. En küçük yaşa sahip katılımcı 24 yaşında iken en büyük yaşa sahip katılımcı 42 yaşındadır.

Katılımcıların eğitim durumları incelendiğinde en az lise mezunu kişilerle görüşme yapılmıştır.

Eğitim Durumu	Kişi Sayısı	Oranı %
Lise	4	40,0
Ön Lisans	4	40,0
Lisans	2	20,0

Tablo 7: Eğitim Durumu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların eğitim durumunun en yoğun olduğu grup üniversite olarak belirlenmiştir. Üniversite mezunu 6 katılımcının 4'ü ön lisans 2'si lisans düzeyinde mezun olduğu tabloda görülmektedir. Eğitim durumunun daha az yoğun olduğu grup ise 4 kişiyle lisedir. Tüm katılımcıların eğitim durumu incelendiğinde ise eğitim durumu yüksek kişilerle görüşme gerçekleştirildiği genellemesi yapılabilir. Lise mezunu olan katılımcılarla görüşüldüğünde K25 “Daha fazla okumaya gerek duymadım istediğim mesleği yapıyorum zaten...”, K22 “Ben de gerek duymadım. Ailem oku dedi aslında ama gerek duymadım. Mesleğimi yapıyorum aynı şekilde...” bu iki örneğe bakıldığında diğer 2 kişi de dahil olmak üzere kendi istekleri ile okumaya devam etmedikleri görülmektedir. Üniversite mezunlarıyla görüşüldüğünde ise K21 “ Ben okumak istedim ailem de desteklediler yoksa ben de lise sonrasında mesleğimi yapabiliyordum aslında...”, K27 “ kendi isteğimle okudum. Ailem de sağolsun desteklediler. Sonrasında atandım şuanda da işimi seviyorum...” şeklindeki yanıtlardan katılımcıların eğitim durumlarındaki bu seviye ailelerinin ve kendilerinin katkılarıyla gerçekleşmiştir.

Katılımcıların meslekleri incelendiğinde farklı alanlarda görevli katılımcılarla karşılaşılmaktadır. Katılımcılardan 3 tanesinin hemşire, 1 tanesinin çocuk gelişimci, 5 tanesinin büro personeli, 1 tanesinin ise şoför olarak görev aldığı görülmektedir.

Katılımcıların medeni durumu incelendiğinde ise yarısının evli yarısının bekar olduğu görülmektedir.

3.4. Hizmet Alan Katılımcıların Araştırma Problemine Yönelik Görüşleri

Bu bölüm kendi içerisinde üç alt başlıkta incelenmektedir. İlk alt başlık katılımcıların projeye dahil olma süreçleri ve aldıkları görevler doğrultusundaki yanıtları içermektedir. İkinci alt başlıkta sunulan hizmetlere olan katkıları ve bu katkıların kendilerinde uyandırdıkları duygu, düşüncelerin neler olduğuna ilişkin sorulara yanıt aranmıştır.

Üçüncü ve son alt başlıkta görevlerine ilişkin motivasyon kaynaklarının neler olduğu ve proje kapsamında eklemek istedikleri hizmetler vs. önerileri ile ilgili görüşleri bulunmaktadır.

3.4.1. Projeye Dahil Olma Süreci ve Görevler

“Alo Evlat projesinde yer almaya nasıl karar verdiniz?” ve “Projenin hangi aşamasında görev almaktasınız?” soruları temel alınarak katılımcıların görüşleri incelenmiştir.

Katılımcıların ilgili konuya ilişkin görüşlerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

“2014 yılında proje başlangıcında yaşlıları sevdiğim için yer almak istedim. Muhtar ve komşulardan bilgiler geliyor. Gelen bilgiler doğrultusunda ihtiyaç sahibinin evine gidiyoruz. İhtiyaç tespiti, neler gerekli, istekleri neler bunları öğrenip komisyona dosya hazırlıyorum. Gönül işi bu. İnsanın çalıştıkça çalışması geliyor.”(K23).

“Ben belediyede şoför olarak çalışıyorum. Erzak yardımları, sıcak yemek dağıtımı, personeli ilgili eve getirip götürüyorum. Ama sadece arabada beklemiyorum. Onlarla birlikte gidiyorum. Sohbet ediyorum. Taşımaya, yerleştirmeye yardım ediyorum. Onlarla birlikte olmak güzel”(K28).

“Kuruluş aşamasından beri projedeyim. İlk başta sadece yemek yardımı şeklinde başlamıştık. Daha sonraları başka eksiklikleri görmeye başlıyor insan. Tamam yemek götürdüm yeter işte olayı değil bu. Ve her gördüğün eksikliği gidermek istiyorsun. Aslında burada herkesin kesin bir görevi yok. Nerede kime ihtiyaç varsa ona koyuyoruz. Yeri geliyor ofis işlerini yapıyoruz yeri geliyor sahaya çıkıyoruz. Her hane farklı bir hikaye. O yüzden işimi seviyorum. Bakış açımı çok farklılaştırdı.”(K22).

Katılımcıların projedeki görevleri ve nasıl dahil oldukları konusunda 3 katılımcının verdiği cevaplar yukarıda almaktadır. Diğer katılımcılar ise belediyenin kendi bünyesinde görev alan daha sonraları alo evlat projesine atanan kişilerden oluşmaktadır. Hemşire, büro personeli ve çocuk gelişim uzmanı olarak görev almaktadırlar. İçlerinde sosyal hizmet uzmanı ve gerontolog olmaması dikkat çekici bir noktadır.

3.4.2. Projeye Sağladıkları Katkılar ve Hizmet Vermenin Kendilerinde

Uyandırdıkları Duygular

“Sunulan hizmetlere katkılarınız nelerdir?” ve “ Tarafınızca projeye sağlamış olduğunuz katkılar sizde ne tür duygu/düşünce uyandırıyor?” soruları temel alınarak katılımcıların konu hakkındaki görüşleri incelenmiştir.

Katılımcıların ilgili konuya ilişkin görüşlerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

“Benim 2 tane çocuğum var. Aslında onlarla kıyasladığım zaman gerçekten insan yaşlandıkça çocuklaşıyor. O yüzden çok da zorlanmıyorum aslında. Bizde belirli bir iş yeri yok. Yani bazen ofiste oluyoruz bazen sahaya çıkıyoruz. Katkı bakımından net olarak şu katkı var diyemem. Ama illaki de olmuştur. Bireysel olaraktan çok ekip olarak güzel işler başardığımızı düşünüyorum. İstekler, ihtiyaçlar doğrultusunda toplantılar düzenliyoruz neler yapılabileceği ile ilgili. Bir kişinin bile ihtiyacını gidermenin verdiği mutluluğu, tatmin hissini anlatamam. Ve peşine onların dualarını almak insanı iyi hissettiriyor. Merhamet duygumda bir artış olduğunu söyleyebilirim.”(K27).

“Valla onlara olan katkı şudur diye söyleyemem ama onların bana olan katkılarını söyleyebilirim. Normalde tabi ki her insan muhtaç durumdaki kişiye yardımcı olmak ister ama iş icraata geldiğinde genelde bir şekilde olmaz. Bende de öyleydi. Ama buradayken işin o olunca aslında insanın daha çok yardım edesi geliyor. Onların mutlu olduğunu görmek, hikayelerini dinlemek aslında çok da zor değil ama insanı çok mutlu ediyor.”(K25).

“Bir keresinde bir yaşlımızın evini düzeltmek istemiştik ama tabi bütçeye göre ayarlamak durumundayız. Aklıma Vahe Kılıçarslan’a yazmak geldi. Herkes de onayladı. Kendisine bir şekilde ulaştık ve yaşlımızın evini baştan aşağı değiştirdik. Kendimizle çok gurur duymuştum. Yaşlımız ağlamıştı çok duygulu anlardı...”(K24).

“ilk başlarda bir hat yoktu. Yani direk bir cep telefonuna bağlı olan. Telefon alınıp sırayla nöbetleşe telefona bakılmasını teklif ettim. Hem acil bir durumda ambulans vs. yönlendirmesini yapalım diye kabul edildi. Katkı olarak bunu söyleyebilirim... duygu düşünceler kısmında ise gerçekten anlatabileceğimi düşünmüyorum. Her seferinde aklıma kendim geliyor. Benim de çocuğum var. İleride hangi şartlarda, nasıl olacağımızı bilmiyoruz. Bunları düşündükçe sanki ilerideki kendime yardım ediyormuşum gibi geliyor ve onları mutlu edince ben de mutlu oluyorum diyebilirim”(K30).

Katılımcıların hepsi yardımcı olabilmenin verdiği mutluluk duygusundan bahsetmişlerdir. Aslında bir kimsenin ihtiyacını gidermenin yalnızca o kişiye değil aynı zamanda hizmeti götürenin, yardımcı olanın da kendini gerçekleştirmesine, kendini iyi hissetmesine katkısının olduğu söylenebilir. İhtiyaç gidermenin çift taraflı bir süreç olduğu görülmektedir.

Ek olarak spesifik bir katkıda bulunduğunu belirten yukarıdaki örneklerden birkaçından anlaşılacağı üzere katılımcılar kendilerini gururlu hissettiklerini belirtmişlerdir. Yaptığı

işlerden mutluluk duyan, karşı tarafta bir değişim yarattığının somut olarak farkına varan kişilerin bu hizmetlerini sürdürmek istedikleri de çıkarılan diğer bir sonuçtur.

3.4.3. Motivasyon Kaynakları ve Öneriler

“Bu işi yapmanızdaki motivasyon kaynağınız nedir?” “Proje kapsamında henüz bulunmayıp eklemeyi istediğiniz, düşündüğünüz bir hizmet var mı?” soruları temel alınarak katılımcıların konuya ilişkin görüşleri incelenmiştir. Katılımcıların ilgili konuya ilişkin görüşlerinden bazıları aşağıda yer almaktadır:

“Onların duası benim motivasyon kaynağım. Çok güzel dua ediyorlar. Parayla ölçülebilecek hiçbir değeri yok.”(K30).

“Sabahları beni ekip arkadaşlarım motive ediyor. Yani ortamımız çok şükür çok güzel. O yüzden yataktan kalktığımda ayaklarım geri geri gitmiyor. Onun dışında bizim bir telefon hattımız var. Bu telefon her ay birimizde kalıyor. Gece gündüz arayan yaşlılarımızla konuşuyoruz ya da biz arıyoruz. Acil bir durum olduğunda yönlendirmeler yapıyoruz vs. Hat bendeyken aranılıp sorulmak çok güzel geliyor.”(K24).

“Herkesin her fikri destekleniyor. Ya acaba şunu da yapsak dediğimde evet güzel olur hadi yapalım denmesi hem insanı motive ediyor hem daha fazla bir şeyler yapmak istiyorsun. Ve fikirlerin hayata geçirildiği zaman ,mesela bir arkadaşımızın fikri ile Vahe Kılıçarslan’a ulaşmıştık bir yaşlının evini dekore etsin diye, kendini önemli biri gibi hissediyorsun. Çok tatmin edici bir durum. Fikir olarak bir şey diyemem şuan ama mesela dün bir yaşlımıza eşi vefat etmiş ikisinin fotoğrafını çerçeveletmek istedim. Yaptık hediye olarak götürdük haberi yoktu. Çok sevindi çocuk gibi ağladı...”(K26).

“Projede görev alana kadar insanların gerçekten bu durumda olabileceği aklıma gelmezdi. Evet görüyoruz duyuyoruz ama çok yüzeysel. Ve bu kişiler o kadar fazla ki. Aslında çok yakınlarımızda ama evlerin kapısı kapalı oldu mu insan bilemiyor. Farklı kişiler, farklı hayat hikayeleri beni motive ediyor diyebilirim. Yaşadıkları şeylere baktığımda ya da çocukları ile olan ilişkilerine aslında herkesin her şeyi yapabileceğini anlıyor insan. Yardımcı olmak, o insanların gözlerindeki tebessümü görmek çok farklı çok güzel bir duygu...Şuan için bir fikrim yok şu da eklensin dediğim. Zaman içerisinde vakit geçirip kişilerin isteklerini onlar söylemese de fark edebiliyorsun. Fark edilince de kurula sunuyoruz zaten ama şuan için aklıma gelen bir şey yok.” (K29).

Motivasyon kaynaklarının, g t rd kleri hizmetlerin kendilerinde uyandırdığı tatmin hissi, ekip arkadaşları, insanların mutlu olduğunu görmek, kendini gerçekleştirebilmek vb. olduğu ortaya çıkmaktadır. Genel anlamda bir önerilerinin olmadığı verdikleri yanıtlar neticesinde görülmüştür. Bununla birlikte bir resim  er eveletmek kadar ince düşüncelerinin olması projeye karşı samimiyetle çalıştıklarının göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır.



4. BÖLÜM: TARTIŞMA

Ülkemizde ve dünyada yaşlı bireylerin sayısının artmasıyla birlikte toplumun yapısında meydana gelen değişimler ile nüfusun demografik yapısı da değişmektedir. DSÖ tarafından 2000 - 2050 seneleri arasında 60 ve üzeri yaşa sahip kişi sayısının iki kat artacağı ön görülmektedir. Diğer ifadeyle 2050 yılında beş kişiden bir tanesinin 60 ya da üzeri bir yaşta olması beklenmektedir (Yerli, 2017, s. 1279). Türkiye’de değişen aile yapısı ile birlikte toplum içerisindeki yerleri ve değişen ekonomik ve sosyal durumlarından dolayı yaşlı bireyler en çok etkilenen kesim olarak karşımıza çıkmaktadır. Yaşla birlikte artan ihtiyaç skalası sosyal belediyecilik uygulamalarını önemli kılmıştır. Belediyeler vatandaşların ihtiyaçları doğrultusunda hareket eden hizmet sağlayıcılar olması yönünden önemli bir konuma sahiptir. Vatandaşların ihtiyaçlarını karşılama bakımından sosyal belediyecilik anlayışı ile belediyelerin amaçları ortak paydada kesişmektedir.

Belediyelerin vatandaşlarına en yakın kuruluş olmasından dolayı sosyal ve ekonomik konularda yetkili ve görevli olmaları önemli bir gelişmeyken, görevleri artan belediyelerin hepsinin aynı bütçe ve imkanlara sahip olmaması, belediye yönetimi için sunulacak hizmetin öncelik sırasının farklı olması gibi durumlardan dolayı, belediyelerin vatandaşların ihtiyaçlarını karşılama ve sorunlarını giderme konusunda tam olarak başarılı olamama risklerini de doğurmaktadır. Türkiye’de 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ile sosyal belediyecilik faaliyetlerinin kanuni dayanağı oluşturulmuştur. Belediyeler klasik altyapı hizmetlerinin yanı sıra sosyal yardım, sosyal hizmet, sosyal ve kültürel alanlarda faaliyet göstermeye başlamıştır. Türkiye’de uygulamada yaşanan en büyük sorunlardan bir tanesi sosyal belediyecilik anlayışının dar anlamda sadece sosyal yardım olarak anlaşılması ve toplumun küçük bir kesimine hizmet sağlamasıdır. Sosyal belediyecilik denildiğinde karşımıza çıkan bir diğer kavram sosyal hizmettir.

Sosyal Hizmet, dezavantajlı grupların yeniden gelir ve hizmet dağılımında devlet kurumları ve yerel yönetimler tarafından pozitif ayrıma tabi tutulmasıdır (Kalkan, 2016). Dezavantajlı gruplar içerisinde yer alan yaşlılara yönelik sunulan hizmetlerden Alo Evlat Projesi bu kapsamda ele alınmıştır.

Proje kapsamında sunulan hizmetler; günlük yaşam aktivitelerinin desteklenmesi, moral organizasyonlarının düzenlenmesi, düzenli ziyaretler, hastane randevu takibi, elektrik, su

tesisatlarının bakım onarımları, ev temizliği, tadilat işlemleri, kişisel bakım, alışveriş, erzak yardımı, sıcak yemek hizmeti, faturaların ödenmesi şeklinde sıralanabilir. Sunulan hizmetler bakımından diğer belediyelere ilişkin yapılan çalışmalar incelenmiştir.

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi tarafından sunulan hizmetler incelendiğinde sunulan hizmetlerin yetersiz olduğu kanaatine varılmıştır. Bizim araştırmamızda da hizmetlerin elbette yeterli olduğunu savunamayız. İnsanın sonsuz ihtiyaçları vardır ve bu ihtiyaçların tam anlamıyla giderilmesi mümkün değildir. Fakat mülakatlar, gözlemler ve literatür araştırmaları sonucunda kıyaslandığında Kartepe Belediyesi tarafından insanın fizyolojik, psikolojik, sosyal bir bütün olarak ele alındığı ve bunlara yönelik hizmet sunulmaya çalışıldığı çıkarımında bulunulabilir.

Elazığ Belediyesinin sunduğu hizmetlere yönelik hazırlanan araştırmada daha çok yönetsel anlamda incelemelerde bulunulmuştur. Mahalli idarelerin merkezi yönetim karşısındaki yetki ve özerkliğinin genişletilmesi gerektiği neticesine varılmıştır. Sosyal belediyecilik başlığı altında yer alan bilgilere de dayanarak, her belediyenin bulunduğu coğrafi konum, insanların içlerinde yaşadığı kültür, sosyal ilişkiler farklılık göstermektedir. Bu sebeple yerel yönetimlerin, kapsamında bulunduğu vatandaşların sorunlarını analiz edebilecek en yakın kurum olmasını araştırmamız da destekler niteliktedir.

Kocaeli Büyükşehir ve İzmit Belediyeleri'nin sosyal belediyecilik alanında sundukları hizmetler üzerine gerçekleştirilen araştırmada yaşlı bireylere yönelik sunulan hizmetlerin daha çok fiziki boyutta gerçekleştirildiği görülmektedir. Evde bakım ve eşyaların sabitlenmesi bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Ek olarak İzmit Belediyesi bünyesinde hayata geçirilen Alzheimer Yaşam Evi incelendiğinde çeşitli uygulama ve etkinliklerle yaşlı bireylerin aktif tutulmaya çalışıldığı karşımıza çıkmaktadır. Evde bakım ve yaşlıların aktif tutulmasına yönelik araştırmamızın ele aldığı projede sunulan hizmetler benzerlik göstermektedir.

Konya Büyükşehir Belediyesi incelendiğinde yaşlılara yönelik sunulan hizmetler araştırma konumuz olan proje ile hizmet yönünden benzerlik göstermektedir.

Sultanbeyli ve Bakırköy Belediyeleri incelendiğinde yaşlılara yönelik sunulan hizmetler ile söz konusu hizmetler ile araştırma konumuzu oluşturan proje tarafından sunulan hizmetlerin benzerlik gösterdiği görülmüştür.

Konyaaltı Belediyesi incelendiğinde bu kapsamda evde bakım hizmetleri karşımıza çıkmaktadır. Araştırmada yer almayan Antalya Büyükşehir Belediyesi tarafından 2016

yılında hayata geçirilen “Mavi Ev” Alzheimer Hasta ve Hasta Yakınları Buluşma Merkezi, Antalya Büyükşehir Belediyesi tarafından hizmete açılan Aktif Yaşlı Hizmet Merkezi Tazelenme Üniversitesi kapsamında hizmet vermektedir. Söz konusu iki merkez de yaşlı bireylerin yalnızca fiziksel değil sosyal, psikolojik, kültürel yönlerine ağırlık vermesiyle araştırma konumuzu oluşturan Alo Evlat projesiyle benzerlik göstermektedir. Büyükşehir belediyelerinin faaliyet raporları üzerinden aktif yaşlanma stratejilerinin incelenmesine yönelik araştırma, yaşlılık döneminde aktif kalınmasının öneminden bahsetmektedir. Bu kapsamda sunulan hizmetlerin sosyal ve kültürel yönlerine ağırlık verilmesinin gerekliliğinin vurgulanmasını da araştırmamız destekler niteliktedir.

Ağrı ilini konu alan aktif yaşlanma ve yerel yönetim uygulamaları araştırmasının sonucu olarak yaşlıların en çok sosyal olma istekleri göze çarpmıştır. Belediye tarafından düzenlenecek kurs, gezi vb. etkinliklerin arkadaşlarıyla birlikte geçirilecek güzel vakitlerin kendilerinin sosyal olarak toplumda olmalarına neden olacağını düşünmekte ve çözüm olarak fikir üretilemese de belediyenin daha fazla çalışmalar yapması gerektiğini belirtmişlerdir. Araştırmamızda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

Kadıköy Belediyesi tarafından 65 yaş üstü, kronik sağlık sorunu olan veya engelli bireylere yönelik evde gerçekleştirilen psiko-sosyal destek ve yerinde yaşlı bakım (evde sıcak yemek, refakatçi desteği, evde temizlik, evde kuaförlük, tadilat vb.) hizmetler sunulmaktadır. Araştırmamıza konu projeye içerik olarak benzerlik göstermektedir. Bununla birlikte Alo Evlat projesinin bir başka versiyonu olarak Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından hizmete sunulan Evim Dünyalara Bedel Birimi karşımıza çıkmaktadır. Belediyenin 2022 yılı faaliyet raporunda yer alan proje incelendiğinde biçim ve işleyiş olarak Alo Evlat ile aynı olduğu görülmektedir. Söz konusu bu iki proje literatürde yer alan araştırmalara bakıldığında daha spesifik, birey bazında hizmet götürdüğü görülmektedir. Diğer belediyelere ilişkin hizmetler daha çok gruplara sunulan hizmetler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Erişim kolaylığı açısından Alo Evlat projesi araştırma konusu olarak seçilmiştir. Söz konusu projenin faydalarının anlaşılabilmesi açısından Kocaeli ili Kartepe ilçesinde ikamet eden ve projeden hizmet alan 20, proje dahilinde hizmet sunan 10 kişi olmak üzere toplamda 30 katılımcı ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda araştırmanın evrenini oluşturan yalnız yaşayan yaşlı bireylerin sayısı azımsanmayacak ölçüde fazladır. Bu büyük ölçekteki kitlenin bir kısmını konu alan Alo Evlat projesi incelenerek, katılımcıların üzerindeki etkileri bakımından farklı yönlerden ele alınmıştır.

Katılımcılarımızın çoğunluğunu kadınların oluşturduğu, eğitim seviyelerinin “düşük” düzeyde olduğu ve kadınların hepsinin ev hanımı, erkeklerin ise emekli olduğu, genelinin morbidite ile başa çıkmaya çalıştığı görülmektedir. Bununla birlikte sosyal ilişkileri bakımından yine çoğunluğunun akraba ve komşuları ile ilişkilerinin ya çok az ya da olmadığı sonucuna verdikleri yanıtlarından varılmıştır. Soru formuna ek olarak teknoloji ile aralarının olmadığı, yalnızca bir tanesinin pandemi döneminde yeni telefon alıp öğrendiği bilinmektedir. Almış oldukları hizmetlerle asgari düzeyde yaşamlarını sürdürdükleri verilen bilgiler ve gerçekleştirilen görüşmeler sonucu ortaya çıkmaktadır. Sosyal ilişkileri zayıf veya hiç olmayan katılımcıların konuyla ilgili herhangi bir şikayetlerinin olmaması dikkat çekici bir veridir. Bunun sebebi olarak Maslow’un piramidindeki ilk iki satırı gerçekleştiremiyor olmak, ait olma/sevgi basamağına henüz erişememek gösterilebilir. Fizyolojik ihtiyaçlarının karşılanamadığı bir bireyin sosyal ilişkilerine yönelik iyileştirme çabaları anlamsız olacaktır.

Dolayısıyla ihtiyaç sahibi kimselere genel anlamda değil daha özel anlamda hizmet götürülmelidir. Bireylerin ihtiyaçları farklılık göstermektedir. Temelde ilk olarak kişilerin asgari yaşam standartlarına ulaşmaları sağlanmalıdır. Bu standartlar; temiz yemek, ev temizliği, kişisel temizlik, barınma şeklinde sıralanabilir. Belli bir düzeye gelindikten sonra kişilerin istekleri, ihtiyaçları analiz edilmelidir. Sosyal ve psikolojik anlamda rehabilite edici uygulamalar, aktiviteler düzenlenmeli kişinin katılımı sağlanmalıdır.

Aktif yaşlanma olgusu ile birlikte bireyin toplum içerisinde daha aktif olması, bireyin hem bu süreçte karşılaştığı sıkıntıların azalmasını hem de dönüşmesini sağlamaktadır. Bu kapsamda belediyeler tarafından sunulan hizmetler direkt olarak bireylere ulaşmaktadır. Geliştirilen politikaları yerelde hizmete dönüştürecek olan sistem ise belediyeler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Konuyu teoriler çerçevesinde tartışmak gerekirse:

Yaşamdaki geri çekilme teorisi kısaca, yaşlıların sosyal ilişkiler kurma ve sürdürebilmeleri için gerekli olan enerjinin azalması veya yok olması durumundan bahseder (Demirbilek S. , 2005). Katılımcıların bir kısmının söz konusu teoriyi doğrular nitelikte olduğu söylenebilir. Diğer yandan tam aksi şekilde sosyal ilişkilerini halen devam ettiren ve bundan oldukça keyif duyan katılımcıların olduğu da göz ardı edilmemelidir. Ek olarak teori, çeşitli sebeplerden dolayı yaşlı bireylerin geri çekildiği ve bu çekilmelerden mutlu olduklarını ifade etmektedir. Bu yönüyle bakıldığında ise geri çekilmek zorunda kalanlar ile isteyerek geri çekilenler olmak üzere iki kategoriye

ayrılmaktadır. Katılımcıların tamamı evlerine gidildiğinde iyi ki geldiniz, insan ne ister iki güler yüz, iki sohbet şeklindeki söylemlerinden ise birinci kategoriye daha uygun oldukları yorumu yapılabilir. Bu sebeple yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgular ışığında yaşamdan geri çekilme teorisinin doğrulanamadığı görülmektedir.

Aktivite Teorisine göre “yasal” yaşlılık döneminde mutsuz olmamak için emeklilik sonrası dönemde aktif olmak gerekir. Çalışma yaşamının dışarısında kalması ile pasifleştiği kabul edilen yaşlı bireye, bu durumun mutsuzluk getirdiği görüşünden yola çıkan aktivite teorisi, her bireyin emeklilik döneminde de aktif kalmayı istediğini ve ancak bu şekilde mutlu bir yaşlılık dönemi geçirebileceklerini ileri sürer (Oğuz, 2007). Katılımcıların proje kapsamında gerçekleştirilen etkinlikleri sabırsızlıkla bekledikleri, keyif aldıkları bilgileri dahilinde aktif olmanın onları mutlu ettiği görülmektedir. Söz konusu çıkarım aktivite teorisini destekler niteliktedir. Emeklilik dönemi açısından erkek katılımcılara bakacak olursak kadın katılımcılara göre daha aktif oldukları görülmektedir. Genel olarak mutsuzluklarının sebebi bu dönemde pasif kalmak değil, kendilerini gerçekleştirmek için uygun koşulların mevcut olmaması, sağlık problemleri, ekonomik sorunlar şeklinde sıralanabilir.

Rol bırakma teorisi yaş ile orantılı olarak bireylerin neleri yapıp neleri yapamayacaklarını belirten toplumsal yaş normlarından ve rol geçişlerinden bahsetmektedir. Katılımcıların Alo Evlat projesinden yararlanmadan önceki yaşamlarının teoriyi doğrular nitelikte olduğu sonucuna varılmıştır. Katılımcıların anneanne, babaanne gibi yeni roller kazanmış, eş gibi kimi rolleri de eşleri vefat edince bırakmış durumda oldukları görülmektedir. Bununla birlikte eşi vefat edip dul rolünü kazanan katılımcılar ile, yaşlı sınıfına girdiği için yaşlı rolünü kazanan katılımcıların kendilerini toplumsal alandan çekmiş oldukları verilen cevaplar nihayetinde ortaya çıkmaktadır. Fakat proje kapsamında sunulan sosyal hizmetler ile birlikte sosyalleşmeleri sağlanmış, arkadaş gibi çeşitli yeni roller kazanılmış ve sonucunda daha aktif hale geldikleri görülmektedir. Dolayısıyla rol kayıplarının yaşlı bireylerin toplumun çeşitli alanlarına katılmalarını engellediği fakat bunun aşılabileceği çıkarımı yapılabilmektedir.

Yalnız yaşayan yaşlıların çoğalmasındaki temel nedenin aile yapısı, akraba ve komşu ilişkilerinde yaşanan iletişim problemleri ve kadınların iş yaşamına katılmaları olarak sıralanabilir. Bir toplumsal problemin nedenini diğer bir toplumsal problemin oluşturduğu görülmektedir.

Modernleşme teorisinde ise teknolojik değişimlerin yaşlıların hayatını olumsuz etkilediğinden bahsedilmektedir. Direkt olarak hayatlarını olumsuz etkilediğinden bahsetmek pek doğru bir çıkarım olmayabilir fakat teknolojiye ayak uydurmakta zorlandıkları için toplum tarafından oluşturulan ön yargılar neticesinde olumsuz etkilendikleri kısmı tartışılabilir. Tam zıttı olarak katılımcılardan bir tanesinin pandemi döneminde telefon alıp öğrendiği bilgisi yukarıda yer almaktadır.

Ekolojik kuramda bireyin ekzosistemi içerisinde belediyeler de yer almaktadır. Dolayısıyla yerel yönetimlerin göstermiş oldukları sosyal belediyecilik özellikleri bireylerin refahını doğrudan etkilemektedir.

Güçlendirme yaklaşımı, bireylerin güçlü yönlerinin ortaya çıkartılması adına sosyal belediyelerin sağlamış olduğu meslek edindirme kursları gibi hizmetler özellikle sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerde hane gelirinin arttırılmasını sağlayacaktır. Bakıldığında sadece bireyin refahını arttırmakla kalmayan bu hizmet bir ailenin refahını doğrudan etkilemiş olacaktır. Sonuç olarak güçlendirme yaklaşımı sosyal belediyeciliğin ayrılmaz bir unsuru olarak görülmelidir. Verilen ve sunulması planlanan tüm hizmetler güçlendirme yaklaşımı ile oluşturulursa sosyal belediyeye uygun faaliyetlerin gerçekleştirilmesi mümkün olacaktır.

Koruyucu-önleyici yaklaşım, sosyal hizmete ihtiyaç duyan bireylerin olumsuz yaşam olayları gerçekleşmeden önce uygulamaya konulan faaliyetlere verilmiş isimdir. Sosyal belediyecilik uygulamaları çerçevesinde değerlendirilen kadın danışma hatları, mahalle evleri, psikolojik danışmanlık merkezleri ve temelde sosyal yardımlar genel itibariyle koruyucu-önleyici faaliyetler olarak sayılabilir. Araştırmamızın konusunu oluşturan Alo Evlat Projesi de koruyucu-önleyici faaliyetler kapsamında değerlendirilebilir.

Gerçekleştirilen literatür çalışmalarından elde edilen bulgular ile kıyaslandığında:

Literatür bulgularından elde edilen bilgilere göre yaşlılık konusunda sunulan hizmetler daha çok fiziksel bakım olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırmamız ile benzer yönleri de bu fiziksel bakım kısmından meydana gelmektedir. Sosyal, kültürel, psikolojik anlamda hizmetler yaşlı bireyler açısından önem teşkil etmektedir. Fatma Salman tarafından gerçekleştirilen araştırmada da yaşlı bireyler ile yapılan mülakatlar neticesinde katılımcılar, ücretsiz ulaşım, sosyalleşebildikleri park bahçelerden duydukları memnuniyeti dile getirmiş ve sayılarının arttırılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Benzer şekilde araştırmamızda da katılımcılar kendilerine sunulan fiziksel bakımdan memnun olduklarını fakat onları asıl mutlu edenin sosyal bakım kısmı olduğunu belirtmişlerdir.

Araştırmaya başlamadan önce proje dahilinde hizmet verilen herkesin evlerinden çıkamayan, yatalak hastalar oldukları düşüncesi var iken görüşmeler ve araştırmalar sonucunda kendi kendine hayatını idame ettirebilecek kimselerin de proje dahilinde olduğu görülmüştür. Bu bireylerin yalnızca sohbet etmek için projeye başvurdukları bilgisine ulaşılmıştır. Projenin yalnızca sosyal ve kültürel faaliyetlerinden yararlanan bir grup da mevcuttur.

Diğer illerdeki yerel yönetimler tarafından sunulan hizmetler ile Alo Evlat Projesi tarafından sunulan hizmetler sosyal yön haricinde oldukça benzerlik taşımaktadır. Birey değil grup bazlı hizmetler sunulmaktadır. Alo Evlat Projesinde ise daha çok birey bazlı hizmet sunulduğu görülmektedir.

Kadıköy, Beşiktaş, Mersin Belediyeleri tarafından da yine yaşlı bireylere yönelik hizmetler sağlanmaktadır. Sosyal, kültürel, ekonomik, psikolojik yönlerden bireylerin iyileştirilmesine yönelik faaliyetler yürütülmektedir. Bu yönleri ile araştırma konumuzu oluşturan projeyle benzerlik gösterirken hizmetin sağlandığı ortam yönünden ayrılmaktadır. Belediyeler bu hizmetleri yaşlı evleri vb. kurum içerisinde verirken Alo Evlat Projesi bireylere bu hizmetleri evlerinde sunmaktadır.

SONUÇ

Tüm dünyada artan yaşlı nüfus oranı sosyal hizmetleri daha da önemli bir noktaya getirmiştir. Sosyal devlet yapılanmasıyla birlikte sosyal adalet ve sosyal eşitlik kavramları önem kazanmıştır. Bu bağlamda gerçekleştirilen sosyal belediyeçilik ve sosyal hizmetler bireylerin yaşam standartlarını doğrudan etkileyen girişimler olarak karşımıza çıkmaktadır. Yaşlı refahına ilişkin göstergeler (fiziksel, ekonomik, sosyal, psikolojik/duygusal, manevi ve çevresel) ekonomik refah başta olmak üzere arttırılmaya çalışılmalıdır.

Projenin hedef kitlesini oluşturan yaşlılar ile ilgili Yaşlılık ile İlgili Teoriler başlığı altında sözü edilenler gibi birçok teori öne sürülmektedir. Araştırma soruları ve teorilere yanıt niteliğinde olarak;

1. Gerçekleştirilen mülakat ve gözlemler sonucunda yaşlı katılımcıların refah düzeyinde bir artış olduğu görülmektedir. Fiziki anlamdaki ev temizliği, sıcak yemek servisi, ev inşa edilmesi gibi hizmetler örnek olarak gösterilebilir.
2. Komşu, akraba veya çocuklarıyla görüşmeyen katılımcılar için sohbet edecek birilerinin olması, yıllardır evden çıkamayan katılımcıların sunulan hizmetlerden sonra dışarıya çıkabilmesi, telefonla ulaşabilecekleri birilerinin olması yaşlı katılımcılar bakımından psikolojik olarak olumlu etkilere sebep olmaktadır. Tekerlekli sandalye, 7/24 açık hat, ev ziyaretleri örnek olarak verilebilir.
3. Yaşlı katılımcıların hepsinin ortak noktası yalnız olmalarıdır. Piknik, her hafta sinema etkinliği, geziler gibi gerçekleştirilen aktiviteler ile katılımcılar arkadaş edinmekte ve sosyalleşmektedirler. İstekleri sorulduğunda umreye gitmek istemeleri sonucunda umreye götürülmeleri de yine sosyalleşme anlamında verilebilecek örneklerdendir.
4. Ekonomik yönden bakıldığında ise maddi yardımlar yapıldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra tekerlekli ve akülü araba alamayacak durumda olanlar için yine yapılan araba yardımları ekonomik yardımlara örnek olarak gösterilebilir. Sonuç olarak projenin yaşlıların ekonomik boyuttaki refahlarını da iyileştirmeye yönelik hareket ettiği de görülmektedir.
5. Yaşlı katılımcıların zamanında farklı illerden göç etmiş olmaları ve uygulanan sosyalleşme çabalarıyla birlikte birbirleriyle tanışmaları kültürel yönden farklılara sahip olmaları ve bunları sohbetle birlikte aktarmaları kültürel yönden bir etkileşimdir. Aynı

zamanda gerçekleştirilen tarihi geziler de kültürel yönden gelişim açısından önemli yer tutmaktadır.

6. Gönüllü çalışan katılımcılar açısından ise sunulan hizmetlerin kendilerinde uyandırdıkları duygusal ve tatmin edici hisler kişilerin kendilerini gerçekleştirme noktasında önemli rol oynamaktadır. Bu edinimler sonucunda daha fazla çalışma motivasyonu elde ederek daha fazla kişiye ulaşma isteği doğurmaktadır. Tüm bunların dışında gönüllü katılımcılardan kendi ailesi ile birlikte hizmet verdikleri yaşlılara oturmaya gittiklerini ifade edenler vardır. Yine bu da söz konusu duruma örnek olarak gösterilebilir.

7. Projenin yaşlı katılımcılarda bir aidiyet hissi uyandırıp uyandırmaması ve yalnızlık hissinden koruyup korumadığına bakıldığında ise yapılan mülakatlar sonucunda yaşlı katılımcıların hepsi “onlar benim evlatlarım, kendi çocuklarımın göstermediği ilgiyi gösteriyorlar” şeklindeki yorumlarından yola çıkacak olursak evet bir aidiyet hissinden söz edilebilir. Yalnızlık konusuna gelecek olursak, proje ekibi her gün yanlarında olamasalar da bir telefon uzaklarında oldukları düşünülünce bir nebze olsun yalnızlık hislerini hafiflettiği yapılan gözlem ve sorular sonucunda ortaya çıkmaktadır.

Öneriler

Son olarak çeşitli kitlelere yönelik öneri sunmak gerekirse:

Politika yapıcılar için;

Sunulan hizmetlerin maddi boyutu dışında manevi boyutu daha çok ön plana çıkmaktadır. Her iki kategorideki katılımcıların asıl tatmin oldukları noktanın manevi boyut olduğu sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla yeni planlanacak projelerde manevi boyuta daha çok odaklanılması öneri olarak getirilebilir.

Ek olarak, ülkemizde evde bakım desteklenmektedir. Fakat kendisine bakacak kimsesi olmayan yaşlılarımızın büyük bir kesimi halen daha kurum bakımına sıcak bakmamaktadır. Aynı zamanda bir bakıcı ile anlaşması da maddi yönden pek mümkün olmamaktadır. Yine gerçekleştirilen gözlemler sonucunda belki evde bakım için belli saatler yaşlının yanında kalacak bir bakım personeli temin edilmesi gibi bir hizmet sunulmaya başlanması da öneri olarak getirilebilir.

Uzun dönemli bakım hizmetlerine olan ihtiyaçların karşılanabilmesi için bütün ülkelerin ilgili çalışmaları yaparak, tahminlerden yola çıkmaları geleceğe yönelik planlamaların yapılması ve bu yönde bakım modelleri oluşturmaları önem teşkil etmektedir. Gelişmiş

lkelerde bulunan sistemlerin daha etkin hale getirilmesi amacıyla çalışmalar yapılmaktadır fakat halen bu konuda bir modeli olmayan ülkelerin ise ülke koşullarına en uygun modelin seçilip uygulamaya alınması gerekmektedir (Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, 2015).

Yaşlı bireylere yönelik bir “bakım sigortası” geliştirilmelidir. Emeklilik sistemi gibi vergilerden ve devlet bütçesinden karşılanarak kişilerin ileride doğabilecek bakım ihtiyaçlarına yönelik bir sigorta oluşturulmalıdır. Bunun neticesinde bireyler kurum bakımına daha az ihtiyaç duyacak, kendi kendine yetebilecek bir düzeye gelecektir.

Aktif yaşlanma özellik olarak tüm bireylere uygulanabilir yapıdadır. Yaş alan bireyler olarak her yaşta vatandaşın, yaşam kalitelerini, potansiyellerini iyileştirmek için, insan sermayesinden optimum düzeyde fayda sağlamak, dayanışmayı ve toplumda yer edinmeyi artırmak, kuşaklar arası çatışmayı önlemek ve daha sosyal daha adaletli bir toplum yaratmak ortak hedefimiz olmalıdır. Ek olarak, “Aktif Yaşlanma Politikalarının” odaklandığı nokta yaş almış kişiler dışında bir bütün olarak yaşlanmakta olan bireyler oluşturmalıdır.

Politikalar oluşturulurken toplumun coğrafi ve kültürel özelliklerine uygun şekilde geliştirilmelidir.

Yaşlı bireyler için çeşitli projeler ve uygulama faaliyetleri olmasına rağmen birçoğunun haberi olmamaktadır. Proje ve uygulamalar ile ilgili, nereye, nasıl başvurmaları gerektiği konusunda bilgilendirmeler yapılmalıdır.

Gümüş ekonomi ve aktif yaşlanma kapsamında yaşlı bireylerin gönüllü olarak çalışabilecekleri kuruluşlar ve iş imkanlarının sağlanması da hem ekonomik hem sosyal açıdan önemli bir kazanımdır.

Bilim insanları için:

Yaşlılık alanında gerçekleştirilen birçok çalışma olmasına rağmen yalnızca teoride kalmaktadır. Birçoğu hayata geçirilememektedir. Söz konusu çalışmaların ilgili kurumlara ulaştırılması, daha çok gündemde yer alması sağlanabilir. Yalnızca bir çalışma olarak değil bir proje geliştirme anlamında da uygulanabilir olması yine hayata geçirilmesi bakımından önemli olabilir. Bu konuda saha çalışmalarına daha çok ağırlık verilebilir.

Meslek elemanları için:

Özellikle direkt olarak insanla çalışan sosyal hizmet uzmanı ve sosyologlar gibi meslek elemanlarının mesleklerini icra ederken amaçları yalnızca maddi anlamda kazanç

sağlamak değil gerçekten faydalı olabilecekleri görevler almaları olmalıdır. Farklı meslek grupları ile birlikte daha spesifik konulardan başlanarak bakış açımızı genişletecek çalışmalar yapılabilir. Daha araştırmacı, ihtiyaç odaklı çalışmalar yapılabilir.

Genel olarak,

Ekonomik refah başta olmak üzere fiziksel, sosyal, psikolojik/duygusal, manevi ve çevresel refah faktörlerine yönelik çalışmalara hız kazandırılmalıdır. Aktif yaşlanma ve gümüş ekonomi kapsamında uygulamalar arttırılmalıdır. Dezavantajlı kesimlere yönelik gerçekleştirilen proje ve uygulamalara erişim problemi aşılmalı ve vatandaşların sunulan hizmetlerden yararlanmaları sağlanmalıdır. Evde bakım konusu derinlemesine araştırılarak yeni projeler üretilmeli ve geliştirilmelidir.



KAYNAKÇA

- Ağören, V. (2017). Bakım Sigortası Ve Türkiye İçin Model Önerisi. Sosyal Güvence Dergisi, 1-26.
- Aiken, R. L. (1995). *Aging. An Introduction To Gerontology*. CA ABD: Sage Publications.
- Aile Ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2013). Sosyal Güvenlik Sisteminde; Bakım Güvence Modeli Ve Bakım Sigortası. Ankara.
- Aile Ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2022). *Engelli Ve Yaşlı İstatistik Bülteni*. Engelli Ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- Akçay, C. (2015). *Yaşlılık Ve Emeklilik*. Ankara: Pegem Akademi.
- Alptekin, D. (2011). Gerontososyoloji Ekseninde Yaşlılık Sürecinin Sosyo-Ekonomik Boyutları. *Yardım Ve Dayanışma*, 9-14.
- Antalya Büyükşehir Belediyesi. (2022). Antalya Büyük Şehir Belediyesi 2022 Yılı Faaliyet Raporu.
- Arpacı, F. (2005). *Farklı Boyutlarıyla Yaşlılık*. Ankara: Türkiye Emekliler Derneği.
- Arslantürk, Z., & Amman, M. T. (2009). *Sosyoloji*. İstanbul: Çamlıca.
- Ateş, H. (2009). Sosyal Belediyecilik. *Çerçeve Ekonomi Ve Düşünce Dergisi* 17(49) , 88-95.
- Aydın, M. (2008). *Sosyal Politika Ve Yerel Yönetimler*. İstanbul: Yedirenk Yayınları.
- Aygen, M. (2014). Sosyal Belediyecilik Üzerine Bir İnceleme: Elazığ Belediyesi Örneği. *Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi*, 173-191.
- Aytaç, F. (1998). *Açıklamalı Belediye Kanunu*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Balcılar, A. N. (2020). *Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları Ve Bornova Belediyesi Örneği*. İstanbul: Cinius Yayınları.
- Başkanlığı, T. B. (2006). *Özürlüler Kanunu Ve İlgili Mevzuat*, Yayın No:43.
- Beki, A. (2008, Eylül). Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları (Ümraniye Belediyesi Örneği). Sakarya Üniversitesi .
- Blau, P. M. (1968). *Interaction: Social Exchange*. International Encyclopedia Of The Social Science.
- Boron, A. (1999). State Decay And Democratic Decadence İn Latin America. *Socialist Register*, 218-226.

- Bostanoğlu, Ö. (1990). Türk Belediyeciliğinde Güncel Tarihsellik. *Amme İdaresi Dergisi*, 80-83.
- Bulut, N. (2003). Küreselleşme:Sosyal Devletin Sonu Mu? *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 173-197.
- Çakır, Ş. (1985). Türkiye'nin İdari Yapısı. *Aday Memurlar Genel Eğitim Programı* (S. 1-31). Ankara: TBMM.
- Çayır, K. (2012). Yaşçılık/Yaşa Dayalı Ayrımcılık. *Bilgi Üniversitesi Yayınları*, 163-174.
- Çelik, A. (2010). Muhafazakar Sosyal Politika Yönelimi:Hak Yerine Yardım – Yükümlülük Yerine Hayırseverlik. *İÜ SBF Dergisi*, 63-81.
- Çelik, A. (2014). Sosyal Belediyecilik Anlayışı: Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Örneği. *Gazi Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1-20.
- Çengelci, E. (1993). *Sosyal Refahın Gerçekleştirilmesinde Sosyal Yardımların Rol Ve Önemi*. Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu Dergisi.
- Çevikbaş, R. (1995). Yerel Yönetimler, İşlevi Ve Türkiye'deki Durumu. *Türk İdare Dergisi*, 81-83.
- Çiçek, Ş. E. (2012). *Türkiye De Belediyelerin Sosyal Hizmet Ve Sosyal Yardım Politikaları Batı Akdeniz Örneği*. Isparta: Türkiye Belediyeler Birliği Yayını.
- Çırakman, I. (2021). *Türkiye'de Sosyal Belediyecilik: Konyaaltı Örneği*. Antalya: Akdeniz Üniversitesi.
- Çolak, M., & Özer, Y. E. (2015). Sosyal Politika Anlamında Aktif Yaşlanma Politikalarının Ulusal Ve Yerel Düzeydeki Analizi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 115-124.
- Çöpoğlu, M. (2014). Sosyal Belediyecilik Ve Sorunları. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 223-247.
- Çuhadar, B. (2022). Sosyal Refah Devletinin Türk Yerel Yönetimindeki Karşılığı: Sosyal Belediyecilik Anlayışı Ve Konya Büyükşehir Belediyesi Örneği. Konya.
- Danış, M. Z. (2006). Davranış Bilimlerinde Ekolojik Sistem Yaklaşımı. *Aile Ve Toplum*, 45-53.
- Demirbilek, S. (2005). *Sosyal Güvenlik Sosyolojisi*. İstanbul: Legal Yayıncılık.
- Demirbilek, T., & Özgür, A. (2017). Gümüş Ekonomi Ve Aktif Yaşlanma Bağlamında Yaşlı İstihdamı. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 14-28.
- Deniz, A., Akarçay, P., & Karakaş, A. (2017). Osmanlı'da Belediyeciliğin Gelişimi Ve Modernleşme Çabaları. *Akademik Bakış Dergisi*, 314-325.

- Durak, M. (2004). *Yaşadığı Ortamda Yaşlıya Hizmet Modeli*. Ankara: Yaşlılara Hizmet Merkezi Yayınları.
- Durak, M. (2015). Yaşlılık Döneminde Psiko-Sosyal Ve Bilişsel Gelişim. H. Bacanlı, & Ş. I. Terzi İçinde, *Yetişkinlik Ve Yaşlılık Gelişimi Ve Psikolojisi* (S. 275-310). İstanbul: Açılım Kitap.
- Durmaz Bodur, N. (2022). Sosyal Yardımların Yaşlı Refahı Üzerindeki Etkisi. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 57-73.
- Duyan, V., Arsan, T., & Yolcuoğlu, İ. G. (2014). *Dünü, Bugünü, Yarınıyla İnsanı Anlamak*. İstanbul: Nar Yayınevi.
- Duyar, İ. (2008). Yaşlanma Yaşlılık Ve Antropoloji. M. R. Mas, A. T. Işık, M. A. Karan, T. Beğer, Ş. Akman, & T. Ünal İçinde, *Geriatristi* (S. 9-19). Ankara: TGV.
- Erkal, M. (1995). *Sosyoloji*. İstanbul: Der Yayınları.
- Ersöz, H. Y. (2011). *Sosyal Politikada Yerelleşme*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları.
- Esen, İ. (2019). Küresel Bir Sorun Olarak Yaşlanma: Türkiye Ve İngiltere Politikalarının Karşılaştırmalı Bir Analizi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Fadıloğlu, Ç. (2006). *Yaşlılığın Toplumsal Boyutu: İleri Geriatri Hemşireliği*. İzmir: Meta Basım.
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2022). 2022 Mali Yılı Faaliyet Raporu.
- Genç, Y., Çavuşoğlu, O., & Çöpoğlu, M. (2020). Sosyal Politika Geliştirmede Ve Sosyal Hizmet Uygulamalarında Yerelleşme: Sakarya Büyükşehir Belediyesosyal Gelişim Merkezi Örneği. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 235-272.
- Gökacı, M. A. (1996). *Dünya'da Ve Türkiye'de Belediyecilik*. İstanbul: Ozan Yayınları.
- Göze, A. (2009). *Liberal Marxiste Faşist Nasyonel Sosyalist Ve Sosyal Devlet*. İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım.
- Gürer, A., & Ateş, M. (2013). *Yaşlı Bakım Hizmetleri*. İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş.
- Gürlük, B. (2021, Şubat 18). Türkiye'de Gümüş Ekonomi. Ankara.
- Hablemitoğlu, Ş., & Özmete, E. (2010). *Yaşlı Refahı*. Ankara: Kilit Yayınları.
- Harwood, J. (2007). *Understanding Communication And Aging/ Developing Knowledge And Awareness*. California: Sage Publications.
- IFSW. (2014). *Global Definition Of Thesocialwork*. Şubat 19, 2022 Tarihinde [Http://ifsw.org/get-involved/global-definition-of-social-work/](http://ifsw.org/get-involved/global-definition-of-social-work/) Adresinden Alındı

- Kabasakal, G. (2023, Haziran 14). Sosyal Belediyecilik Anlayışının Yerele Yansımaları: Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Ve İzmit Belediyesi Örnekleri. Kocaeli.
- Kadıköy Belediyesi. (2022). Kadıköy Belediyesi 2022 Yılı Faaliyet Raporu.
- Kalkan, O. (2016). Ahiler - Bacılar. *Kocaeli Üniversitesi Proje Çalışması*. Kocaeli, Gölcük, Türkiye: KKK Baskı Tesisleri.
- Karabulak, S. (2013). Türk Kamu Yönetiminde Belediyecilik Tarihi. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi Ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı.
- Karahan, A., & Güven, S. (2002). Yaşlılıkta Evde Bakım . *Turkish Journal Of Geriatrics*, 155-159.
- Kartepe Belediyesi. (2021). *Kartepe Belediyesi 2021 Mali Yılı Faaliyet Raporu*. Kocaeli: Kartepe Belediyesi.
- Kaya, E. (2003). *Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma*. İstanbul : İlke Yayıncılık.
- Kesgin, B. (2016). Sosyal Belediyecilik Uygulamalarında Sivil Toplum Ortaklığı. *Kamu Yönetimi Dergisi*, 83-94.
- Kesgin, B. (2019). *Yoksulluğa Yerel Müdahale “Sosyal Belediyecilik” Karşılaştırmasında Eminönü Ve Beşiktaş Belediyeleri Örnekleri*. Ankara: Ekin Yayıncılık.
- Kızılcılık, S., & Erjem, Y. (1994). *Açıklamalı Sosyoloji Terimler Sözlüğü*. Ankara: Atilla Kitabevi.
- Köse, A. C. (2022, Nisan). Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamalarının Sosyal Hizmet Açısından Karşılaştırılması: Sultanbeyli Ve Bakırköy Belediyeleri Örneği. Yalova.
- Mermer, B., Şataf, C., & Negiz, N. (2016). Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Anlayışı: Denizli Büyükşehir Belediyesi Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1299-1322.
- Neuman, W. L. (2012). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nicel Ve Nitel Yaklaşımlar I-II. Cilt (5. Basım)*. İstanbul: Yayın Odası.
- Oğuz, M. T. (2007). Yaşlılarda Görülen Biyolojik Ve Sosyal Değişimler. Ankara.
- Onur, B. (1995). *Gelişim Psikolojisi (8. Baskı)*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Onur, B. (2006). *Gelişim Psikolojisi/ Yetişkinlik Yaşlılık Ölüm*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Ortaylı, İ. (1976). Osmanlı Kadısının Taşra Yönetimindeki Rolü Üzerine. *Amme İdaresi Dergisi*.

- Özaydın, M. M. (2008). Küresel Etkilerle Şekillenen Sosyal Politika Anlayışı Ekseninde Sosyal Politikaların Geleceğini Tartışmak. *Gazi Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 163-180.
- Özdemir, S. (2007). *Küreselleşme Sürecinde Refah Devleti*. İstanbul: İTO Yayınları.
- Özer, M. A. (2006). Küreselleşme, Yerelleşme Ve Kamu Yönetimi. *Türk İdare Dergisi*, 147.
- Paslı, F. (2017). Cinsel İstismarın Yasal Sürecinin, Maruz Kalanlar, Ebeveynler Ve Profesyoneller Açısından Ekolojik Sistem Yaklaşımına Göre İncelenmesi. Ankara.
- Patton, M. Q. (2014). *Qualitative Research & Evaluation Methods: Integrating Theory And Practice*. SAGE Publications.
- Pektaş, E. K. (2010). Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları Ve Temel Sorunlar. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 4-22.
- Pinhas, M. M. (2006). *Sosyal Politika Boyutunda Avrupa Birliği'nde Esnek Çalışma*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Potter, P., & Perry, A. G. (1997). *Fundamentals Of Nursing: Concepts, Process, And Practice*. St. Louis: Mosby.
- Sallan Gül, S. (2004). *Sosyal Devlet Bitti, Yasasın Piyasa! Yeni Liberalizm Ve Muhafazakarlık Kışkacında Refah Devleti*. İstanbul: Etik Yayınları.
- Salman, F. (2021). Aktif Yaşlanma Ve Yerel Yönetim Uygulamaları: Ağrı İli Örneği. Ankara.
- Schaeffer, R. T. (1986). *Sociology*. Newyork: Mcgraw-Hill.
- Seçkiner Bingöl, E. (2017). Kamu Yönetimi Ve Yoksulluk Bağlamında Yeni Yoksulluk Yönetimi. *Toplum Ve Sosyal Hizmet*, 133-150.
- Seyyar, A. (2013). *Sosyal Güvenlik Nedir*. Ağustos 2, 2022 Tarihinde Sosyal Siyaset Kürsüsü: [Http://Www.Sosyalsiyaset.Net/Documents/Sg.Htm](http://Www.Sosyalsiyaset.Net/Documents/Sg.Htm) Adresinden Alındı
- Sezik, M. (2016). Türkiye’de Sosyal Belediyeciliğin Gelişimi Ve Sorun Alanları. *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 171-186.
- Strauss, A., & Corbin, J. (2014). *Basics Of Qualitative Research Techniques*. New York: Sage Publications.
- Sunay, C. (2002). Belediyeciliğin Doğuşu Sürecinde Osmanlı Mirası. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1-116.
- Şahinoğlu, İ. (2017). Yerel Sosyal Politika Uygulamalarında Türkiye Denetimi: Sosyal Belediyecilik Anlayışı. *Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 38-67.

- Şenkal, A. (2011). *Küreselleşme Sürecinde Sosyal Politika*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Şimşek, H. (2014). *Paradigmalar Savaşı Ve Beşinci Dalga*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Taşçı, F. (2010). Yaşlılara Yönelik Sosyal Politikalar: İsveç, Almanya, İngiltere Ve İtalya Örnekleri. *Çalışma Ve Toplum*, 175-202.
- Taşçı, F. (2013). Refah Devleti Modelleri İçinde Türkiye'nin Pozisyonu:. *İnsan & Toplum*, 5-35.
- Toprak, D., & Şataf, C. (2017). Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Çerçevesinde Sosyal Harcamalar Üzerine Genel Bir Değerlendirme. *Sayıştay Dergisi*, 63-86.
- Turan, N. (1999). Sosyal Kişisel Çalışma. Ankara.
- Türe, F. (2000). Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Kökeni: Osmanlı İmparatorluğu'nda Yerel Yönetimler. *Yerel Gündem*, 34-41.
- Türkdoğan, O. (1996). *Değişme, Kültür Ve Sosyal Çözülme*. İstanbul: Birleşik Yayıncılık.
- Türkiye Halk Sağlığı Kurumu. (2015). Türkiye Sağlıklı Yaşlanma Eylem Planı Ve Uygulama Programı . Ankara.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2023, Mart 17). *İstatistiklerle Yaşlılar, 2022*. TÜİK: [https://data.tuik.gov.tr/bulten/index?p=istatistiklerle-yaslilar-2022-49667#:~:Text=Ya%C5%9Fl%C4%B1%20n%C3%Bcfus%20olarak%20kabul%20edilen,9%2c9'a%20y%C3%Bckseldi](https://data.tuik.gov.tr/bulten/index?p=istatistiklerle-yaslilar-2022-49667#:~:Text=Ya%C5%9Fl%C4%B1%20n%C3%Bcfus%20olarak%20kabul%20edilen,9%2c9'a%20y%C3%Bckseldi. Adresinden Alındı). Adresinden Alındı
- Uslu, K., & Tufaner, B. (2015). Regülasyon Teorilerinin Finansal Krizler Üzerindeki Etkileri. *International Conference On Eurasian Economies*, (S. 398-405).
- Uyral, E. (2019). Yerel Yönetimlerin Aktif Yaşlanma Stratejileri: Büyükşehir Belediyelerinin Faaliyet Raporları Üzerinden Aktif Yaşlanma Stratejilerinin İncelenmesi. Antalya.
- Ünalın, P. C. (2012). *Aktif Yaşlanma: Bilişsel Ve Sosyal Boyut*. İstanbul: The Journal Of Turkish Family Physician.
- Yayla, Y. (1987). *Belediye Nedir?* İstanbul: Birlik Yayınları.
- Yazıcı, S. (2014). Gerontoloji Ve Gelişim Süreci. S. Yazıcı, & N. Korkmaz İçinde, *Küreselleşme Ve Yaşlılık* (S. 24-38). Ankara: Ütopya.
- Yerli, G. (2017). Yaşlılık Dönemi Özellikleri Ve Yaşlılara Yönelik Sosyal Hizmetler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1279-1286.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Yıldırım, U., & Göktürk, İ. (2008). Toplumsal Sorunların Çözümünde Yeni Belediyecilik Anlayışı: Sosyal Belediyecilik Yaklaşımı. *1.Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı* (S. 237-255). Sakarya: Erkam Matbaa.
- Yörükoğlu, F. (2009). Türk Belediyeciliğinin Gelişim Süreci. *Mevzuat Dergisi*, 1-18.
- Yüksel, F. (2007). Sosyal Devletin Dönüşüm Sürecinde Yerel Yönetimlerin Yeni İşlevleri. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 279-298.
- Zengin, E. (2009). Yerel Yönetimler Ve Sosyal Yardımlar: Üsküdar Belediyesi Örneği. *Aile Ve Toplum, Eğitim, Kültür Ve Araştırma Dergisi*, 19-36.
- Zengin, O., & Altındağ, Ö. (2016). Bir İnsan Hakları Mesleği Olarak Sosyal Hizmet. *Toplum Ve Sosyal Hizmet*, 1-15.



EK

Ek 1: Soru Formları

SORU FORMU (YAŞLI KATILIMCILAR İÇİN)
Demografik Bilgiler: • Yaş : • Cinsiyet: • Eğitim: • Medeni durumunuz: • Aile durumu (geniş, çekirdek, çocuk sayısı vb.): • Mesleği:
Sağlık durumunuzdan bahsedebilir misiniz? Herhangi bir hastalığınız/engellilik durumunuz var mı?
Sosyal ilişkilerinizi nasıl tanımlarsınız? (Ailenizle – Akrabalarınızla – Komşularınızla – Diğer)
“Alo Evlat” projesi ile tanışmanız nasıl oldu? Proje kapsamında hangi hizmetlerden yararlandınız/ yararlanıyorsunuz?
Aldığınız veya almakta olduğunuz hizmet/ler yaşamınızda ne gibi değişikliğe sebep oldu? Hizmetlerin hayatınıza etkisini nasıl değerlendirirsiniz? • Sosyal • Psikolojik • Maddi • Kültürel • Duygusal • Diğer
Olmasını istediğiniz bir hizmet beklentiniz var mı? Ne olsun istersiniz / ne önerirsiniz?

SORU FORMU (GÖNÜLLÜ ÇALIŞANLAR İÇİN)
Demografik Bilgiler: • Yaş : • Cinsiyet: • Eğitim: • Medeni durumunuz: • Aile durumu (geniş, çekirdek, çocuk sayısı vb.): • Mesleği:
Alo Evlat projesinde yer almaya nasıl karar verdiniz? (Projeye dahil olma sürecinizi anlatır mısınız?)
Projenin hangi aşamasında yer almaktasınız? (Projedeki görevinizden bahsedebilir misiniz?)
Sunulan hizmetlere katkılarınız nelerdir?
Tarafınızca projeye sağlamış olduğunuz katkılar sizde ne tür duygular/düşünceler uyandırıyor?
Motivasyon kaynağınızın neler olduğunu söyleyebilirsiniz?
Proje kapsamında henüz bulunmayıp eklemeyi istediğiniz, düşündüğünüz bir hizmet var mı?

Ek 2: Kartepe Belediyesi Tespit Formu

T.C.		
KARTEPE BELEDİYESİ		
SOSYAL YARDIM İŞLERİ MÜDÜRLÜĞÜ		
YARDIMA İHTİYACI OLAN AİLE TESPİT FORMU		
S.NO:	ADI SOYADI:	
1.	T.C. KİMLİK NO:	
2.	ADRESİ/TEL NO:	
3.	DOĞUM TARİHİ/MEDENİ HALİ:	
4.	EV SAHİBİ/KİRAÇI:	
5.	(kiracıysa)EV SAHİBİNİN ADI SOYADI/TEL NO	
6.	OTURDUĞU EVİN GENEL DURUMU:	
7.	TAŞINIR VE TAŞINMAZ MAL DURUMU:	
8.	GEÇİM KAYNAĞI:	
9.	EMEKLİ/ÇALIŞIYOR:	
10.	AYLIK GELİRİ:	
11.	AİLE BİREY SAYISI:	
12.	AİLEDE ÇALIŞAN SAYISI:	
13.	SOSYAL GÜVENCESİ:	
14.	AİLEDE ÇOCUK SAYISI:	
15.	OKUYAN ÇOCUK SAYISI:	
16.	FAYDALANDIĞI YARDIMLAR:	
17.	HASTALIK VEYA SAKATLIK DURUMU:	
YAPILAN ZİYARETLER:		

İş bu tutanak tarafımızdan tarafsızca edilerek imza altına alınmıştır./...../2023

Adı Soyadı

Adı Soyadı

Ek 3: Etik Kurul İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 03.11.2022-186093



T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Kurulu



Sayı : E-61923333-050.99-186093
Konu : 51/03 Ebrar KALKAN

03.11.2022

Sayın Ebrar KALKAN

İlgi : 19.10.2022 tarihli ve E--000-0 sayılı yazınız.

Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulunun 02.11.2022 tarihli ve 51 sayılı toplantısında alınan "03" nolu karar ile Ebrar KALKAN'ın başvurusu **uygun** görülmüş ve karar örneği ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Bayram TOPAL
Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu
Başkanı

Ek: Karar Yazısı (1 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: BSNK4BRFA5 Pin Kodu: 72952

Belge Takip Adresi : <https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5783&eD=BSNK4BRFA5&eS=186093>

Adres: Esentepe Kampüsü 54187 Serdivan SAKARYA / KEP Adresi:

sakaryauniversitesi@hs01.kep.tr

Telefon No: 0264 295 50 00 Faks No: 0264 295 50 31

e-Posta: ozelkalem@sakarya.edu.tr Elektronik Ağ: www.sakarya.edu.tr

Bilgi için: Hanife Babacan

Unvanı: Birim Evrak Sorumlusu



ÖZ GEÇMİŞ

Ad Soyad: Ebrar KALKAN	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Akdeniz Üniversitesi
Fakülte	Sağlık Bilimleri Fakültesi
Bölümü	Gerontoloji
Lisans	
Üniversite	Atatürk Üniversitesi
Fakülte	Açıköğretim Fakültesi
Bölümü	Sosyal Hizmet
Makale ve Bildiriler	
1. Kalkan, E. (2023). <i>Dünyada ve Türkiye'de Yaşlılık Hizmetleri</i>. 8. Uluslararası Akademik Öğrenci Çalışmaları Kongresi, (s. 77-86). İstanbul.	